

Regis concedentis, non autem lesionem Regis Gallie, vel Polonie &c. ut est clarus sensus omnium Hispanorum, de quibus supra, ac aliorum; Ac propterea ad rem conferre videntur ea, que circa verisimilem voluntatem, utriusque contrahentis, seu renunciantis, & renunciatarii ad theoreticam Bartholi in l. Qui Romae, §. duo fratres, ff. de verborum obligat. & in l. Galus, ff. de liber. & posthumi. habentur sub tit. de renun. disc. 5. & 6. cum similibus.

Item circa dictam tertiam differentiam, ad rem adaptabile videtur idem prædictum exemplum superius traditum in materia Jurispatronatus, quod scilicet, si ob aliquam prerogativam, & dignitatem, quæ alias de jure fundatori non competeret, Papa in privilegio deluper concessio, dispositivè aliquid sibi reservat sub certa conditione, tunc verificari videtur, etiam ex parte Papæ concedentis acquisitivè ejus, quod aliis sibi non competebar correspondivè ad id; quod de suo concedit, ut superius dictum est; Sed si ille, qui jam habet jurispatronatus, ex fundatione, & dotatione legitime quæritum, velit illud, cum aliquo titulo particulari transferre in alterum, tunc patronum, quod tamen facere non potest sine consensu Ordinarii, vel Papæ ex deductis in sua materia sub tit. de Jurepatr. unde propterea Patronus pro validitate dispositionis, & ad evitanda præjudicia aliis reservata, ab uno, vel ab altero, obtineat consensum, vel licentiam, in qua adiciatur clausula præservativa amplissimè extensa quorumcumque jurium, tam Ecclesiæ, quam ipsiusmet concedentis, etiam reservationum, & affectionum, tunc utique ista præservativa nihil dat de novo, neque tollit, vel minuit jus patroni, sed solum conservat ea jura, quæ competere, & quatenus competant, ne per hujusmodi licentias, seu consensum præiudicium præiudicium censatur, & per consequens prætendi non poterit, quod per hujusmodi præservativam intrat reservatio, vel affectio, quæ aliis non intraret.

Considerando potissimè, quod ista clausula non est particularis in ista licentia, sive in isto licentiarum genere tantum, iuxta dictum casum privilegiorum Hispanie, in majoratum qualicatorum erectionibus, sed generaliter adici solet in omnibus indultis, & licentiis, quæ conceduntur super alienationibus, vel hypothecis, ac censuum impositionibus, aliisque actibus, super bonis jurisdictionalibus, aliisque prohibitis, ad solum effectum præservandi præjudicia, quæ aliis reservantur cum tertio, ex licentia, vel assensu simpliciter concessio, ideoque inferri non potest ad hanc specialitatem, vel ad hunc effectum exorbitantem, cum alios producat effectus, in quibus verificatur.

Cum etenim, ex communi sensu feudistarum, propositionem habeamus receptam, de qua sub tit. de feudis pluries, quod scilicet assensus habet vim novæ investituræ, quodque tertius, cujus favore fit alienatio, vel alter actus principaliter sequi dicitur fidem ipsius Principis, vel Domini concedentis assensum, à quo suum jus metiri dicitur per occultam extinctionem primævi juris alienantis, & esformationem novi juris in eo, cui alienatio fiat; Quod etiam frequentius habetur deductum hoc eodem titulo in materia resignationis officiorum, & locorum Montium; Hinc sequitur, quod hujusmodi assensu accedente favore creditoris, istius jus, & hypotheca durant, etiam post devolutionem feudii, contra ipsummet Dominum, unde propterea non intrat regula textus in l. lex vestigiali, ff. de pignor. quod resolutio jure datoris, resolvitur jus acceptoris, ex deductis disc. 1. de feud. & alibi pluries; Vel si de tempore concessionis assensus, jus devolutionis, vel caducitatis jam competere, non possit illam Dominus opponere tertio, cuius favore actus sequitur est, cum ille dicere valeat se fuisse sequutum, potius, fidem ipsius Domini, qui assensum præstitit, quam illum alterius contrahentis, cum quo alias non contraxisset.

Ad hunc igitur effectum, evitandi scil. hujusmodi præjudiciales effectus, qui resultare solent ex assensu, vel licentia simpliciter concessa, prodiit ista cautela adiciendi hujusmodi clausulam præservativam, ex deductis d. disc. 1. de feudis, & alibi pluries, & in voto n. 167. & per consequens ad hunc alium exorbitantem, & inverisimilem effectum non est trahenda.

Magna vis constituebatur per scribentes in contrarium, ac etiam per Judicem, ut patet ex deductis in voto, in eo quod præfata clausula præservativa, non solum contineret casum devolutionis, vel caducitatis, qui sequi solet de natura rei, in feudis, & bonis jurisdictionalibus, quæ per

Apostolicas Constitutiones, feudali servituti in aliquibus subjugata videntur, sed deducta etiam fuit ad speciem ipsa confiscatio, tam ex causa de præterito, & de præterito, quod verificari possit in crimine ipsius Cardinalis donatoris, vel Mariti ejus auctoris, aliorumque majorum; quam etiam ex causa de futuro, quod non est verificabilis, nisi in successibus, iuxta ipsum casum prædictum; Verum istud pariter videbatur leve fundamentum, ex eadem consideratione, quod supra, quod scil. motivum esset considerabile, quando ista clausula effect specialis, adjecta huic gratiæ, vel licentiæ vel huic generi licentiarum tantum; Secus autem dum est formularium generale, adjectum solum in omnibus, & quibuscumque licentiis, etiam occasione contrahendi debita, & hypothecandi bona jurisdictionalia, & alia prohibita, dum isto casu, rectè verificabilis est præservativa confiscationis, etiam de futuro, scilicet illa contingente, Camera præterdere posset obtinere bona libera, perinde ac si licentia concessa non esset, ita singulari singulari congruè referendo, pro illis scilicet casibus, in quibus præservativæ sint verificabiles? Ac etiam dicebam, quod verificabilis esset casus confiscationis, ex causa de futuro, & ex delicto successorum, pro tempore, iuxta illam scilicet confiscationem, quæ fideicommissio non obstante inerat durante vita, vel jure possessoris, ex causa receptionis banntionum ad præscriptum Constitutionis Sixti V. cum similibus, de quibus supra disc. 160. non autem, ut destruat etiam fideicommissum restitutorium in casu mortis.

Atque ad hunc effectum observabam cadere punctum, super quo in voto n. 101. magnus fit allegatorum cumulus, an scilicet hujusmodi clausula præservativa, conditionem resolutivam, quoad omnes, vel quoad illum tantum, qui contra veniat, iuxta questionem disputatam à Rovito conf. 1. lib. 1. quod etiam expenditur in d. voto n. 126. quod scil. ista licentia habeat pro non concessa, ne concedenti reservert præjudicia, quæ aliis reservantur in iuribus sibi competentibus, non autem, ut exinde acquiratur novum jus, quod aliis non haberetur, atque in hoc consistit punctus.

Ita etenim sequeretur, quod cum nimia facilitate introduci posset confiscatio in omnibus bonis jurisdictionalibus, & aliis, non obstantibus fideicommissis, iurisque prohibitionibus, quoniam in dies contingit, ut concedantur hujusmodi licentiæ qualitate à prædicta clausula, occasione imponendi census, & contrahendi debita, fieri faciendi alias alienationes, & contractus, dum generaliter in omnibus eadem præservativa ab annis circiter quadraginta citra apponitur pro formulario confiscationis autem in hoc principatu sunt frequentes pene pro omnibus delictis, etiam privatis, ideoque in vim alicujus ex hujusmodi licentiis, omnia fideicommissa destructa remanent.

De tertio Articulo.

An sola sententia super condemnatione delinquentis, & confiscatione bonorum, probet delictum sine actis, ad effectum faciendi confiscationem in alio territorio, vel principatu.

Super isto demum tertio puncto, seu articulo, qui iuxta ordinem initio præmissum, quoad hujus particularis causæ defensionem, debet esse primus, utpote eradicatoris occasio assumendi aliorum articulo rum disputationes; Dicebam, quod certa jura regula est, ut sola sententia, quæ non justificat ex actis nisi probata, neque executioni mereatur, ut aliis relatis disc. 36. post 2. vol. conf. Farin. apud Burat. disc. 76. n. 2. & 3. & disc. 94. n. 1. cum aliis, de quibus tit. de jud. disc. 36. & non negant alii, qui in oppositum deducebantur, de quibus infra.

Multò verò magis, ubi non agitur de executione sententiæ faciendæ eodem Judice, vel Tribunali, à quo lata est, ut est casus, de quo agit Grammatici, disc. 24. sive de executione faciendæ per exequutores nudi facti, ut sunt Barcelli, birraarii, & lidiores, alive similes inferiores Ministri; ad quos non pertinet inquirere de validitate, & justitia sententiæ exequendæ, sed iuxta distinctionem, de qua in tit. de jud. disc. 40. & tit. de feud. disc. 77. agitur de exequutore juris, idest de alio Judice, vel Tribunali, præteritum, diversi territorii, vel principatus; Tunc etenim Jucex unus principatus, vel territorii, nunquam exequi debet sententiam alterius Judicis diversi territorii, vel principatus absque causæ cognitione, & non visis actis, & justificationibus; Quinimò id teneatur inter Judices eisdem Civitatis, vel territorii ex deductis d. disc. 77. de feud. & disc. 40. de jud. & disc. 22. Miscell. Eccl. lib. 14.

Et

Et in specie in criminalibus, etiam si adit explicita confessione, vel acceptatione condemnati, adhuc sine justificatione sententiæ, vel delicti, ad executionem non est procedendum Farinac. q. 1. post n. 61. verum limita rursus, ubi concordantes.

Non negabant Camerales conclusionem, insistebant verò in pluribus ejus limitationibus, totum in his terminis desumens ex Advocato fiscali: Spada d. conf. 27. lib. 1. ubi procedit in multis cum d. dec. 24. Grammatici; Primò scilicet, ac principaliter, quod ista conclusio procedit, ubi agitur ad effectum exequendi sententiam, in iis, quæ in ipsa continentur, de quo in presenti non agebatur, secus autem ad effectum probandi: Si quidem sententia nullam facit mentionem confiscationis illorum bonorum, quæ effert extra territorium, vel principatum ejus, cujus Majestas læta supponitur, ideoque ea deducebatur ad alium diversum effectum probationis criminis, quo posito non ex ipsa sententia, sed ex dispositione juris intrinsecus confiscatio: Potissimè ubi sententia transitum fecit in judicatum; Ac etiam quia factum erat notorium.

Et secundo, ubi necessaria non sit productio illorum actorum, quæ haberi non possunt, neque dari solent, totum desumendo ex d. conf. 27. Spada lib. 1. aliàs auctoritates magis remotas pro ornatu deducendo, inter quas specialis vel proxima esse videtur dec. 223. n. 10. post 2. vol. conf. Farinac. ut in eod. voto n. 40. cum seqq.

Verum, eodem sensu veritatis quoque retento, dicebam, quod neque illæ responsiones subsistentiam habebant: Illas etenim expendendo, quatenus pertinet ad primum, advertebam, quod ita non est arguere à majori ad minus, sed potius à minori ad majus, quod utriusque non datur; Minus etenim est exequi, id, quod jam est judicatum, quam probare factum, pro quo alter Judex prius judicavit, & postea judicatum exequi debeat, quoniam primo casu sententia operatur unum tantum effectum, executionis ejus, quod jam est judicatum, in altero autem operatur duos effectus: Unum scilicet probationis adeo concludentis delicti, ut Judex alterius Territorii, cum hac sola probatione ad condemnationem procedere valeat; Et alterum executionis ejusdem condemnationis, ideoque in isto secundo casu agitur quoque de executione, ut in primò; Sed accedit aliud multò majus, idest, quod sententia stet loco processus ita omnino legitimitas, & completi, in novo, ac diverso judicio, ita compilato, antequam incipiat sine citationibus, & sine actis, sed solum præsuppositivè, quo nil absurdius.

Conclusio etenim, de qua supra, ut sententia sufficiat ad probationem, fraternitatem cum altera, de qua d. disc. 36. de jud. & alibi, ut scilicet sufficiat etiam excipiendo, cum eadem tamen limitatione, seu declaratione, quæ in hac secunda intrat, nisi scilicet exceptio esset talis, quod redoleret executionem implicitam, ac determinationem negotii sui principalis; Ideoque conclusio circa probationem, intelligenda venit super aliquo incidenti, puta quod percutiat legitimem personam, vel statum personæ, super filiatione, vel parentela, aut nobilitate, vel civica qualitate, sive puritate sanguinis, cum similibus, ad effectum excipiendi aliquid jus in diverso judicio, in quo alias obstatè posset defectus illius qualitatis, quæ ita per sententiam, quæ transitum fecit in rem judicatam, canonizata fuit; Dummodo tamen in ea non consistat substantia vel principale fundamentum actionis, vel judicii, quoniam isto casu id continet assumptum omnino fallum.

Ubi enim quis vellet adversus alium in diverso loco experiri aliquam chimericam præsentationem, ita posset in alio loco, coram Judice nimium benevolo, vel iniquo, colludendo cum aliquo figurato oppositore, reportatore sententiam, atque cum ea tantum, nullatenus justificata, suam chimeram, exinde resulantem, actionem probare, atque probatione posita experiri, quod repugnat omnibus principis.

Ut puta, vult aliquis tanquam hæres ereditoris pulsare debitorem hæreditarium in alio foro, vel territorio existentem, in vim obligationis justificatæ cum publico instrumento, sibi verò obstat exceptio legitimacionis personæ, an scilicet sit hæres, necne, & tunc sententia Judicis, quem, innorescat in altero loco, esse contentem, per quam ille declarat hæres, & legitimus successor, admitti solet ad probationem hujus qualitatis, absque alia justificatione actorum, quoties suspicio, vel adminiculum contrarium non deducatur.

Sed si coram Judice alterius territorii, vel principatus, Card. de Luca Lib. II.

agatur principaliter de canonizatione, ac pertinentia tituli hæreditarii, ad effectum obtinendi bona defuncti, in eo territorio existentia adversus possessorem, qui de ipso neget illam qualitate, qua non justificata, bona ad ipsum possessorem pertineant, puta, quia ille fit legitimus hæres ab intestato; Actor autem, qui se fundat in sententia, veniat ex asserto testamento; Et tunc proflus vanum esset assertere, quod sola sententia sine actis probaret testamentum contra tertium in diverso judicio, quod agatur in diverso territorio, vel principatu, vel quod probaret totum id, quod est fundamentum intentionis actoris, & hic est casus.

Multò verò magis, ac citra principium dubitandi, quoties hoc diversum judicium non sit contra eundem principalem condemnatum, qui faciendò transitum in rem judicatam condemnationem, acceptasse videatur, sive contra ejus hæredem, cui obstat factum proprii auctoris, iuxta vulgarem regulam text. in l. cum à matre, C. de rei vendit. cum quibus terminis, vel cum quo præsupposito procedit Spada d. conf. 27. Sed agitur contra tertium omnino independentem, cui expressum, & quantumvis positivum factum prædecessoris præjudicare non potuit, ob duplicem legem, & hominis strictissimam prohibitionem, dum isto casu regula est, quod sententia inter alios lata, aliis non præjudicat, ad vulgarem text. in l. sepel, ff. de re jud. & passim, ut d. disc. 36. de judic. & alibi frequenter.

Ac propterea dicebam, quod punctus non consistebat in eo, an dictus Marchio Franciscus hujusmodi bonorum, & fideicommissi possessor, fuerit nec iniquus de crimine lætæ Majestatis, ob præsuppositam conjurationem contra personam, vel statum proprii Principis naturalis, & an pro tali inquisitione passus fuerit condemnationem, in sententia contentam, etiam cum ejus executione, dum illud factum, ut nudi facti est, non contrarebatur, utpote certum, & notorium, atque ad hunc effectum suffragatur notorietas, quæ relevet ab onere formalis justificationis; Sed dicebam, quod punctus erat, an effectus verum id, de quo idem marchio imputatus, & condemnatus fuit, dum condemnatio provenire potuit ex injuria, vel Iniquitate Judicis, sive ex imposturis, machinationibus, ipso negligente se bene defendere, ac imposturas, & machinationes justificare, & testes repulsare, quod ibi fieri non poterit ob indignationem proprii Principis, vel ob adulationem, seu malitiam Consiliariorum, & Judicum, etiam ubi Princeps optimam habeat intentionem, quod in alio principatu, vel in eodem sub diverso Principe, vel sub eodem non irato, mutatis ministris, sequi potest, ac solet, ut in tot casibus antiquis, & modernis docent historiæ.

Sive quod (excludendo iniquitatem in Judicibus, vel oppressionem in piissimo Principe) id provenire poterit ex falsis testibus, qui postea detegatur tales; Aut quod, non existentibus concludentibus probationibus; sed solum inditiis insufficientibus, ad constituendum reum, & ad tormentum, ipse, vel metu tormentorum communitarum, vel ex levitate, & imprudentia, aut ex imperfectione judicii (cui notorium est in Urbe illum subiectum esse, adeo ut pro penè stulto reputaretur) aliquam fecerit confessionem illius criminis, de quo innocens esset; vel saltem non ita culpoulos, ut hujusmodi penis locus fieret; Et per consequens, si contra ipsummet reum confessionem, & condemnatum non attenditur coram alio Judice, presertim diversi principatus, sola sententia sine actis, ex deductis apud Farinac. d. q. 11. n. 61. multò minus coram tertium, cui confessiones, vel negligentia in se defendendo, sine dubio præjudicium non possunt, neque tollere jus defensionis.

Quo verò ad alteram limitationem, quod scilicet ob qualitate delicti, acta haberi non valeant; Ponderabam in primis, quod in casu Spada d. conf. 27. supponitur, quod impedimentum actorum proveniret ab ipsamet parte, quodque propterea in odium impediens, habenda essent pro extantibus, ex iis, quæ habentur sub tit. de judic. disc. 37. in his terminis transportationis actorum, ac etiam eod. tit. disc. 9. in proposito impediens, nec citari valeat, ut haberi debeat pro citato, cum similibus; Secus autem in presenti quod nullum penitus accedebat impedimentum, ac parte rei conventi; Et quod magis est, non legebatur, quod Camera actrix debitas fecisset diligentias, ad quas saltem sine dubio tenebatur, ut dici posset in actis justificatum, quod acta justificativa haberi non possent.

Et nihilominus, quando etiam id justificatum esset, ad huc tamen, cessante culpulo, & affectato impedimento alterius Partis, id referendum veniret casui, de quo Camera

adrix conqueratur, dum reo sufficit vincere per non jus actoris, eumque percellere, ex defectu probationis suae intentionis, non curando, an à casu, vel ab alio accidenti proveniat probationum impotentia, ex deductis disc. 2. & 22. de iudiciis.

73 Præterea circa dictam auctoritatem Spadæ conf. 27. Ultra responsionem superius datam, quod scilicet est scriptura Advocati fiscalis, ex officio scribentis ad causas opportunitatem, quæ non consistit quod decimum filii, unde propterea remanet auctoritas minus legitima, cui deferendum non venit; Potissimum dum more scribentis, pro Cliente, non autem ad veritatem, admittit omnino reprobam assumptum, ut sententia Iudicis laici attendenda veniet in causa hæretica.

Advertebam quod, quando agatur de causa fidei, in qua proderit sententia condemnatoria alicuius Inquisitoris, vel alterius Ecclesiastici Iudicis competentis, tunc ad effectum executionis, in altero loco contra eundem condemnatum, vel ejus hæredem, non adeo necessaria reputatur actorum iustificatio, non solum ex dicta ratione, quæ non adeo urget in isto crimine prophano, ob stylum scilicet Inquisitionis non publicandi acta; Sed etiam ob magnam præsumptionem, quæ assitit, quoniam Inquisitores Ecclesiastici, procedunt cum magna circumspectione, ac præsupponendi sunt viri religiosi, & probatissimi; Ac etiam frequentius, prævia participatione negotii Sacre Congregationis, ejusque oraculo expectato; Et (quod magis est) quoniam, ut supra dictum est, in isto crimine non datur discretio Iudicium, & territoriorum, vel principatum, sed unus est forus Ecclesiasticus in toto mundo; Locales autem Inquisitores sunt tot Iudices, & ministri ejusdem Tribunalis.

Concludendum itaque; Ad convincendum, quod ista præterita confiscatio non intraret, (sufficeret, quod unum ex his tribus fundamentis, vel paucis, juxta præmissa subsisteret, vel quia sententia sine actis non probaret crimen, vel quia non detur confiscatio bonorum diversi principatus indifferenter, vel quia obfaret fideicommissum, dum unum solum etiam motivorum sufficit; Multo magis, dum omnia firma esse videntur.

Super aliis autem in eodem voto contentis, concernentibus jus familiaræ Ahalia, in exclusionem hujus familiaræ Frangipaniæ, sive jus illorum de Mattheis, ex fideicommissio; Ego, ex aliquibus iustis motivis, non scripsi; Potissimum quia, quoad jura familiaræ Ahalia, judicabam non necessariam, dum constanter credebam, quod ista confiscatio non intraret.

ROMANA QUINDENNORUM

PRO CAPITULO S. EUSTACHII, ET HOSPITALE S. SPIRITUS, ALIISQUE LOCIS PIIS,

CUM DATARIA.

Casus pendet.

An pro officiis venalibus, quæ ex concessionibus Apostolicis possidentur per Ecclesias, & pia loca, aliasque similes manus mortuas, debeantur quindennia, eo modo, quo debentur pro beneficiis unitis:

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 De introductione quindenniorum in beneficiis unitis.
3 De ratione, ob quam non procedant in officiis venalibus.
4 Quando, neque in beneficiis quindennia debeantur.
5 De aliis quindennis in materia emphyteotica.
6 An bene isti termini perscrutentur.
7 Quando parvus intret.
8 De alia diversitate inter beneficia, & officia.
9 An temporis lapsus obstat in hac materia quindenniorum.
10 De observantia interpretativa.

D I S C. CLXII.

Ab antiquo tempore ann. 134. & 132. respectivè, præfatis Capitulo, & Hospitali, ex concessionibus Apostolicis possidentibus duos secretariatus Apostolicos, aliique piis locis pariter ab antiquo supra centesimum possidentibus consimilia, vel alia officia venalia; Per Datarie officiales excitata fuit præteritio super solutione quindenniorum, ad instar beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ

penes Ecclesias, vel Monasteria, & Collegia, aliasve manus mortuas unita sint; Quare ex parte priorum locorum desuper consultus, cum præsupposito observantia, quod scilicet nunquam hujusmodi quindennia soluta fuerint, etiam cum aliquo sensu veritatis, non tamen omnino maturo, ob non visa jura, seu fundamenta dictorum officialium; Respondi, improbabilem videri hujusmodi præteritionem.

Introductio etenim quindenniorum, juxta ea, quæ in hac materia habentur deducta sub tit. de benef. disc. 89. illam habet rationem, quod cum annata, & alique Officialis Cancellariæ, annatarum, aliorumque emolumentorum, quæ per noviter provisos de beneficiis solvuntur pro expeditione literarum, participationem habeant ex causa dupliciter onerosa; Et secundò, quod pretio mediante, hujusmodi officia obtinentur, juxta ea, quæ habentur supra disc. 2. Hinc proinde injustum esset, quod per gratias unionum, quæ sunt de beneficiis penes manus mortuas, ita hujusmodi officialibus præjudicaretur.

Illaque quoque consideratione accedente, quæ habetur in eodem disc. 89. de benef. circa solutionem ipsarum annatarum, quod scilicet cum provisi de beneficiis, vel commendis, totum obtineant ex gratia, & liberalitate Papæ, causam merè lucrativam idcirco foventes, conquiri non possunt, quod eorum benefactori, & largitori, aliquam præbeant participationem illorum fructuum, quos ex gratia obtinent & quæ concedens poterat eis non concedere.

Hujusmodi verò rationes non intrant in hac facti specie dum hæc officia per alia Ecclesias, vel pia loca obtinentur, ex causa merè onerosa, & respectiva; loco quorundam casualium, & bonorum; Et per consequens nulla justitie ratio existit, quod cum ipsomet Papæ, non tanquam Princeps benefactor, sed tanquam privatus venditor ex privato contractu respectivo, hujusmodi concessionem fecerit, atque rem tanquam liberam pleno jure vendiderit possit servitutum ad sui, vel fuorum officialium favorem imponere, vel præterire, dum ita esset obtinere duplex ejusdem rei pretium; vel emolumentum.

Atque sic etiam in beneficiis unitis Hospitalibus, quæ actu hospitalitatem exercent, vel aliis locis piis, quæ in opera pietatis integrum redditum erogant, adeo ut non agatur de commodo, & utilitate possessorum, quindennia non debentur, ex deductis apud Vermiglioli conf. 476. & seqq. (Quod tamen respectu unionum, quæ factæ sint, puerorum & Adolescentum Collegiis, moderno tempore per Congregationem particulariter deputatam sub Clemente X. in executionem suæ Constitutionis, vel Motus proprii admittimus non fuit, ut in annot. ad d. disc. 89. de benef.) Multo magis non est solvendum in isto casu, in quo agitur de causa verè onerosa, & respectiva cum ipsomet Principe, qui istud onus, vel emolumentum in effectu exigit mediaticibus ejus officialibus, adeo ut transitus ad manum mortuam, non proveniat à facto tertii, quo casu dicere potest, quod id sibi præjudicare non debeat, sed agitur de directa, & immediata concessione facta illi manui, quam ipse concedens rectè sciebat esse mortuam.

Ad quod comprobandum deducebam ea quæ, habentur sub tit. de Emphyt. disc. 50. Super illis quindennis, quæ ad instar præteritum, solvi debent Domino directo, qui patitur, ut bona emphyteotica remaneant penes manum mortuam, quoniam id locum habere debet, quando Dominus directus emphyteoticam concessionem fecit private personæ, bona verè, ex facto emphyteotæ transferent ad manum mortuam, unde propterea Dominus pati non debet hoc damnum ex facto alieno, sive quia potest aliis id prohibere: Secus autem ubi ab initio directè, ac immediatè ipse talem concessionem faciat, ut scribendo in eodem casu, de quo d. disc. 50. comprobatur etiam Caponius contro. 31.

Est bene verum, quod ut eod. tit. de Emphyt. d. disc. 50. in fine advertitur, non bene isti termini emphyteotici verificentur in istis beneficiis, ubi nimium diversam rationem, circa regulationem temporis, quoniam beneficia Ecclesiastica sunt personalia, & vitalicia, unde per necessitè faciendæ novæ provisiones, pro quibus solvi debent annatæ, aliaque emolumenta, ideoque merito, ad tollendam confusionem, quæ oriri posset, ex illa verisimili taxa vitæ hominis, quam facit textus in l. hereditatum, ff. ad l. falsam, inducta est hæc taxa uniformis, compensando vitam brevem, cum longævâ benefactorum. Id autem adaptabile non est ad rem, quoniam dari potest, ut bona emphyteotica nunquam vendantur, vel alias transferantur ad extraneos obligatos ad solutionem laudemii, sed

sed per sæcula continent in concessionarii posterioritate, & descendencia; ideoque ratio non est æqualis.

Hinc proinde sequitur, quod ista moderna introductio, quæ in materia emphyteotica facta est ad instar, bene procedat in substantia, sive in genere, malè autem in modo, sive in taxa temporis, ut advertitur d. disc. 50. de emphyt. in fine.

Tunc autem similitudo rectè intraret, quando ageretur de illo laudemio, quod per quemlibet novum successorem, etiam si esset de filiis, & descendentibus, in investitura comprehensis solvendum esset, juxta ponderationes, quæ in materia feudali habentur sub tit. de feud. disc. 59. Non autem in eo laudemio, quod solum solvendum est per emptorem, vel alium extraneum successorem, in investitura non comprehensum; Id etenim continere videtur clarum æquivocum, atque unum ex consuetis legaleis simplicitatibus, quæ à ratione penitus aberrant.

Ponderaliam quoque in hoc proposito, aliam diversitatem rationis inter officia, & beneficia, quod scilicet in istis Papa egerit personam Papæ, & Principis spiritualis; In illis verò potius diversam personam Principis temporalis, contra dictam rem merè temporalem, juxta ponderationes, de quibus supra disc. 4. unde propterea non bene de uno ad aliud inferitur, ob rationis diversitatem, quæ etiam ponderatur supra disc. 6. in proposito regulæ de viginti, sive de infirmis resignantibus.

Nimium quoque considerabilem esse dicebam diuturnam observantiam supra centesimum, Quamvis etenim per dictam Congregationem particularem, diuturna observantia attentata non fuerit, ob decretum irritans, contentum in Apostolicis Constitutionibus, & ob aliam rationem, quod negligentia illorum officialium, qui hujusmodi quindenniorum exactio, & administrationi præpositi sunt, præjudicium inferri non debet; Attamen id provenit, quia in illis casibus, non accedebat centenaria completa, sicuti autem ista accedente; Non quidem in ratione præscriptio, sed in altera meliori, ratione facultatis allegandi quæcumque titulum meliorem, ex iis, quæ in hoc proposito habentur deducta sub tit. de alien. & contr. prohib. disc. 3. ideoque allegari posse dicebam specialem conventionem respectivam, & sic non cadentem sub generalibus derogatoriis contentis in Constitutionibus Apostolicis, juxta ea, quæ habentur supra disc. 47. & in aliis circa Constitutiones revocatorias franchiatarum, & exemptionem non capientes illas exemptiones, quæ concessæ sunt ex causa onerosa, & respectiva.

Ac demum quia, cum ex præmissis saltem dubitabile sit an Apostolica Constitutiones, quæ de hujusmodi quindennis agunt, atque santeditæ super unionibus beneficiorum, complectantur nec ne hujusmodi officia, juxta ea, quæ habentur supra disc. 6. ad materiam regulæ de viginti, sive de infirmis resignantibus. Ita hæc diuturna observantia attendenda veniret, potius in ratione interpretativa, cui non obstant decretum irritans, nec clausulæ derogatoriæ, procedentes in illa observantia, quæ deducerentur tanquam præscriptiva, qualis datur in casu claro in quo non intrant termini interpretationis. Ideoque ex his omnibus credebam, probabiliter tunc parti assidere. Casus autem adhuc pendet indecisus.

ROMANA LOCORUM MONTIUM DE JUSTINIANIS.

PRO HEREDIBUS LUCÆ JUSTINIANI, CUM BARONE PATRIARCHA, ET ALIIS.

Casus variè decisus per Rotam.

De libertate locorum Montium penes novum emptorem, an procedat etiam à dominio tertii, qui indubitè fuerit eis spoliatus per substationem, seu alias cum Iudicis auctoritate, vel potius libertas intelligatur de libertate ab hypothecis, aliisque vinculis adjectis per eorum Dominum, & possessorem.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series cum resolutionibus.
2 Montium super auctoritate consensuum, & que propriè dicantur consilia.
3 De errore procedendi cum generalitatibus, non bene distinguendo.
4 De possessore ex directo Iudicis factio.
Car. de Luca Lib. II.

- 5 De possessore sequente principaliter fidem venditoris.
6 De libertate locorum Montium ab hypothecis venditoris, qui esset Dominus.
7 De acquirenti loca Montium ex causa lucrativa.
8 De casu præciso questionis emptoris locorum Montium per organum Secretarii à non Domino.
9 Ubi non habetur decisio particularis, oportet procedere cum similibus.
10 Loca Montium exequata sunt officiis venalibus.
11 De exteris loquentibus de materia.
12 De ratione libertatis locorum Montium.
13 De præci aliorum locorum in materia.
14 Assimulantur territorii feudales.
15 Quod sit in hoc respectu ad bonam, vel malam fidem, & quomodo ista probetur.
16 Quod sit procedendum rigorosè cum Secretario.
17 De alio casu simili.
18 De inconvenientium ratione.
19 An in resignatione, vel alia alienatione locorum Montium per minores, vel mulieres, requirantur solemnitates statutarie.

D I S C. CLXIII.

Cum Alcides, Scriptorium, seu Armarium (ut supponeretur) per ipsum emptum pretio scut. 1700. cum jure redimendi vendidisset pro scut. 400. Vincentio Justiniano, in Curia præiato, atque hujus defuncti hæres Lucas, illud transfulerit ad Civitatem Januæ patriam; Eodem Luca quoque defuncto, ad plures annos post mortem, contra ipsum tanquam adhuc viventem, Alcides Iudicium instituit coram A. C. cum citationibus per edita in consensibus Status Ecclesiastici, juxta stylum enunciatum sub tit. de jud. disc. 8. contra eos, qui morantur in locis, in quibus non sit liber, & tutus accessus, pro citationum executione, obtentaque condemnatione, ac successivè mandato exequutivo contra hereditatem Vincentii, pro scut. 1300. pro residuali pretio disc. scut. 1700. ac etiam exequatur in persona, & bonis propriis Lucæ hæredis, processum fuit ad substationem tresdecim locorum Montium hereditariorum ejusdem Lucæ, de quo etiam habetur sub tit. de fideic. disc. 253. Eique deliberatis Ludovico majori oblato, iste una, vel pluribus diebus proximè sequentibus, in cuius faciem, vel personam de mandato Iudicis dicta loca translata fuerunt, ea resignavit Baroni Patriarchæ, & aliis; Quare de his habita notitia per hæredes Lucæ, occasione eis denegatæ consuetæ solutionis fructuum, Iudicium instituerunt contra possessores pro dictorum locorum recuperatione, introductaque causa in Rota coram Ottalora, & dato dubio, an substatio substatetur sub die 14. Decemb. 1665. negativa prodit resolutio, quæ habetur impressa p. 14. rec. dec. 281. in cuius fine respondendo privilegio libertatis locorum Montium, de quo agitur etiam supra disc. 26. cum pluribus seqq. firmatur id procedere in venditionibus, vel resignationibus privatis, & conventionalibus, non autem in alienationibus sequentis judiciali auctoritate, ut etiam advertitur supra locis citatis; Obvoluta verò per tertios possessores nova audientia, & reposita causa coram Taja, & subrogato in locum Ottaloræ ad præfatum Granaten. interim assumpti. Aliis pro hac parte in causa scribentibus, dilata fuit resolutio, ob difficultates adversus decisionem habitas; Cùmque in hoc statu præfatis aliis defensoribus Ego adiunctus essem, atque difficultates promovissem, hinc juxta laudabilem Curia stylum habitus fuit congressus, in quo mea sententia fuit, quod resolutio, respectu possessorum, non esset sustentabilis, nisi quatenus in facto eorum mala fides iustificaretur, quodque probabilis competeret aliqua actio contra Secretarium, qui adeo celeriter, non absque aliqua suspitione dictam resignationem admisit, ideoque etiam in voto, ut idem Secretarius, vel ejus hæres ad causam quoque evocandus esset, edito desuper dicturum super promotis difficultatibus; Sed quoniam antiquis defensoribus, concorditer vitam est disputationem in eo statu prosequi, quodque decisionis supradictum fundamentum esset sustentabile, utpotè munition tot decisionibus, & auctoritatibus, in eadem decisione recentis, idcirco decidendo, (ut decet) voto majoris partis, scripsi quoque ad causæ opportunitatem tanquam Advocatus, sed resolutio prodit 22. Junii 1671. juxta votum, confiscando scilicet decisionem contra Ludovicum deliberatarium, cum nullitas iudicij esset indubitata; Illam autem revocando quoad emptores, ac tertios possessores,

ob libertatem locorum Montium, & ex eisdem fundamentis jam à me prævisis, & excitatis, unde propterea, mihi quamvis in contrarium forsitan acrius, magisque elaboratè scribenti, resolutio probabilis, benèque fundata visa est.

Atque hic moneri debemus, de eo, quod aded frequenter infirmatum est, quantum scilicet defendendum veniat illis consulentibus, (qui damnabiliter quidem) publicè lucrum profertur sub nomine consiliorum, illas reformationes, quas more Advocati, conductitio more occasio dedit facere ad causæ, & clientis opportunitatem, cum verè, & propriè illa dici debeant consilia, quorum auctoritati defendendum est, quæ data sint ad veritatem, illam scire cupientis, sive in figura Affectoris data illiterato Judici, per modum voti consulti, ad effectum sententiandi, non autem more simplicis Advocati frequenter scribendo, etiam contra proprium sensum.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum libertatis locorum Montium penes tertios emptores; Reassumendo à me scripta super hujusmodi materia in hoc volumine jam edito, & cum quibus, penè in omnibus processerunt scribentes in contrarium, ac etiam Rota, ut patet ex ultima decisione desuper edita coram Taja, dicebam id, quod frequenter mea est consuetudo dicendi, clarum scilicet esse errorem, in hac materia procedere cum solis generalitatibus sive auctoritatibus, & decisiones editas occasione aliorum casuum, quibuscumque aliis indefinite applicare, cum vera, & germana, benè judicandi, & consulendi forma sit, reflectere ad distinctiones casuum, eorumque singularium particulares, ac individuas circumstantias, ex quibus metienda est congrua doctrinarum, & legum applicatio, dum applicandum non est factum legi, sed lex applicanda est factis; Itaque aded clarus, sed nimium frequens, & communis error donec corrigatur, magis, ac magis semper replebit mundum æquivocis, & confusivis.

Quare plus casus desuper distinguendo; Primus est, ubi agit de illo possessore, qui directè, ac immediate obtinuit loca Montium sibi deliberati à Judice, seu aliàs ab eo in possessionem immitti, nulliter, vel injustè, adeoq; controversia fit inter primum possessorem spoliatum, & secundum possessorem à Judice immissum; Et tunc, si actus est nullus, vel injustus, priori possessori competit manutentio, vel reintegratio, sive aliud remedium rei persequutorium, quoniam admixta non est auctoritas publica, neque intrat ratio peculiaris, quæ resultat ex hujusmodi jure natura; Et in his terminis loquuntur *dec. 284. part. 5. rec. dec. 70. part. 7. coram Dunozeo dec. 642. repetit. apud Rothum. de subbas. dec. 221. & dec. 407. in fine par. 12. rec.*

Secundus casus est, ubi quis ex privata conventionione, emit loca Montium ab intrusivo possessore, qui verè Dominus non est, atque venditio, seu resignatio admittitur per Secretarium, sed id provenit ex privata conventionione, inter emptorem, & venditorem, aded emptor sequatur principaliter fidem privatam possessoris, & de isto casu loquitur *dec. 650. Cavalieri, in cuius casu aderat mala fides positiva, ob inhibitionem factam emptori, ac denunciata litem, unde scire debuit, ac potuit, eum non esse Dominum; neque pariter adaptatur ratio hujus libertatis, de qua infra.*

Tertius casus est, ubi quis emit ex privata etiam conventionione à vero Domino, admitta per Secretarium, qui emptorem liberè describitur in libris publicis, quæstio autem fit cum creditoribus venditoris, prætedentibus loca Montium esse eis hypothecata; Et cum resignatarius est tutus ab hypothecis, aliique vinculis, præterquam descriptis in literis patentibus, vel ex natura hujusmodi juri, ut verius est, vel ratione commercii, ut firmiter Gratian. *discept. 730. numer. 48. Cenc. de cons. quest. 29. nu. 13. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 14. num. 28. & 29. num. 13. Rota dec. 14. in fine. post Fenozon. apud Merlin. dec. 533 repetit. dec. 77. num. 20. par. 6. recent. Romana locorum Montium 29. Novembr. 1660. coram Bevilacqua, ædita in casu, de quo supra *disc. 27. Et sic cum præsupposito, quod emptor sciat à quo emat, unde dici valeat, quod ejus fidem privatam sequatur, dum acquisitio provenit à privata conventionione inter eos, licet à publico officiali ad id per Papam deputato (qualis est Secretarius) auctorizata sit, atque de hoc etiam loquitur Constitutio 154. Urbani Octavi, cuius mentionem facit in dicta decisione coram Bevilacqua; Illaque non continet rem novam, dum etiam**

antea idem precedebat, sed prodiit ad majorem declarationem, ac etiam ad probationem, de qua infra.

Quartus est casus, quando tertius, ex causa lucrativa, puta legati, obtinet loca Montium à defuncto possessa, sive obtinet pecuniam, quam directè investit in loca Montium, quæ uno, vel altero modo in sui faciem intestentur, deindeque deteguntur creditores hæreditarii, quibus in subsidium de jure comparat avocatio pecuniæ solute, & tunc istud privilegium non suffragatur, sed datur etiam actio subsidiaria, & de hoc agit in Romana luci Dotis coram DD. Ghislerio, & Albergato *dec. 43. nu. 40. p. 10. & dec. 25. numer. 5. & segg. par. 1. v. rec. in casu, de quo agit à me in tit. de Dote *disc. 129. & juxta casum, de quo supra *discurs. 29.***

Quintus demum casus est noster, ubi juxta communem frequentiore usum quis, sive Civis, sive exterus, ac sive præsens, sive abiens, sed ignarus quoniam habeat loca Montium venalia, consigneret proxenetæ ordinem directum publico Banco, ut solvat pecunia in genere, eum Secretarius eidem Banquiero testetur liberè ad sui favorem resignatè loca Montium, aded emptor fit omnino incertus de persona vendentis, sed sequatur principaliter, ac omnino solam fidem Secretarii, tanquam publici officialis, per Papam ad id deputati, talemque resignationem faciat ille, qui nulliter, vel injustè à manu Judicis obtinuerit, atque de Judicis mandato, Secretarius eum describerit in libro publico.

In isto casu individuo, ac præcisè nullam habemus auctoritatem, vel decisionem, quæ loquatur de locis Montium Urbis, ideoque oportet examinare casum, cum doctrinis Doctorum, agentium de consimilibus juriis, quæ habentur cum Principe, seu Republica, ut sunt jura Regia Hispaniarum, fiscalia, vel jura super arrendamentis Regnorum utriusque Siciliæ, & loca Montium Venetiarum, Januæ, & Florentiæ, aliarumque Civitatum Italianæ, sive juxta terminos officiorum vacabilium, cum quibus, ac etiam cum terminis resignationis beneficiorum, procedunt inferius allegandi loquentes de præfatis aliarum Civitatum locis Montium, ac juriis hujusmodi.

Quoque ista loca Montium, vel jura exæquata sint officialis venalibus, eorumque jure regularanda veniant, expressè, ac literaliter disponitur per dictam Constitutionem 154. Urbani VIII. sæpius enunciatam.

Agit verò præterea de his locis Montium, vel juriis Larrea *alleg. 22. ex n. 19. & segg. occasione tractandi de resolutione hypothecarum à possessore contractarum, atque adhibet eisdem terminis officiorum venalium, quæ tractantur cum terminis beneficiabilibus, vel cum terminis feudorum, & de eisdem juriis Salgad. in laby. p. 2. c. 27. n. 39. ubi per tot. agit de officiis, ac etiam *part. 1. cap. 35. per tot. ubi ceteri.**

Ex deductis autem per dictos Auctores, constat de vera ratione libertatis hujusmodi juriis penes tertium, in quem cum publica Principis, vel ejus officialis auctoritate transferuntur, quod scilicet istud dicitur quoddam debitum, Principis, tanquam species census redimibilis, unde quando quis resignat officium, vel jus suum in manu officialis repræsentantis ipsum Principem, tunc dictum jus, vel officium extinguitur, & annihilatur, deindeque Princeps per actum occultum, novum jus ex integro efformat, & concedit resignatario, qui sequitur fidem publicam ipsius Principis, quem in ejus directum, ac immediatum auctorem agnoscit, ut pluries advertitur supra *discurs. 26. & sequentibus.*

Igitur ille, qui cum bona fide, ignarus, ac resignatarius sit Gallus, Hispanus, vel Germanus, seu Indus, cum aliquo privato non contrahit, neque privatam fidem vult sequi, sed directè sequitur solam fidem publicam Principis, non potest, nec debet remanere elusus, sed habet in debitore ipsum Principem, cum verè, ac propriè loca Montium aliud non sint, nisi debitum Principis super ejus rebus, tanquam per speciem census, ut supra.

An autem Princeps, vel officialis, benè, vel malè agat in extinguendo, vel supprimendo jus antiqui creditoris, & an suum debitum extinguat cum legitimo, vel cum illegitimo creditore, ipsi videant, hoc unum est tamen, quod novus acquirens rectè dicere potest, se contractisse cum Principe, eumque habere in suum debitorem, quem rectè scit habere potestatem id, quod uni concessit, ei asserre, ac alteri dare, dum etiam bona alienare, vel concedere potest, atque Domino non remanet aliud jus, nisi agendi contra ipsum Principem, pro reintegracione

tionem valoris, ad textum in l. benè à Zonone, C. de quadrien. præscrip. cum ibi communiter notatis, de quibus *tit. de Donat. *disc. 43. & supra boctii. *disc. 148.***

Igitur, aut priori possessori injustè spoliato competit actio contra spoliatum, vel contra Judicem, vel contra Principem, ejuoque Cameram; aut contra officialem, suum officium malè expletem, & utatur jure suo: Aut hoc etiam remediò esse defuturus, & erit casus fortuitus, qui est sequela domini.

Talis est praxis inconcussa totius Europæ, in hujusmodi juriis publicis, seu regalibus super gabellis, vel juriis cum Principe, vel Republica; Idèquè dum in Curia non haberemus in his terminis casum decimum, recurrendum est ad observantiam generalem adjacentium aliorum principatum, ex deductis de *servit. *disc. 2. num. 19. & sequis.**

Sed verè habemus illum decimum per dictam Constitutionem 154. Urbani VIII. quæ expressè exegat loca Montium officii, non quidem in ratione privilegiativa, seu declarativa, qua verè eadem est ratio.

Multa enim in hujusmodi juriis differentibus, atque in libero commercio non existentibus habentur peculiaribus, quæ exorbitant à regulis generalibus juris communis, ut videtur in feudis, & juriis regalibus, quod ex veteri sententia, ubi Principis auctoritas non accedat, in eis non intrat titulus de separatione honorum, unde creditores hæreditas cum assensu, vincunt creditores detuncti sine assensu, ut *titul. de feud. *disc. 78. & tit. de credito *disc. 13. & 251. Et etiam non intrat titulus plus valere, quod agit, & tit. de feud. *disc. 24. & in aliis.****

Unde propterea si hæc bona emanent de pecunia aliena, cum pacto expresso, ut acquirantur dominio pecuniæ, quodque nomen acquirentis fit simulacrum; Attamen si super hoc pacto non adit assensus Principis, id non attenditur, sed dicitur officialis, vel feudatarius, sive possessor juriis regalibus, ille in cuius faciem in libris cantat, ut *dec. 100. par. 9. rec. cum similibus, de quibus *d. *disc. 24. & in aliis de feud. idèquè regulæ generales, quas habemus indifferentibus, ac existentibus in commercio, nullatenus congruunt hujusmodi bonis, ac juriis.***

Hinc proinde advertebam, quod causæ defensionis confisteret potius in facto, quàm in jure, an scilicet ex facti circumstantiis desumi posset collusio, vel mala fides emptorum, qui rectè scientes, quomodo in resignantem loca montium obvenissent, ita resignantes potius fidem sequuti essent, juxta secundum casum, de quo supra *numer. 5. sed si cessante hujusmodi circumstantia, processum per eos esset cum bona fide, juxta modum recensitum supra in quinto casu *numer. 8. & tunc omnino probabilius pro emptoribus responderi deberet, dum aliàs esset mundum revolvere, atque istud commercium impedire, ad quod considerabam etiam à simili ponderatione, de quibus supra *disc. 129. Ad id autem arguendum advertebam inspicendum esse, præsertim ad pretium, pro quo emptio facta esset, quoniam si fuisset, in summa justa, & communitè currenti, & tunc magnum refutabat bonæ fidei argumentum, sicuti conversò malæ, in casu pretii diminuti, & insoliti, quod reputatur pars periculi ex deductis supra *disc. 30. & segg. Et per consequens est quæstio potius facti, quàm juris ex singulorum casuum circumstantiis decidentia.****

Potabam tamen de collusione, & mala fide nimium suspectum videri Secretarium, qui erat in hoc munere vir nimium peritus, & diligens, verisimiliter non admittitur adeo de recenti in ignoto, vel parum idoneo deliberatario, talem resignationem liberam, absque ejus corruptela, & notabili emolumento, & experientia docente in hujusmodi Secretariis, & officialibus illa miracula, quæ alibi cernuntur in Judicibus, & Magistratibus, quod scilicet officio viva præbente emolumentum sufficiens ad sustentationem, intra breve tempus, notabiles parantur divitiæ, idèquè cum eis nimium rigorosè procedendum videtur, addicendo præsertim legem, ne hujusmodi delibetatorum, vel hæredum, & successorum resignationes admitti debeant, nisi post notabile temporis intervalum unius, vel plurium annorum, cum ita etiam possit quis falsis probationibus se probare hæredem alicujus, qui adhuc vivat, vel etiam detuncti, qui alium hæredem revera resignaverit, atque sequuta investigatione, possit hujusmodi resignationem facere, absque eo quod domino consultum remaneat.

Idem consultus pro veritate, respondi, in alio casu, in quod loca montium habebat in corpore litterarum, vinculum fructuum ad commodum alterius, ejus vita durante, dum proprietarius cum falsis rebus deponibus de morte reservatarii, obtinuit eum decreto Thefaurarii, vel ejus Auditoris deleri vinculum, atque ita resignationem liberam fecit, absque eo, quod reservatario consultum remaneret ob absentiam, vel inopiam resignantis, & ob affectionem resignatarii bonæ fidei, ut supra; Itaque est unus ex perniciosis effectibus, qui resultant ab usu proprietariorum, de quo *tit. de Jadic. *disc. 39. quoniam aviditas proprii emolumenti pronos, ac faciles reddit Judices ad faciendum id, quod aliàs non facerent, vel nonnisi cum majori circumspectione, & maturitate.**

Et quamvis ob hujusmodi libertatem, & emptorum affectionem, plura resultare possint inconvenientia, & fraudes, præsertim in supplantationem absentium, vel hæreditatum jacentium, seu fideicommissariorum; Nihilominus ex duobus malis, vel inconvenienciis, oportet eligere minus, dum magis præjudicialia Republicæ, & libero commercio essent alia inconvenientia contra resignatarios bonæ fidei, ac propterea, ut primis inconvenienciis occurratur, danæ videtur opportuna provisiones, & ordines secretariis, atque cum eis rigorosè procedendum ad rescindendum de proprio, quando eorum officium non benè exercent.

Ex eadem verò superius insinuatâ distinctione inter illam venditionem, vel aliam alienationem, quæ fit inter partes ex privata conventionione, vel etiam subasta ex auctoritate judicis, cujus factum dicitur etiam factum partis, & illam quæ fit mediante resignatione in manibus secretarii, frequenter consultus etiam pro veritate respondere consuevi, resultare decisionem quæstionis, de qua habetur actum *sub tit. de alien. & contract. *prohib. *disc. 12. an scilicet in alienationibus locorum montium, quæ fiant per minores, vel mulieres, requirantur solemnitates statutorum 113. & 151. Urbis, ut primo casu requiratur, non autem posteriori, quodque in hoc sensu, vel cum dicta distinctione, & cum præsupposito, quod ageretur de prima parte, intelligenda est *dec. 679. Seraph. & dec. 50. p. 13. rec. in quibus id firmatur, cum aliàs desuper allegari solitæ, loquatur obiter, vel ad alios effectus.****

Ubi etiam agit de secunda parte, intrat ratio superius assignata, quod scilicet primus possessor, qui alienat, verè non transfert suum jus in eum, cui fit alienatio, sed potius illud resutat, & exinguit in manu Principis, qui novum jus ex integro efformat favore resignatarii agnoscens in ejus auctorem ipsum Principem, & cujus publicam fidem, non autem privatam primi possessoris sequi dicitur.

Ita etiam suadente ratione libertatis commercii, ob cuius conservationem multa permittuntur, quæ alias permitienda non sunt, ut ex gr. non egrediendo hos terminos solemnitatum statutariorum, habetur, *ead. tit. de alien. & contract. *prohib. *disc. 34. in muliere, vel minore exercere mercaturam; Ac etiam receptam praxim decet in locutionibus, & conductionibus domorum, vel in emptiionibus, & venditionibus victualium, & rerum observantium ad usum vestium, vel domus cum similibus, quoniam licet agatur de contractibus, absque dubio cadentibus sub statuto 151. attamen ratione subjectæ materiæ, & libertatis commercii non sunt in usu.***

Omneque difficultatem tollit observantia, quæ in omnibus dicitur optima interpres, quoniam cum ab anno 1580. prodiit *d. dec. 679. Seraph. Attamen in hoc intermedio spatio penè integri sæculi, observantia docuit, & docet contrarium, quoniam Secretarius, & Thefaurarius respectivè passim admittunt resignationes sine his solemnitatibus; quinimò ubi partes vellent eas servare, licet officiales id non admitterent, respondendo, quod eorum sufficere debet auctoritas, non indigens illam alterius Judicis in hoc inferioris, & incompetentis, in aliis Civitatibus, vel Principatibus, præsertim in Venetia, & Januensi, aded exactè id servatur, ut etiam Capucini, aliique professi incapaces in communi, & in particulari continuant descripti, & reputantur domini cum libera dispositione, ut insinuantur incidenter *sub tit. de test. *disc. 36. & alibi.***

ROMANA EVICTIONIS LOCORUM MONTIUM. PRO MARGO PAULO TYERI, CUM GASPARE ALVERO.

Causa disputata coram A.C. resoluta pro Tyeri.

Vendens loca montium vinculata, an, & quando teneatur ad evictionem, vel ad pretii restitutionem ad factum casum vinculi, si ex facto ipsius venditoris id processit.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 Sciens vitium rei non agit de evisione, neque ad restitutionem pretii.
3 Declaratur quando procedat, & quando etiam prestetur evictio de natura rei.
4 In omni conventionione nunquam venit dolus, vel factum proprium culpulosum.
5 Venditor tenetur de vitis sibi cognitis.
6 Quando cessantur pensionis pro affectu evisionem, vel restitui pretium acceptum.
7 Datis restitutorie principaliter spectat ad virum, & fideicommissum est species fidei-juroris.
8 Declaratur quando idem venditor locorum montium vinculatorum exercet casum vinculi.
9 De differentia inter dotem constituendam, & restituentiam.

D I S C. CLXV.

REnta facti serie, de qua supra disc. 37. super venditione locorum montium provenientium ex pretio Casalis subiecti fideicommissio, cum ejusdem fideicommissi vinculo translato in pretium; Cum uxor Gasparis venditoris, pro asservatione suarum dotium, & lucris, ob venditionem viri ad inopiam, ex beneficio Aurb. res que, C. cum de legat. loca montium ab emptoribus vendidisset, ut infirmatur in eodem disc. 37. in fine: Hinc ad aliquod tempus, exorta spe, quod molestia inferenda eidem Gasparti, inopia non obstant, parare possent emptoribus aliquam recuperationem pretii, saltem in parte, præsertim præsumpti Tyeri utriusque Signaturæ Prælati, unus ex emptoribus, iudicium contra venditorem instituit pro evisione, seu restitutione pretii, atque post aliquas disputationes, obtinuit mandatum à Signatura quoque canonizatum.

In disputationibus desuper habitis, scribentes pro Gaspare reo convento, vim constituiebant in disputatione textus in l. fundum sciens, C. de evic. cum concordantibus plenè deductis per Rot. dec. 432. 437. & 469. par. 9. rec. Ac etiam habetur sub tit. de feud. disc. 44. & sub tit. de empt. & vend. disc. 10. 11. & 17. & sæpius in his terminis sup. disc. 31. quod scilicet cum venditor expressè denunciaverit emptori hoc vinculum fideicommissi, expressum quoque in literis patentibus, adeo ut emptor illius certam haberet scientiam, ipseque venditor processus sit vendere eadem loca, talia, qualia, & pro jure sibi competente, cum declaratione nolle teneri nisi de facto proprio, ita de plano intrare dicebant præfati textus regularem, eximentem non solum à præstatione evisionis, sed etiam à deductione pretii; Quamvis etenim plurimum sententia sit, ut præfati textus dispositio procedat solum respectu evisionis, non autem respectu restitutionis pretii, à qua venditor excusari non debeat, ob inconveniens locupletationis de alieno; Contrarium tamen, præsertim in Rota, & Curia est receptum, quando diveria conventio explicata non accedat, vel facti circumstantiæ eam implicite non inducant, juxta considerationes, de quibus supra in his terminis d. disc. 31. Et merito quidem, quoniam incerta alic, seu eventualitas; Eodem modo, quo docet quotidiana praxis in venditione, seu cessione commoditatis; Idque argui dicebant ex quantitate pretii, quoniam cum pretium intrinsicum locorum montium esset scutorum centum ultra consuetum augmentum extrinsecum, ista venditio facta erat ad rationem scutorum 25. quodque propterea intraret alia juris regula, de qua etiam locis citatis, & præsertim d. disc. 44. de feud. super exemptione venditoris à præstatione illius evisionis, que sequatur de natura rei.

His tamen non obstantibus (etiam cum sensu veritatis) contrarium dicebam verius, scribendo pro actore, pro quo juxta prodiit solutio; Admirebam siquidem dictas theoricas, tanquam veras in genere; Dicebam tamen, eas procedere, quando à casu, seu alias citrà factum, & culpam ipsius venditoris, bona vendita avertentur ab emptore, puta quia pro ipsius venditoris morte, factus esset locus fideicommissi ad favorem alterius vocati, vel quod ex ignotis iuribus, quæ alias quam ex facto proprio ipsius venditoris, tertio competant super casali vendito, daretur eidem tertio actio super locis montium, tanquam in pretio subrogato; Secus autem, dum molestia veniebant ex ejus facto proprio, quod nunquam censetur exceptatum, dum id ab omni iustitia, & æqualitate profus est alienum, ut cæteris relatis plenè habetur apud Merlin. dec. 874. nu. 5. & seq. dec. 18. n. fin. par. 11. recent. & passim; semper enim in omni contractu, omni que conventionione, quantumvis ampla, exceptus censetur dolus, five aliud factum proprium in quo dolus inesse potest, ut in proximè allegatis, & apud Cels. dec. 98. n. 6. cum segg. Greg. & add. dec. 119. Unde propterea licet venditor, quando protestatus est vendere rem pro tali quali, &c. atque ut vulgò dicitur come un sacco d'ossa, ad aliud non teneatur, adhuc tamen tenetur pro vitis, & defectibus latentibus sibi cognitis, quæ non sufficit exprimere sub involucri generali verborum ex deductis apud Surd. decif. 146. n. 4. Gregor. & adden. d. decif. 119. & sub tit. de empt. & vendit. disc. 8.

Atque ad id bene contere dicebam, ea, que habetur d. 6. disc. 69. de Pensionibus, quod scilicet cessa commoditate pensionis, si ista cesset per mortem naturalem cedentis, vel per insufficientiam beneficii, aut per alium casum, tunc cedens ad nihil tenetur, sed si cessat ob delictum ipsius cedentis, aut ob alium ejus factum voluntarium, puta quia per matrimonium, vel per militiam, vel per professionem in Religione; aut per dimissionem Clericatus, diversum statum assumat, tunc intrat evicdo, cum similibus. In his autem terminis versari dicebam, quoniam licet emptoribus innotesceret vinculum fideicommissi, quo postea de consequenti intrabat actio prædicta uxoris in vim Aurb. res que; Attamen id principaliter provenit ex debito, & facto ipsius venditoris, quoniam nisi dotem uxoris, aliaque ejus bona dispartisset, utique iste casus non daretur; Ubi enim agitur de reo restituenda per ipsum virum, tunc id referri non potest casui, sed totum provenit ex facto, & culpa ipsius viri, dum ipse est principalis debitor, fideicommissum autem dicitur quidam legalis fidei-juror ejusdem viri, adeo ut etiam sine cessione subintret in jus mulieris, cui dos restituitur, & emique actiones exercere valeat pro reintegracione, juxta imitata apud Coccin. decif. 1681. cum aliis, de quibus sub tit. de dot. disc. 145. n. 56.

Neque ad rem facere dicebam dec. 7. & 57. coram Ninot in hoc proposito expensas etiam supra disc. disc. 31. quoniam earum casus est diversus, quod scilicet idem venditor, tanquam tertius, vendidit loca montium cadentia sub portione alterius venditoris fratris, pro cuius mortem jus emptoris exparaverat ideoque evicdo proveniebat de natura rei, & à casu, non autem à facto culpulo, seu aliàs voluntario ipsius venditoris, quale dicitur illud, quod ejus creditoribus provenit, dum ita hæc venditio redoleret speciem furti, vel truxit, si ille venditor, qui se obæratum esse, bonaque vendita obnoxia ejus creditoribus; à quibus ad horam illa venditari possunt, etiam à pretii restitutione excusaretur, ac propterea excusatio restringenda est ad solum casum.

Ex causa autem provenire diceretur, quod filæ, & descendentes ipsius venditoris ex eadem beneficio Aurb. res que, pererent dotem sibi constituiti ex bonis fideicommissi, quoniam dici non potest culpulosum, quod natura ei fecunditate dederit procreando filios, minuse dici potest culpa directa ad casum, quod ipse pariter se inopem fecerit, unde propterea ejus filii ab apertum sit præfatum subordinarium beneficium; Ideoque ut ad veritatem cod. disc. 145. & in aliis pluribus cod. tit. magna dignoscitur differentia inter casum dotis restituendæ, & illum dotis constituendæ.

INTERAMNEN. JURIS COLLECTANDI, PRO CIVITATE INTRAMNÆ, CUM CASTRO PAPINÆ. Casus pendet in Camera.

An, & quando Castra subiecta Civitati, dicantur de ejus Comitatu, vel territorio, ut propterea constituent unum corpus, atque participare debeant de juri-

iuribus, & proventibus Civitatis pro supportatione onerum, vel converso an debeat Castra contribuere in oneribus majoribus, quæ supportentur per ipsum Civitatem.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 Comitatus dicitur Civitas in omni bus.
3 De eodem, & qualis dicitur propriè districtus, vel Comitatus.
4 De unico territorio constituto ex tota Diocesi.
5 Dismembratio jurisdictionis non tollit unitatem territorii.
6 De distinctione inter districtum, agrum.
7 De alia distinctione inter Comitatum, vel districtum improprium, & generalem, & proprium, & particularem.
8 An Civitas possit acquirere id, quod sit de ejus Comitatu.
9 Sicut simul, quod Civitas sit de dominio anius, & Castra sui de dominio alterius.
10 De eodem de quo nu. 5.
11 De montio, quod causarum decisiones pendet à circumstantiis facti.

D I S C. CLXV.

DE anno 1525. Civitas Interamne emittit à quibusdam Domicellis Castrum ibi proximum Papiæ, cumque postmodum sub Paulo III. & Paulo IV. impositum esset subsidium triennale, à quo proveniunt onera Camera, atque pro istius rigorosa exactione Civitas cavalcata ad prædictum Castrum transmississet, adeo ut Pius V. jurisdictionem illi abstrulerit, cum Gregor. XIII. successore reintergravit, hinc penes continuè sequæ fuerunt controversiæ inter Civitatem, & Castrum, & præsertim super modo contribuendi in solutione dictorum onerum Camera, atque per Sacr. Congregationem boni Regiminis resolutum fuit, Castrum teneri contribuere pro octava parte, sed resumpta causa in Camera, ubi prius introducta erat, excitata fuit per idem Castrum præsentio, quod onera prius impleri deberent cum proventibus gabellarum respectu totum Comitatum, quoque propterea ad id, quod opus esset pro supplicatione, concurrere deberet in dicta octava parte; Datoque desuper dubio coram Bichio, An, & qui proventus proveniant ex gabellis respectu totum Comitatum, sub die 19. Junii 1673. prodiit solutio utriusque parti respectivè favorabilis, quod scilicet Castro præterea, omnes gabellas in notula deductas venire, Civitate autem nullas, dictum fuit venire quasdam, & non alias.

In disputatione autem desuper habita, scribentes pro Castro, episcopi Communitate, cum præsupposito, quod illud esset de Comitatu, dicebant ejus institutionem fundatam esse in juris regula, quod Comitatus dicitur civis, omnibusque privilegiis, & favoribus civium potiri debent, eodem modo, quod subiacent oneribus, dum Civitas, & Comitatus formant unum, & idem corpus, ut definit Bald. cons. 419. n. 11. Aret. cons. 67. n. 4. Hieron. de Mont. de finib. c. 7. numer. 3. & 5. Cravett. in terminis onerum cons. 972. Galeot. l. 2. contro. 20. cum concord. relatis per modern. de Luc. ad Franch. dec. 316. nu. 7. Rot. dec. 400. par. 9. rec. & dec. 199. p. 12. atque super hoc assumpto immorabantur, illud exornando de more scriptorum cum aliis generalitatibus; Reliqua enim consistebant potius in facto, super natura, seu qualitate gabellarum, dum scribentes pro Civitate nimium insitebant in dicta qualitate, & quem esset illæ gabellæ, quæ in Civitate solvebantur ab antiquo, priusquam istius Castri acquisitio facta esset, & quem posteriores, quasi quod de antiquo priusquam idem Castrum acquireretur, atque efficeretur de hoc corpore, non deberet participare, sed solum de aliis postea impositis scribentibus solum Civitate, in hac ultima disputatione, adhibendo styllum Advocatorum Urbis, curabam exornare, five in jure probare ea, quæ in facto deducebantur cum solitis generalitatibus.

Reflectendo autem ad veritatem, mihi videretur, quod revera questio esset potius facti, & applicationis, quam juris; Admirebam siquidem, tanquam veram dictam juris propositionem pluries supra infirmatam, & præsertim disc. 72. & 94. & sub tit. de præcemin. agendo de civitate, quod scilicet Civitas, & Comitatus constituent unum territorium, atque unum, & idem corpus politicum, seu communitativum, eodem modo, quo plura membra unum constituent corpus humanum, quasi quod Civitas sit ca-

put, & venter, seu reliqua majori pars corporis, Castra verò, seu Villæ sint brachia, & manus, & crura, & pedes; Sive juxta exemplum finium spirituum unius Diocesis, quoniam licet intra ejus fines, ultra locum residentie Episcopi, & situationis materialis Ecclesiæ Cathedralis, quamplura existunt Oppida, Castra, & loca inter se omnino distincta, ac etiam sub diversis Provinciis, vel dominis temporalibus, omnia tamen constituent unum, & idem corpus, five unum, & idem territorium spirituale; Vel eo modo, quo sequitur, quando Civitas, vel alter locus divisus sit per quarteria, aut per pagos, & Villas, juxta aliquarum Regionum usum infirmatum sub tit. de jurisd. disc. 24.

Idque verum non obstante, quod singula Castra, seu Villæ, & loca intra ambitum districtus, seu Comitatus, habeant inter se fines destitutos, & quandam speciem territorii contradistincti, etiam ab illo Civitatis, & cum Comæ situatione propriarum subalternarum communitatum, quoniam id non tollit unitatem territorii, seu corporis in universum, sed solum continet quandam divisionem subalternam respectu usus, & commoditatis, ad tollendas confusiones, pro paucis, & pro cultura prædiorum, & pro aliis effectibus, eo modo quo si pro aliquo magno Ovili diviso in plures tarmas, vel greges, destinatum sit prædium, seu tenuta, ut ad tollendas contentiones inter Pastores, singulis tarmis, vel gregibus, aut brachiis distribuantur partes, vel fines ejusdem tenentæ, seu prædii, quoniam id non tollit unitatem, tam ovilis, quam prædii; Unde propterea, ut in eisdem disc. 72. & 94. advertitur, pro ista contradistinctione, relictus propriis Civitatis, contra distinctus à finibus singulorum locorum Comitatus, appellari solet, sub vocabulo agrî, potius quam territorii, ac etiam advertitur infra in Fanen. Molendani disc. 167.

His itaque constitutis, inter scribentes hinc inde in genere, five in abstracto; Disputatio restringebatur ad factum, five ad applicationem, juxta pene generalem hodiernam naturam omnium questionum forensium, an scilicet istud Castrum, dicendum esset de illa specie Comitatu, de qua superius allegati, & alii DD. loquantur, quod scilicet importet idem territorium constitutum cum ejusdem corporis, vel potius esset de illo Comitatu improprio, qui redoleret solum jurisdictionem vel superioritatem, ut dominium accidentale, aut quoddam jus metropoliticum, juxta exemplum antiquæ Romæ, quæ juxta relictum, de qua disc. 32. de præcemin. in fi. & alibi pluribus, vi bellica effecta est domina magnæ partis Orbis, adeo ut diceretur caput, & Metropolis Mundi, ideoque omnes Civitates, & Provinciæ dicerentur de ejus imperio, & territorio, seu Comitatu in universum, ratione licet jurisdictionis, vel juris terrendi; Et tamen non indè inferri poterat ad verum Comitatum, vel territorium, dum habebat suum districtum particularem centum milliarium, qui nunc est quadraginta.

Sive quod, juxta hodiernam praxim, Præfectura, vel Præsidatus Civitatis, complectatur sub se gubernium, & administrationem quamplurimum Civitatum, Oppidorum, vel locorum adjacentium, quæ ita quandam speciem Comitatus præferre videantur, sed iste est Comitatus improprie ratione jurisdictionis, & juris Metropolitici, non autem verè constitutivus unius corporis, & territorii, ut (ex. gr.) docet praxis Civitatis Perusii, cum similibus, quod scilicet alia sunt Castra Comitatus, idest districtus, vel territorii particularis ipsius Civitatis, & alia sunt Castra, & loca existentia sub eo gubernio.

Applicando itaque ad rem, punctus videtur, an istud Castrum esset de una, vel altera specie, atque scribendo more Advocati, dicebam, quod esset solum de Comitatu improprio, idest jurisdictionali, quoniam cum ante prædictum annum 1525. esset de diverso dominio, diversumque corpus constitueret, dum ex titulo particulari emptiois obvenit in hanc Civitatem, tanquam penes extraneum, ac privatam emptorem, hinc proinde dicebam, ita claram resultare probationem, quod non esset de ejus territorio, & pertinentiis, sed quod esset quid distinctum, ex jure certo principio, quod nemo emit, vel acquirit rem suam, quodque res mea non potest alienari effici mea, unde propterea nova acquisitio probat, quod prius res non esset sua.

Verum id non videbatur argumentum, quod concluderet, quoniam, aliud est iusterritoriale pro civis prærogativa, ac oneribus respectivè, & aliud est jus territoriale, pro exercitio jurisdictionis, ut docet nimium frequens, ac notoria praxis, præsertim in Regno Neapolitano, pro cuius

ejus misera conditio; omnia penè loca sunt infeudata, ut insinuat *d. disc. 32. de pœniti. & alibi pluries*, quoniam frequenter datur casus, quod Civitas sit unius Domini, vel sit demanialis, & Castra, quæ ibi Cafalia dicuntur, sint diversorum Baronum, ut de aliquibus Cafaliis ipsismet Regis Civitatis Neapolis, habetur apud Franc. *disc. 129. Gizzar. disc. 24.* ubi add. Galeott. *lib. 2. contro. 20. Kovit. disc. 17.* & alios, apud quos disputatur quæstio, an concessio alicujus Castri, seu Cafalis in feudum, importet quandam implicitam dimembrationem territorii ad alios effectus jurisdictionales, illum presertim, an prohibito, quæ sit bannitis, quibus conceditur salvis conductibus sub lege de non conversando in loco delicti, neq; in dicta Regia Civitate residentiali Principis, ejusq; territorio, complectatur hujusmodi Cafalia infeudata, sed hoc non tollit alios effectus civicos, neque unitatem territorii communitatis, tam favorabile, quam onerosos, ideòq; possunt simul stare; quod istud Castrum esset de eodem Comitatu, & territorio, sed quod ex Apostolica concessione, sive ex antiqua usurpatione, aliqui Dominicelli haberet ejus dominium jurisdictionale, seu Baronale, quod Civitas acquirere potuit, tanquam per restitutionem antiqui status, atque per quandam speciem recuperationis; Secus autem ubi ista circumstantia cessante, fuisset omnino nova acquisitio, quodque illud esset extra suum ambitum, seu comitatum proprium, quoniam tunc Civitas consideratur potius in ratione Baronis, vel domicelli, ita administrantis hanc subditam communitatem, atque pro meliori administratione, jure ejusdem communione exigendo, & respectu solvendo ejus onera, dum isto casu contributio sine dubio faciendâ esse ad limites ejus juris, & honorum absque participatione juris Civitatis.

Hinc itaque edocetur, quod causâ decisio non pendet à generalitatibus juris, vel à formalitate verborum, sed semper à circumstantiis facti, ex quibus pendet applicatio legum, & conclusio, quoniam ista verba, *Comitatus, Districtus, Territorium*, & similia, sunt æquivaoca, eaque promiscue, sive improprie adhiberi solent, ut præsertim advertitur supra *disc. 72.* & infra in Fanen. *disc. 167.* & alibi plures; Ideòque rota vis est in applicatione defumenda ex circumstantiis facti, sive ex effectibus, ad quos de hoc agitur, semperque error est immorari in solis generalitatibus, vel in formalitate verborum, & sic quod videndum esset, an re vera ab antiquo istud Castrum esset de hujus Civitatis Comitatu, seu territorio proprio, ut cum ipsa Civitate, aliisque Castris, unum constitueret corpus, neque.

ROMANA

GABELLÆ CADAVERIS.

Discursus pro veritate.

An debeatur Gabella, seu aliud vestigial pro extractione, vel introductione, sive transitu cadaveris.

SUMMARIUM.

- 1 **C**ausa controversa.
- 2 Reprobatur traditio super solutione gabellæ pro cadavere.
- 3 De auctoritatibus id reprobantibus.
- 4 De errore aliquorum, super legibus, quæ in id allegantur.
- 5 An, & quando juxta leges civiles cadaveris translatio fieri possit.
- 6 Quod cadaveribus impedimenta præstari non debeant.
- 7 De rationibus, ob quas gabella solvi non debeat pro cadaveribus.
- 8 An gabella pro animalibus debeatur, si ea sunt mortua.
- 9 De rationibus, ob quas sunt fuerat, & exequiæ.
- 10 Quare apud Gentiles aliquid solvatur pro sepulchro.
- 11 Et quare hodie Parochis, & Clericis solvantur emolumenta, pro sepultura, & funeribus.
- 12 Damnatur quidam abusus circa hoc.
- 13 Unde provocat opinio, vel traditio, de qua n. 2.
- 14 De exitu controversæ, aliæque decisio.

DISC. CLXVI.

Equata immutata morte, nunquam fatis laudati Cardinalis Giberti Borromei, in Oppido Neptuni, ad quod per maritimam aeris salubritate, opportuno tempore fecerant, ita expertus lyrici Poeta dictum, quod in medio Tyberi, quandoque Sardinia est, Ejusque cadave-

re diligenter ad Urbem translato, duplex excitata fuit præsentio super ejusdem cada veris vestigial, vel dohana; Appalatoris scilicet dohanæ, aliorumque iurium Cameralium Neptuni, pro extractione, & Dohanerij Urbis pro ejus introductione in Urbem; Cùmque id bene totius Curia excitallet curiositatem, ac eam ejusdem Cardinalis hæredes, veritatem inquirere cura verint, Hinc proinde, quæstione ad forum adhuc non deducta à pluribus meum iudicium pro veritate delibet expectari fuit.

Respondi itaque, quod licet ferè per univèrsam Orbem nostri commercii, ista vigere videatur opinio, sive publicarum præsentio, ut pro cada veribus de loco ad locum evahendis, quod in illis Principum, & magnatum, aliorumque potentium, frequentius, quàm hominum privata fortunæ contingere solet, vestigial, seu passagium debeatur; Nihilominus, vana est opinio, nulli juris, vel rationis fundamento innixa, sive auctoritates legales, sive rationes attentamus.

Auctoritates etenim attentis, ita inter alios firmant Florian. in *l. ne corpora, ff. de Relig. & sumpt. fun. Ferrer. de Gabell. numer. 96. Cuiac. lib. 2. observ. c. 21. Faber. in l. funeris 37. ff. eod. tit. in fin. Lara de Anniverf. & Capell. lib. 1. c. 25. præsertim numer. 44. Moles in dec. §. 14. qu. 4. in princ. Irandis de profess. in apparat. nu. 100. cum seqq. apud quos concordantes.*

Omnes autem in id allegare solent text. in *l. fin. C. de Relig. & sumpt. funer.* per quem asserunt correctam juris antiqui dispositionem; Verùm iste videtur quidam communis error, qui derivat à consueto legitur vitio, quod scilicet unus alterum inconsideratè transcribat, tum quia ille text. de hoc non agit, tum etiam quia nulla est antiquior lex, quæ ita disponat.

Ad rem potius facere videntur text. in *l. 1. & l. si nec dum 10. & l. penul. Cod. eod. tit.* dum in earum prima disponitur ex justa, vel necessaria causa, permittendum esse translationem cada veris de loco ad locum, quæ permittitur etiam in *l. si nec dum*, ubi econverso prohibetur; quod quæ perpetuè sepultura corpus traditum est; Unde propterè mos inolevit, quando in animo habetur corpus sepeliendi provisionaliter, atque ut vulgò dicitur in forma depositi, text. autem in *l. penul.* hanc translationem quoadmodum de Regalibus constituit, dum eam sine Augusti licentia fieri prohibet, nulla facta mentione alicujus solutionis vestigialis, vel alterius oneris.

Magis verò id probare videtur text. in *d. l. ne corpora, ff. eod. tit. de Relig. & sumpt. fun.* per quod generaliter disponitur, ne ossa, aut corpora mortuorum detineantur, aut vexarentur, nevé prohiberentur, quo minus via publica transferrentur, quod propriè quæstionem decidere videtur, dum ita præsupponitur impedimentum, quod à vestigialium, & pedagiolorum exactoribus forè in vis publicis præstatur; Atque hinc Doctores communiter inferant, ut corpora mortuorum, pro ære alieno, sive ex alia causa detineri non valeant, vel lequestrari, aut aliàs impediri, quo minus sepulturæ tradantur.

Idem dicendum venit, attenda ratione, cui pro genio semper dignior locus tribuitur; Ex duplici etenim causa, vestigial, sed aliud onus solvi debet, vel respectu exigii potest. Primò, scilicet, ratione oneris merè personalis, vel tributari, quod juxta frequentiore Juristarum loquendum, capitationem dicimus, plures hoc tit. insinuatam, & præsertim supra *disc. 102.* & hæc species utique convenire non potest homini mortuo, qui non est amplius homo; Adde ut nostri consuetis frigiditatibus, inferre soleant, quod gabella imposita pro quolibet animali, intelligitur de animali vivente, non autem de mortuo Moles *dec. d. §. 14. qu. 4. num. 4. cum aliis sup. disc. 62. & 71. num. 13.* ubi tamen advertitur, quod in hoc attendi magis debet substantia veritatis, quàm formalitas verborum, quibus ita inhæret, semper est error.

Aut verò vestigial, seu dohana exigii præstenditur ratione mercimonii, sive introductionis, vel extractionis mercium, & honorum, juxta ea, quæ de isto onere vestigialis, seu dohanæ, aut portorii, habentur supra *disc. 65. 67. 68.* & in aliis; Et tunc pariter nulla ratio suadet hanc solutionem, cum cada ver sit res omnino inutilis, nulliusque existimationis, unde propterè ex motivo Religionis, & pietatis, vel ex altero honorificentia, ut consuetudini satisfieret, sive ob vivendum consolationem, aut deum pro illa majori pietate, qua Christiana Religio suggerit pro aliquo animæ defuncti suffragio, fiant ea, quæ cum tanto sumptu, & quandoque cum excessivo, ac dam-

nabili

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Quilibet potest construere Molendina, neque alter, qui jam habeat, id prohibet, & quando competat prohibito.
- 3 De verbo territorium, an complectatur solum territorium particulare Civitatis, vel etiam totum districtum.
- 4 In flumine publico non possunt constitui Molendina sine licentia Principis.
- 5 Quod decisiones causarum hodie pendant ex facto, & de probatione situationis Castrorum in territorio, seu Comitatu.
- 6 Jus privativum, seu prohibendi est de regalibus.
- 7 De eodem, de quo n. 5. an Castra sint de Comitatu.
- 8 Observantia est interpres.
- 9 An aliqua divisio tollat unitatem territorii.
- 10 De ratione, ob quam gabellæ, & collectæ diversimodè extinguntur in Civitate, & in Castris, seu Villis.
- 11 Declaratur conclusio, de qua n. 2.
- 12 De eodem, & in quibus territoriis loquantur auctoritates, de quibus eodem n. 2.
- 13 Declaratur conclusio, de qua n. 4. circa usum fluminum, quæ sint de regalibus.
- 14 Flumina non navigabilia, an sint Civitatis, vel Baronis.

DISC. CLXVII.

Posidente Civitate Fani quædam Molendina ad usum irrigationis tritici, aliarumque frugum redigendum ad farinam in fluminibus Metauri, & Arsilæ, impositaque quodam onere super frumento molendo, in univèrsam, Cùm id produxisset controversiam, cum aliquibus particularibus possidentibus tria molendina in istem fluminibus, hinc Civitas, illa molendina emit, ac propterè obtinuit à Clemente VIII. circa finem decursi sæculi, approbationem dicti oneris impositi super frumento, donec solveretur pretium dictorum trium molendinorum, necnon concessionem juris prohibendi constructionem novorum molendinorum, tam in dictis fluminibus, quàm alibi in toto territorio, sine tamen præjudicio refectionis jam existentium, approbando quoque in eisdem literis quasdam capitulationes ininitas inter Civitatem, & Comitantes atque ad presens, spatio circiter annorum octuaginta servatum fuit, quod scilicet alia molendinorum constructio sequi non esset; Cùm autem Corbelli habentes aquas in prædio privato existente in Castro Cartoceri, molendinum construere vellent; hinc Civitas obtinuit ab A. C. inhibitionem, pro observantia dictarum literarum Apostolicarum Clementis, super cuius moderatione assumpta desuper disputatur.

Scribentes pro construere volentibus, totum penè defumendo, ex jam deductis supra *disc. 144. & 145. ex Capry. Lat. cons. 106. aliisque ibi relatis*, insistebant super naturali libertate construendi in suo, non obstante præscriptione, vel possessione prohibendi præterea per Civitatem, ex vulgari regula desumpta, ex dispositione text. in *l. alterius, C. de serv. & aqu. de qua in histerminis locis citatis, & generaliter sub tit. de serv. disc. 1. cum plur. seqq. & de molendinis eod. tit. de serv. disc. 30. quod scil. in facultativis non datur præscriptio, neque possessio manutenibilis, non præcedente prohibitione, cum subsequata acquiescentia.*

Respondendo autem ad prædictam Apostolicam concessionem dicebant; Primò, quod illa intelligenda esse de territorio in stricta significatione, id est proprio, & particulari ipsius Civitatis, contradistincto ab illo Castrorum, non autem de toto Comitatu complexivo territorii Castrorum; Potissimè dum adest formalis contradistinctio inter Civitatem, & Castra, cum distinctis finibus, inde propterè pro bonis existentibus intra eorum limites contradistinctis ab illis Civitatis, solvantur onera Cameralia, & alia cum quadam diversâ forma collectandi, & cum formali communitate diversa; Atque exinde inferebant, quod Castra dicerentur de Comitatu, seu districtu Civitatis improprie, ac remore in sola ratione jurisdictionali, objectionem eidem Governatori, non autem de Comitatu proprio, denotante unum, & idem territorium, atque unum, & idem corpus juxta distinctiones, de quibus supra in Interam. juris collectandi *disc. 165.*

Et secundò, quod concessio intelligenda de constructionibus in dictis fluminibus, tanquam publicis, à quibus non licet divertere aquam sine licentia Principis, cum sint

nabili solito luxu, pro Regionum moribus practicantur in defunctorum cada veribus tumulandis, non autem, quod illi jam annihilato viro id congruat, & per consequens nulla subest ratio, ob quam pro sepultura aliquid solvi debeat.

Eatenus etenim, apud antiquos Gentiles aliquam solutionem fieri scriptum invenitur, quatenus juxta gentilitatis leges, ac mores, ille ager, vel locus, in quem cada ver illarum esset, ex puro, vel prophano, fieret religiosus, unde propterè in commercio esse prohibebatur ex deductis per Frances de *Ecclésiâ Cathedrali c. 26. nu. 136. & 153.* Ideòque invito, vel ignorante domino in alieno prædio cada ver inferri prohibebatur, per text. in *l. 2. C. eod. tit. de Relig. & sumpt. fun.* & sic ob istud præjudicium, reudè de ejusdem possessionis pretio, vel de estimatione illius diminutionis, quam ita patiebatur, conveniri poterat.

Et quamvis hodie apud Catholicos, sepulchrorum, vel funerum emolumenta habeantur, etiam necessaria, favore Parochorum, aliorumque Clericorum secularium, vel Regularium, ex his, quæ in materia juris sepeliendi, & habentur pluries sub tit. de Paroch. & præsertim *disc. 22. cum plur. seq. disc. 27. cum seq. & disc. 38. ac alibi*; Attamen id provenit, non ex directa ratione funerum, vel sepulture, sed ex indirecta subrogatione istorum emolumentorum loco decimarum, quæ in loco ex consuetudine non solvantur, vel si solvantur, non sufficient ad congruam sustentationem eorum, qui curæ animarum, aliisque divinis, pro populi servitio, ac salute sunt addicti, ex ea ratione, ut qui altari servit, de altare vivat, & ne bovi trituranti os claudatur, Et ob quam rationem in aliquorum etiam Sacramentorum, aliorumque divinorum administratione, aliqua persolvi emolumenta, moribus probabiliter est indendum, dummodò tamen moderatè, atque ad limites dictæ rationis id sequatur.

Atque hinc liquet, quomò detestabile, quinimò se vera punitione digni sint illi abusus, qui recententur *lib. 9. tit. de testam. disc. 24.* & alibi, præsertim in aliquibus Apuliæ, aliarumque Provinciarum Regni Neapolitani partibus, quod scilicet moriente aliquo extero, vel etiam civis divite, sub hoc pretextu decimarum personalium, vel industrialium, per parochos, & forsitan etiam per Episcopos, & per Capitula, magnè sunt extorsum, & extorsum, faciendò circa ipsa cadavera, illique alias sepulcrum retardando, vel denegando, quo nil turpius, magisque scandalosum, dum etiam Gentilium, ac Ethnicorum legibus adversum est, ut de pietate Gentilium in sepeliendo, & late Franc. *ubi sup. c. 26. ex n. 110. & generaliter c. 17. & 26. per tot. ubi de materia cada verum, & sepulture*; meritoque S. Cong. pluries improbat.

Predicte autem traditionis, vel communis opinionis rationem, vel originem, diversam scriptores allegant; Puri etiam Juristæ id referunt errori, *Gl. in l. funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. fun. verbo Vestiaria*, quod explicat pro vestigialibus, sed malè, ut advertit præsertim Cuiac. cum quo pertranfit Fab. ubi supra; Alii verò historice, seu eruditè id referunt antiquorum Romanorum moribus, ut per Beold. Petr. Greg. Guid. Pancirol. Cuiac. & alios relatores per Irand. in *d. tr. de profess. in præf. sup. appar. n. 98.*

Quidquid anrem sit, atque, sive una, sive altera opinio teneatur, nil ad præxim id refert, cum neutra concludat super hujusmodi præsentionis subsistentia, ut etiam iidem gabellarii agnoverunt, qui à præsentionis fomento, seu prosecutione abstinerunt, eamque amplius prosecuti non fuerunt; Idemque ex Alexandro VII. vivæ vocis oraculo, nostra ætate decemum fuit, occasione consimilis præsentionis, quæ habebatur per plurimum locorum gabellariorum, & dohanerios, pro translatione cadaveris Infantis Margherite de Sabaudia, nimum exemplaris vitæ, quæ in Urbe decedens, Assisi sepulturam elegit.

FANEN. MOLENDINI, PRO CIVITATE, CUM CORBELLIS.

Causa pendet coram A. C.

De eadem materia, de qua supra *disc. 144. & 145.* juris prohibendi constructionem novi Molendini; Et incidenter de iidem, de quibus *disc. 165.* An scilicet Castra existentia in districtu, veniant sub nomine territorii.

de Regalibus, in id allegando Mandell. conf. 505. num. 2. Capyc. Lat. d. conf. 116. nu. 17. Buccier. de Reg. c. 2. nu. 165. cum seqq. Arnil. de jure Majest. l. 3. c. 3. n. 5. & seqq. non autem ubi agitur de aqua existente in pradio privato, quae dicitur de dominio privato Domini praedii, qui prohibito illa uti potest, ex iis, quae ad istam materiam aquae nascentis, vel existentis in fundis privatis, pluries habentur eodem tit. de servit. disc. 25. cum plur. seqq.

His tamen non obstantibus, scribens pro Civitate (etiam cum sensu veritatis) contrarium dicebam videri probabilius; Non negabam siquidem dictas propositiones, seu regulas in suis casibus, sed negabam earum applicationem, juxta hodiernam frequentiore contingentiam in omnibus penes forensibus controversiis; Imprimis autem insistebam in facti praesupposito, quod videbatur bases, & fundamentum totius causae, quod scilicet fuit Castrum, prout pleneque alia adjacentia, essent sine dubio de vero districtu, & Comitatu Civitatis, ex pluribus claris demonstrationibus; & praesertim ex publico instrumento, per quod, mediante opera Commissarii Apostolici, ista Castra, quae se rebellaverant à Civitate, denuo, illam agnoscent in superiorem, & matrem, cum expressa declaratione, quod essent de ejus territorio, & Comitatu, ac etiam ex alio instrumento transactionis super modo distributionis onerum, & collectandis, atque capitalibus approbatis in iisdem literis; Accidentibus etiam, allibratione omnium bonorum existentium intra fines istorum Castrorum in catastro Civitatis, & aliis probationibus, & enunciativis; & praesertim, quod Civitas specialiter in isto Castro Cartoceti deputat potestatem, cum sola confirmatione Gubernatoris Apostolici, ex quibus imò minoribus probari istam qualitatem, aliis relatis firmatur in Celenat, feu Sarcinat. Emphyteusis 10. Junii 1642. Ghislerio, approbata in eadem causa dec. 400. p. 9. & 199. p. 12. rev.

Isto igitur verò certo, & incontrovertibili praesupposito sic stante, quod scilicet ista Castra essent de vero, & proprio Comitatu, non esset sola ratione jurisdictionis, & subjectionis eidem gubernio, sed in ratione unitatis territorii, & constitutionis unius corporis juxta distinctiones, de quibus supra disc. 72. 94. & 165. adeo ut Papa loquente de universo territorio, de jure veniant etiam Castra, ex deductis in proximè citatis locis; Ita dicebam fundatam esse intentionem Civitatis in praedicta concessione Apostolica quae tamquam expressa, & literalis, non admittat quaestiones, & argumenta ad vulgarem regulam textus in ille, aut ille, ff. de legat. 3.

Quamvis enim verum sit, juxta deducta disc. 144. & 145. & alibi pluries hoc eod. tit. & tit. de feud. disc. 3. ubi etiam in specie molendinorum, quod istud jus privativum, seu prohibens fit de regalibus, non obtinendum, nisi ex concessione Principis supremi, adeo ut Civitas subdita sit stare non valeat, nisi cum propriis subditis de illorum consensu, tamquam per speciem voluntariae collectae, ex deductis d. disc. 144. Attamen ista difficultas de plano sublata remanebat ex facto, ob existentiam privilegii Apostolici, quod omnem dubitandi occasionem tollit, quoties, non obstat defectus comprehensionis.

Quatenus itaque pertinet ad punctum comprehensionis, ad quem te vera causa restringebatur, an scilicet illa verba, in toto territorio, intelligenda veniret de territorio particulari Civitatis, vel de illo totius Comitatus complexivo Castrorum, quorum territorium esset unum indivisibile; Dicebam probabilius videri hanc secundam partem, pro comprehensione totius Comitatus, tum ex regula juris, de qua in d. disc. 72. 94. & 165. tum etiam, & clarior ob duplicem facti circumstantiam; Primò, nempe ob amplitudinem, & universalitatem hujus verbi, territorii, dum dicitur in toto; Et secundò, quoniam occasione enunciandi situationem molendinorum emptorum, ut supra, fit mentio de agro Civitatis, sub cuius vocabulo explicari solet relictus Civitatis, contrafructus à finibus particularibus Castrorum, unde propter adiecta clara discretiva, inter agrum, & territorium, & per consequens dici non potest, quod sub nomine territorii, iuncto cum dicto verbo denotante universalitatem fuit totalitatem, veniret solum ager, juxta ea, quae circa hanc discretivam loquutionem in jure habemus in omni penè materia, & praesertim sub tit. de fidei. in ea quaestione an sub nomine filiorum veniant descendentes, & cum similibus.

Omneque difficultatem in hoc proposito tolli dicebam, ob sequentem observantiam, quae dicitur optima interpretis, ubi praesertim habeat verisimilitudinis fomentum,

ex iis, quae in terminis interpretationis Indulti Apostolici habetur dec. 59. n. 12. p. 10. rec. & frequenter; Improbabile etenim est, quod tam diuturno tempore, alterius molendini constructio neglecta fuisset, nisi istud privilegium coarctasset, ut ponderatur quoque supra disc. 145.

Neque hanc territorii unitatem tollit diversitas communitatis, seu modi collectandis, & solvendi onera, quoniam ut advertitur quoque supra in Interam. disc. 163. hujusmodi accidentales divisiones ad certos effectus, non tollunt substantiam unitatis; Adinfractum eorum, quae habentur in materia jurispatronatus, seu feudi individui sub tit. de feud. disc. 8. & alibi, ac etiam sub tit. de praem. disc. 3. cum duob. seqq. in uno corpore formaliter individuo Capituli, quod sit materialiter divivum, seu distributum in pluries Ecclesias, quae diversis iuribus, diversoque modo vivendi, atque passim exemplificant DD. in una, eademque Civitate diversa per contractas, vel quarteria, quod una pars supportet aliam onera, quae non supportentur per alteram, puta pro constructione, vel refectione pontis, pro usu, & commoditate unius partis, quae solum contribuat, non autem altera, quae tali ponte non indigeat, cum similibus.

Atque frequens videtur iste usus, quod Civitas supportet onera uno modo, & Castra supportet altero; Ut praesertim occasione gabrae carnis, & exemptionis religiosorum, pro ea carne, quam extra Civitatem in ejus Castris, & Villis elemolytally obineant, de Reatina Civitate habetur supra disc. 57. ob congruam rationem, quod in Civitate, quae muris recincta est, atque cum portis, specie clausurae habet, unde propter fraudibus magis occurri potest, atque personae nobiles, & civiles vivunt, publica onera communi supportantur, medianteibus gabellis super pane, vino, caribus, aliisque victualibus, dum ita cum majori facilitate, mediante victualium usu, à sponte dantibus insensibiliter exiguntur, nimium vero incommodum, & difficile est practicare collectas & contributiones; E conversò autem, in Castris, & Villis, fuit rusticianis domibus sparsis per Comitatum, vel territorium, idest penè impracticabile; Tum ob locorum aperturam, ob quam fraudibus occurri non potest; Tum etiam quia, ob qualitates Incolarum, magis practicable, & oportunitate esse vivere per collectas, seu taxas, & contributiones; Non per hoc tamen cesset unitas corporis, & territorii; Quinimò in eadem Civitate dignoscitur iste discretivus modus supportandi publicae onera, inter nobiles, & plebeos, ut illi ea supportent per collectas super bonis per aes, & libram, isti autem per collectam personale, quae capitatio dicitur, cum similibus.

His autem sic stantibus, atque respondendo ad assumptum, de quo supra, quod scilicet in facultativis non datur praescriptio, vel possessio, sine prohibitione, cum subsequata patientia; Dicebam id rectè procedere, quando possessor, soli possessioni, vel temporis beneficio innititur; Secus autem, dum accedit titulus explicitus, qui solus, & de per se sufficit, ilique evitari praetendatur ratione non comprehensionis, quoniam tunc possessio temporis considerabilis, attendenda venit in ratione interpretationis magis, quam in ratione possessionis, atque alias est de facto cludere, vel circumscribere omnia hujusmodi privilegia, sub hoc praetextu, & consequenter, quando ex observantia, vel possessione, ita constat de privilegii effectuatione, tunc accedere debet res iudicata in petitorio, quae illud declarat, atque interim habens privilegium conservari debet in eo statu, qui fit uniformis privilegio.

Hinc proinde resultat, extraneas remanere auctoritates, quae in hac materia habentur, de quibus praesertim apud Capyc. Latr. d. conf. 116. cum aliis d. disc. 144. & 145. cum procedant in dicto altero casu longè diverso, quod scilicet ille, qui praetendit istud jus privativum, seu prohibens, innititur soli possessioni, & observantiae, potius praescriptivae, quam interpretativae; Secus autem ubi titulus explicitus ad id habili accedit, possessio autem deducatur, tanquam effectivatio, & observantia interpretativa, ad elidendam exceptionem non comprehensionis.

Nullius quoque momenti videbatur differentia constituta inter aquas privatas, & illas fluminum; Tum quia concessio Apostolica in verbis dirimit quaestionem, dum facta mentione fluminum, Metauri, & Arsilae, existentium in hoc territorio, subjungitur verbum universale, & alibi, complexivum omnium aliarum aquarum; Tum etiam quia, ut patet ex eodem textu in c. unic. quae sunt regalia, ea flumina, verè, & propriè dicuntur publica, ex illa publicitate, quae redolet regaliam, unde propter ea constructi non possunt molendina, & alia aedificia, quae causent

causent diversionem aquae, vel impedimentum navigationis, quando sint navigabilia, five sint etiam parva, sed quod eis constituitur flumen navigabile, ratione publicae utilitatis, ob quam, etiam extra navigationem, pro aliis publicis usibus cessat illa facultas, quae de jure, dominis praediorum conceditur, divertendi aquas privatas in eis existentibus, ex deductis sub tit. de servit. disc. 37. Secus autem ubi agitur de fluminibus non navigabilibus, quae dicuntur etiam publica impropria, vel scilicet ad denotandum usum publicum Civium, & Incolarum, tam pro irrigationibus, quam etiam pro usu molendinorum, a liorumque aedificiorum, juxta casus, de quibus d. tit. de serv. disc. 28. & 30. Sive dicuntur publica ad excludendum dominium merè privatum, atque ad denotandum dominium publicum habituale, quod sine praedictio usus Civium, & Incolarum, residere dicitur, vel penes Communitates locorum, vel penes Barones, & Domicellos, juxta quaestionem insinuatam, occasione Montium, & forestarum sub tit. de feud. disc. 2. & alibi; Et super quo puncto certa regula statui non potest, ac propter aedificiorum consuetus error procedendi cum generalitatibus, vel cum traditionibus DD. in sola litera, non distinguendo regiones, quoniam in aliquibus regionibus, vel principatibus, ex consuetudine regula assistit Baronibus, ut ipsorum sint flumina, ut apud Franch. & add. dec. 183. & aliis plenè apud Prat. disc. 47. lib. 1. E conversò autem in aliis regionibus, vel principatibus esse solent Communitatis, ut praesertim patet d. disc. 30. de serv.

Clarius vero in hac facti specie id comprobari dicebam, ex eisdem litteris, ipsaque facti serie, dum plures particulares actus possident molendina antiquiora, quae per privilegium praeservata fuerunt, ac etiam possidebantur per tres alios, à quibus ipsa Civitas emit, unde propter concessio Apostolica non fuit pro facultate construendi molendina, quae requiritur in illis fluminibus publicis, quae sint de regalibus, sed solum pro jure privativò, & prohibendi.

PLACENTINA INTRODUCTIO-
NIS SALIS
PRO MARCHIONE MALVICINO FONTANA
CUM FISCO, SEU CAMERA DUCALI.

Responsum.

De facultate introducendi salem, illumque vendendi privative, An sit de Regalibus, adeo ut competeret non valeat feudatarius, & Domicellis inferioribus; Et quatenus competat, an concessio inferius juris in appaltum sub aliqua pensione, vel mercede, importet novam impositionem gabellae, vel abusum ejusdem juris.

S U M M A R I U M.

- 1 Ad i. sorter.
- 2 Salaria est de regalibus, & non competit Baronibus, & Domicellis subditis.
- 3 De distinctione inter salinas, & salarias, & de jure privativò furnorum, & molendinorum.
- 4 Quod in hoc jure privativò insse dicatur vestigial, seu gabella, & quomodo.
- 5 Quando id procedat, vel potius jus privativum importet bonam administrationem.
- 6 Quando possessio alicujus regalia importet potius passivam exemptionem, seu franchitiam ab onere.
- 7 Quod regalia minorà, seu media quandoque obtineantur per Barones, & Domicellos.
- 8 De eodem, & quando haec jura congruant etiam Domicellis.
- 9 Quod importet jus introducendi, & distribuendi salem, pro certo pretio inalterabili, & non nimium alterato.
- 10 Quod officia, vel appaltus portarum, vel novis sint de regalibus.
- 11 Unde proveniant emolumenta, quae resultare solent à dictis jure privativò, absque eo, quod importent vestigial.
- 12 An Dominus ignoatur de fraudibus, & culpis appaltatorum, & quando.

D I S C. CLXVIII.

Existente ab immemorabili tempore Dominio Castrum Nibiani in possessione privativa, introducendi in Castrum, pro usu Civium, & Incolarum, ac aliorum in territorio existentium, saltem, ut ibi dicitur, grossum. Cum modernus Marchio tale ejus concessisset in appaltum quibusdam negotiatoribus, sub annua pensione librarum 300. sub lege non alterandi consuetum pretium. Hinc fiscales praetendere coeperunt; quod Marchio dicta facultate abusus fuerit, atque ita quod jura regalia Principis usurpaverit, implicite imponendo novum datum, vel gabellam subditis, five ita dando praesertim appaltatoribus occasionem fraudandi Camera Ducalem in datio salis, ob distributionem, quae fieri posset extra territorium. Ac propter ea desuper ex parte ejusdem Marchionis responsum petitum fuit. Sed quia communicata non fuerunt jura, seu fundamenta, quibus fiscales innitebantur, idcirco maturum iudicium pro veritate non defacili efformare potui. Cum praesuppositis autem contentis in notula transmissa, loquendo potius in abstracto, quam in concreto, tres efformabam inspectiones. Primò nempe super ipso jure, vel ipsa facultate hujus introductionis, & privativae distributionis, pro certo pretio ab antiqua consuetudine taxato. Secundo super adhuc non praedictato modo, concedendi in appaltum istud jus producendi, & distribuendi pro annua recognitione, an importaret, necne dicta facultatis abusus, vel implicitam impositionem novi oneris, & gabellae. Et tertio, quatenus aliqua exinde innovatio subditis, ac Incolis non sequeretur, sed quod Appaltatores ista occasione fraudes committerent, distribuendo salem extra Castrum territorium in praedictum appaltus generalis Camera Ducalis, an id importaret aliquod ipsius Marchionis delictum punibile.

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum, dicebam, quod licet istud jus introducendi salem in loco, illamque vendendi, vel distribuendi privativè ad alios, ex quodam communi omnium principiarum usu, fit de regalibus, atque registretur in c. unic. quae sunt regalia, idè quae denegetur Baronibus, vel Domicellis subditis, ut docet notoria praxis forte omnium principiarum nostri Orbis communicabilis, ut patet ex deductis supra à disc. 105. cum plur. seqq. ad 125. & disc. 158. & 159. in quibus de ista materia salis, & salinarum agitur, ibique allegantur concordantes, & praesertim Decius conf. 291. alias 293. quod in hac materia circumferri solet.

Attamen juxta ibi recentissimas distinctiones, inter salinas, & salarias, regalia proprie non consistit in salinis materialibus, in quibus sal fabricatur, nisi ista quoque ex legibus, vel consuetudine principatus effectus sint juris regalis, seu privativè Principis, dum pro regula magis generalis, regalia consistit in salaria, idest in jure privativò introducendi, aut distribuendi salem, pro pretio alterato, ex eo quod ista alteratio in effectu continet sub se vestigial, seu collectam, quae ita à subditis insensibiliter mediante usu hujus victualis exigitur, eodem modo quo sequi dicitur in quocumque alio jure privativò vendendi victualia, vel alia humano usui necessaria, ut occasione juris privativè aperiendi furnos, seu vendendi panem, & similia, habetur supra in Veliterna disc. 61. & alibi.

Et per consequens id procedit, quando verificatur dicta ratio alterationis pretii intrinseci materiae, quoniam in illo extrinseco pretio altero, vestigial seu onus consistere dicitur, exinde inferri dicebam, quod ubi in hac facti specie, consuetum antiquum pretium, pro quo distributio fieri consuevit, dicendum veniret locum intrinsecum, & naturale, idest proportionatum expensis, quae fiunt in fabricatione, vel emptione materiae, ejusque vectura, & conservatione, aliisque expensis, tunc verè, & propriè nulla adeo dicitur regalia, cum id solum importet quandam providam economicam administrationem, & curam favore subditorum.

Neque qualitas juris privativè, sola, & de per se redolent per necesse regulam (ut aliqui male opinantur) quoniam, ut praemissum est, eatenus illa id importat, quatenus sub se continet dictum implicitum vestigial, quod inest in pretio extrinseco, & alterato, cum in his, vel in similibus materiis, cessante ista circumstantia, jus privativum referendum veniat potius rectè administrationi, quod congrui fieri per unam manum, seu unam personam ad tollendas confusiones, five quod ita non possent bene consulti publicae necessitati, vel commoditati, juxta ponderationes de quibus occasione curatationem, seu portus literarum, ac etiam occasione provisionis, vel appaltus niver, habentur supra disc. 46. Ac etiam occasione refectionis aegrum, vel expurgationis locustarum, & similium, habetur pariter infra disc. 59. & sub tit. de serv. disc. 46. cum similibus.

Sive quod isto casu, verè, & propriè, non esset exercere jus

ius regale, sed potius cum prudenti, & œconomica administratione consulere indemnitati subditorum eo modo, quo supra dicitur. 44. & 45. & 125. habetur de anno.

Aut quod ista facultas non importaret ius regale activum, sed potius quandam franchitiam, seu passivam exemptionem ab eadem regia, sive ab illo onere, quod sub ea inesse dicitur, quod longè differt à iure activo, dum istud sine privilegio explicito supremi Principis, vel illo implicito, quod in vim immemorabilis, vel centenariæ est allegabile obtineri non potest, & tamen de iure, præscriptio exemptionis per solam longissimam possessionem acquiritur, ut supra, hoc eodem titulo advertitur.

Et nihilominus, ubi etiam ius regale activum inesset, ratione impliciti vestigialis, vel gabelle, quæ inest in pretio extrinseco alterato. Adhuc tamen istud non de illis regalibus maioribus quæ per necesse infunt supremo principati, à quo divelli non possunt, sed videtur potius ius regale medium, seu inferioris ordinis, quod non implicat obtineri etiam per Barones, & Domicellos, juxta dec. 56. Franch. cum aliis relatis sub tit. de feud. disc. 63. Et seqq. ubi de iure collectandis competentibus Baronibus, & Domicellis inferioribus. Verum non videbatur opus assumere hanc provinciam, quoniam dum ex hac innovatione pro admodum emolumento Camerales id motivaverant, signum est, quod prius nullum exinde reportaretur lucrum, seu emolumentum extrinsecum, sed verè, & propriè id redoleret dictam prudentem œconomiam administrationem, cum implicita exemptione, vel franchitia à vestigiali, seu gabella generali principatus, ita obtinendo quodammodo francum, & pro solo pretio intrinseco illud vituale, quod alii subditi erant coguntur, pro pretio alterato, in quo inest vestigial.

Ad istius autem juris, vel facultatis comprobationem ponderabam adamusim conferre ea, quæ habentur d. disc. 63. de feud. quod scilicet talis facultas non proveniret à nova concessione Principis, sed à retentione facultatis antiquæ, non obstante deditione, dum istud dominium præsupponebatur antiquis, quam esset erectio Ducatus Placentini, eodem modo, quo ponderatur per scribentes in celebri causa status Palavicini relatos cod. tit. de feud. disc. 74. in prin. Unde propterea quoad dictum ius, seu facultatem introducendi, & distribuendi videbatur, quod nulla caderet ratio dubitandi, quæ (ut supponebatur) tota consistebat in secundo puncto innovationis, dandi scilicet hoc ius in appaltum negotiationibus, pro dicta annua recognitione, seu responsione libarum 300.

Quatenus itaque ad hunc secundum punctum pertinet, dicebam (etiam in sententiâ) quod cum ista concessio in appaltum, non importaret alterationem pretii consueti, nullum exinde resultaret subditorum gravamen, sive alieni juris usurpatio, hinc proinde non videbatur, ubi nam fundari posset delictum usurpationis, vel exercitii iuris regalis. Cum etenim id potius importaret prudentem œconomiam administrationem, ex quo etiam implicito quasi contractu inter dominum, & subditos, ita eos providendi de hoc vituali cum uniformi, & non alterato pretio, ita intrare dicebam ea, quæ habentur in eisdem terminis pretii salis supra disc. 110. quod scilicet ista esset quædam species partiti, quod fieri solet cum illis negotiationibus, qui vivanderii appellari solent, manutentendū exercitium, vel milites prædicatorios, aut classem maritimam, de vitualibus, aliisque necessariis, pro certo uniformi inaliterabili pretio. Sive, juxta illam speciem appaltum, furnorum, qui fieri solent in aliquibus Civitatibus, cum obligatione manutentendi in toto anno pretium uniforme panis venalis, sive juxta casum, de quo sub tit. de Canonis & Cap. disc. 7. cum similibus, dum ita emi, ac respectivè vendi dicitur incerta alea, quæ potest hinc inde se habere ad lucrum, & ad damnum, quoniam dari potest bona occasio emptionis salis in magna quantitate, ut vulgo dicitur all'ingressa, quodque nullum in eo contingat infortium, unde propterea iste provisor vendendo ad minutum in aliquibus annis, possit esse in lucro. Et è converso in aliis annis in damno, quia ob sterilitatem salinarum, aliav accidentia supra in hujus materie discursibus pluries enunciata, compellatur carior pretio falis emere, vel quia ille ex aliquo accidenti percat, vel aliud patitur infortium, ac propterea nil prohibet, quin ista administratio, quæ habet huiusmodi incertam aleam, & quam viro nobili non expedit facere per se ipsum, committatur negotiatoribus in materia magis periculis, qui huiusmodi aleam, seu eventualitatem in

se assumant, dando, vel respectivè recipiendo aliquam recognitionem. Adamusim juxta introductionem cursationum, & postquam, sive appaltus nivi, & similia, ex ponderatis supra discurs. 46. & alibi.

Et quoniam, ex planè disputatis in Romana census coram Bich. inter suas dec. 171. & 606. pateat, quod officio vel appaltus sint de regalibus, supremo Principi reservatis, idque procedere etiam in appaltu nivi, latè comprobare conetur Ganav. dec. 16. cuius contrarium probabilis videri in hoc ultimo præsertim casu appaltus nivi ostenditur d. disc. 46. Attamen quidquid sit de hoc puncto in genere, sive in abstracto, admittique etiam opinione, quod concessiones huiusmodi officiorum, vel appaltuum sint de regalibus, ista regalia consistere dicitur in ipso iure privato, quod scilicet dum Princeps supremus, ex originario motivo publicæ commoditatis, vel utilitatis, rectèque administrationis Reipublicæ, istam curam, administrationem in se suscepit, excedendam per eos, quibus ipse committat, non possunt alii in hoc se ingerere. Ac propterea admittet, quod in hoc iure privato, seu prohibendi consistere regalia, sed ista in præsentis casu hic Domicellus jam habebat, ut supra in prima inspectione. Et per consequens, an illam exercere per famulos, & ministros, vel per appaltatores id non facit differre speciem, neque aliquam innovationem, seu alterius juris regalis usurpationem continet, ut contineret quando exinde resultaret aliqua alteratio illius pretii intrinseco, & naturalis, quod antiqua consuetudo, per supra enunciatum implicitum contractum, vel quasi inter Dominum, & subditos, taxavit, dum illud extrinsecum, seu accidentale pretium alteratum, quod ab hoc iure privato oritur, redolet aliam regalia implicitè collectæ, seu gabelle, ut supra.

Neque vim facere videtur, quod exinde notabile emolumentum Princeps, ejusque fiscum, vel Camera penè in omnibus principatibus hodie reportare solet, ut docet praxis postquam, seu cursationum, ac etiam appaltus nivi, vel appaltus fiscalis, cum similibus, quoniam id provenit potius à casu, quod scilicet illa introductio, quæ de ejus tempore, vel initio, potius damnosa erat, ob excretem hominum luxum sive ob industriam administrationum pro tempore, effecta sit lucrosa, sed non per hoc inesse dicitur vestigial, seu gabella, dum alias, si ita esset, sequeretur, quod pretium portus literarum, vel pretium nivi, vel impressionis illarum scripturarum, quæ per alium imprimi non possunt, non deberet esse uniformis in exemptis, & immunitis, sicuti est in subditis, & tamen praxis penè universalis docet contrarium, ex præmissa ratione, quod revera est potius lucrum industriæ, vel excrementæ hujus usus, quod ista effecta sit lucrosa illa introductio, quæ in ejus initio erat damnosa, ut ponderatur d. disc. 46. Quosies (ut præmissum est, non adit innovatio alterativa pretii majoris, quod subditi, & alii, quamvis intiti, solvere cogantur, ex sola ratione juris privati, sui prohibendi.

Demum quoad tertiam inspectionem suspicatur, vel possibilibus fraudis, quæ resultaret appaltu Ducali, ob distributionem, quæ ita fieri potest, ex industria appaltatorum in aliis locis convicinis. Observabam adamusim congruere ea ex celebri conf. 156. Soc. l. 2. & ex conf. 414. Anchar. & aliis, in specie salis habentur superius ponderata discurs. 159. quod scilicet ista possibilitas apra esse potest parere in appaltatoribus actionem, vel exceptionem defalschi, quoties immutatio proveniat à facto ipsius Locatoris, vel etiam tertii, quem ipse prohibere potest, & non prohibet. Non autem, quod exercente aliquo ius sum, eo modo, quo exercere potest, atque concedente solum hanc administrationem in proprio territorio, si ille, cui administratio datur, malè agat, atque sibi præmissis fines egredietur, ut ad aliqd teneri debeat ipse dominus, dum iste solum cogi potest prohibere ejus conductori, vel ministro, ne id agat, ejusque culpa adesse dignoscitur, quando possit prohibere, & non prohibet. Juxta dictas auctoritates Soc. & Anchar. cum aliis d. disc. 159.

Ad quod comprobandum, congruit prædictum exemplum illius, qui sit solitus colere, & administrare propriam vineam per se ipsum, ejusque famulos, & operarios, quoniam si mutato consilio, illam concedat alteri, sub nomine locationis, vel colonæ, istev conductor, vel colonus, quia sit fur, dampnum inferat in vineis vicinis, hinc furto committatur sibi præbente vinea, quam habet conditam, non exinde inferri poterit, quod locatur in aliquo delinquerit, sed solum poterit ipse cogi, ut puniat, & prohi-

prohibeat, & quatenus cum prohibitione, vel punitione non confusatur cogi potest, ut illum removeat, non autem, ut exinde ipse dicendus veniat criminosus, & punibilis, per solum actum locationis, istev videbatur casus præcisus. Et per consequens concludendo, nisi aliæ adesse ignotæ facti circumstantiæ, mihi videbatur, quod molestia essent indebitæ. Incertum tamen est, quid sequutum sit.

ROMANA PORTÆ SANCTI PAULI PRO JULIANO, CUM CAROLO, ET IGNATIO DE CAPRANIA.

Casus decisus per Rotam pro Juliano.

De eadem materia, de qua supra discurs. 5. an officia sint ad vitam, vel transmissibilia ad successores. Et quando omnia mentio liti obstat gratiæ, & aliquid de Constitutionibus revocatoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Solent in Vrbe nobiles habere officia mechanica ad utilitatem.
- 2 Super officiis solent etiam imponi census.
- 3 Facti series.
- 4 Resolutio.
- 5 De generalitatibus super executione litterarum Apostolicarum, & quod debeant præsupponi.
- 6 De stylo interlanceis in supplicationibus ea, que concedi solent.
- 7 Officia de curam natura sunt personalia, & ad vitam.
- 8 Habens pro se regulam, dicitur habere intentionem fundatam.
- 9 De administris factis, quod concessio esset personalis.
- 10 Quando omnia mentio liti non præjudicat gratiæ.
- 11 De Constitutionibus revocatoris concessionum officiorum.
- 12 Quando concessio dicitur ex causa onerosa.

D I S C. CLXIX.

Cum ex Urbis consuetudine enunciata supra disc. 2. & disc. 21. & in aliis, etiam viri nobiles quædam officia mechanica acquirere, ac retinere solent ad solum emolumentum, exercitio penes famulos, vel conductores residente, illaque solent etiam esse perpetua, ut propterea super eis imponitur census, ut disc. 10. de Cons. Hinc Angelus nobilis Romanus de familia Caprancia, de qua agitur disc. 106. de fidei. de anno 1563. ex causa resignationis onerosæ ad favorem à possessore, tanquam per speciem illius emptionis, de qua in præcedentibus pluries obtinuit à Pio IV. concessionem officii Custodis Portæ S. Pauli ad ejus vitam, ut concedi in præteritum conueverat, deindeque de anno 1565. in gratiam familiaris ejusdem Papæ, intuitu cuiusdam summe eidem familiari solutæ, obtinuit prorogationem ad vitam Dominici, sed in supplicatione signata per concessum, pro quodam stylo tunc corrente, adjecta fuerunt verba denotantia perpetuitatem pro omnibus ejus filiis, & descendentibus.

Defuncto verò Angelo, Dominicus officii possessor à Greg. XIII. de anno 1577. obtinuit aliam prorogationem ad vitam Andree filii, contra quem post mortem patris, alii filii, & nepotes respectivè, prætendentes in vim dictæ secundæ concessionis Pii, coequalis jus habere, litem desuper introduxerunt in Camera, qua pendente, Andreas de mense Maii 1611. facta liti mentione obtinuit à Greg. XV. prorogationem in persona Hyacinthi filii primogeniti, cum facultate, ut emolumentorum participationem alii filii concedere posset, ut in testamento fecit, atque de mense Junii sequentis ejusdem anni proposita causa in Camera, prodiit resolutio, ut dicta concessio Pii esset ad vitam non autem perpetua, neque ulteriore progressum liti habuit. Sed de anno 1613. Hyacinthus prole carens obtinuit ab Innoc. X. aliam prorogationem in persona Juliani filii Bartholomæi unius ex dictis colligantibus. Quare sequuto ejus obitu, dicto Juliano petenti coram Viagerente litterarum Apostolicarum executionem, pro ademptione possessionis officii, Carolus, & Ignatius Hyacinthi fratres, ægrè ferentes amissionem dictæ participationis, se opposuerunt excitando dictam præsentionem perpetuitatis, eorum tamen præsentione non obstante, prodiit sententia super executione. Commisitque per Signaturam Justitiæ causa in Rota coram Taja, cum clausula translativa executionis, parito litteris arbitrio, sub die 15.

Card. de Luca Lib. II.

Martii 1675. Juliano favorabilis prodiit resolutio, pro exclusione arbitrii.

Præsuppositis itaque consuetis generalitatibus super quibus, pro corrupto, inepro quidem stylo moderno, fieri solet inanis chartarum repletio, quod scilicet Apostolicæ justificate, habent executionem paratam, non retardandam, per exceptiones dubias, & altioris indaginis, quodque arbitrium reguletur à iure, idcoque non interponendum, nisi quando incontinenti constat de vitio gratiæ, cum similibus cautionibus, quas, ut oportet nororias, & quotidie decamari solitas, sufficere debere breviter indicare, ac præsupponere, nulla penitus allegationum dote eis attributa. Punctus erat in objectis, quæ duo erant. Unum scilicet dictæ præsentæ perpetuitatis, & concessionis æqualis favore omnium, & alterum in valdè diratis ob non factam mentionem liti pendentes in Camera. Neutrum tamen in utraque instantia scribens pro Juliano, subsistentiam aliquam habere dicebam.

Quatenus enim pertinet ad primum. Quamvis inter causâ patronos, alioque scribentes hinc inde, nimium certaretur super formalitate verborum supplicationis, quod scilicet in aliquibus partibus diceretur pro Dominico ad ejus vitam tantum, in aliis verò diceretur generaliter pro filiis, & descendentibus, an scilicet ista posteriora verba censerentur delata per quædam signa in forma crucis, cum nolita cassari, seu interlineari, aut alias signari leant, juxta stylium, de quo fit mentio disc. 65. de testam. & disc. 36. de benef. ac etiam discurs. 9. in relat. Cur. & alibi, ut probabilis videbatur.

Dicebam tamen, opus non esse in hoc principaliter consistere, cum negari non posset, cum ex hujusmodi contrarietate, dubietas resultaret, idque sufficiens esset, ut pro consueta vitalitæ qualitate, ac restrictione ad vitam Dominici, respondendum esset, tam ex iure, quam ex facto, ejusque administris, & argumentis.

Ex iure scilicet, quoniam regulariter officia illa præsertim, quæ aliquod indultivæ, vel fiduciæ personalis ministerium annexum habent, sunt personalia, & ad summum, ad vitam, cum quandoque etiam manualia esse soleant, ex plenè deductis per Barbol. in l. quidam tale n. 78. ff. solut. matrim. Cyriac. contror. 298. n. 1. & 2. cum aliis, de quibus supra disc. 5. in prin. ubi ampliat, id procedere quamvis adesset dicitio, in perpetuum, super quo pro consueto collectorio more multa colliguntur per ibidem allegatum Prat. disc. 18. n. 72. vol. 2. Et in individuo hujus casus Spad. conf. 146. lib. 1. qui tanquam Advocatus Cameræ scripsit in dicta causa de anno 1621.

Illa verò est regulæ legalis frequenter enunciata operatio, præsertim disc. 22. de jud. ut fundet intentionem ejus, cui assistit donec probeatur limitatio, atque non præsumitur, sed per allegantem probanda est. Multo igitur magis, ubi eadem regula comprobata remanet à praxi, vel observantia generali Curiæ, de qua supra disc. 1. cum plur. seqq. ac etiam à particularibus hujus officii, quod de præterito ita conferri consuevit, ita quoque ejus qualitate, seu ministerio exigente, cum quædam administrationis speciem habeat, ut distinguendo ad vertitur d. disc. 5.

Ex facto quoque idem comprobari observabam. Primò nempe, quoniam in mandato de observando, quod illico de anno 1565. expeditum fuit per Camerarium, cum prorogatione ad solum vitam Dominici, ideoque tanquam observantia valdè proxima, nimium attendenda est.

Secundò in idem, quoniam in annotatione libris Cameræ pariter ad solum personam Dominici fit restrictio. Tertio, quia de tempore recenti intra spatium scilicet duodecim annorum, & minus idem Dominicus redè conficius qualis esset gratia sibi concessa, prorogationem ad vitam Andree obtinuit à Gregorio Decimotertio contra omnem verisimilitudinem, præjudicando aliis filiis, & descendentibus propriis.

Quartò, ob dictam resolutionem huius Tribunalis, & Cameræ, cum subsequente acquiescentia. Quintò in idem, quia idem Bartholomæus, qui cum aliis litem in Camera subsistebat, ut supra, curavit obtinere dictam prorogationem ad favorem ejus filii tunc infantis, quibus omnibus simul junctis, tam in facto, quam in iure iter videbatur omnino plana. Adeo sufficere hæc observantia, quamvis non esset temporis valdè considerabilis, ut potè interpretativa, ex deductis discurs. 21. de jud. multo magis, dum erat per seculum, & ultra, adeo intrantem etiam termini observantia præscriptivæ, atque ad hunc effectum sufficiebat ultimus status, juxta ducta.

T

ducta disc. 103. de feud. disc. 113. de iurepatr. & sepius sub tit. de benef.

Quo vero ad alterum obiectum non facta mentionis litis, tres adhibebam responsiones. Primò nempe, quod ipsi non essent legitimi contradictores, utpote nullum interesse habentes, dum eorum jus non aderat ex dicta concessione, ut supra, minisque aliquid jus præterendi poterat ex dicta participatione emolumentorum, cum illa non tangat substantiam officii, neque aliquid jus in re, vel ad rem tribuat, aut liberam vacationem impediatur, sed solum contineat gravamen ipsius officialis, ut emolumentorum participationem alteri tribuere debeat, ex iis, quæ pluries habentur in præcedentibus, respectu eorum, qui pecunias tribuant ad emptionem officii in persona alterius pro commodo emolumentorum, ac etiam in proposito participationis appaltuum, habetur disc. 27. de locato, & alibi pluries.

Secundò, quod his per silentium triginta annorum, & ultra, stante præsertim malo iure, tanquam habita pro derelicta de tempore huius gratiæ, dici poterat deserta, ideòque illius mentio facienda non erat, ex iis, quæ habentur disc. 92. de benef. & alibi.

Et tertio, quoniam iuxta plenè firmata apud Bich. de. 286. & 301. & disc. 66. de feud. & alibi pluries, tunc omnia licet mentio subreptionem causat, quando per illam, aliquid jus alteri quaesitum sit cui gratia præiudicet, secus autem ubi per novam gratiam in nihilo colligantur præiudicetur.

Fortius verò, pro exclusione oppositorum procedere debet revocatio superventa de anno 1624. Constat. 30. Urb. VII. revocatio huiusmodi concessionem officiorum in perpetuum. Et quamvis in contrarium nimium insisteretur in eo, quod Constitutio revocat concessionem, ex gratia, non autem illas, quæ sint ex causa onerosa, & respectiva, cum tunc iustitiam potius redoleant, ex iis, quæ in proposito consilium Constitutionum revocatoriarum habentur disc. 4. de feud. & supra hoc tit. disc. 47. & 56. & alibi. Ac etiam sub tit. de iurepatr. disc. 10. & 69. & alibi. Attamen erat leve fundamentum, quoniam ad rectè procedit, quando onus, vel correctivitas sit ad favorem ipsius Cameræ, iuxta casum, de quo d. disc. 4. de feud. ac etiam supra disc. 47. & 56. cum similibus, cum ita esset violare iustitiam, & æquitatem, obtinendo rem, & pretium. Secus autem, ubi ex parte Cameræ concessio sit gratuita, quamvis ex parte concessionarii sit onerosa, ob pretium solum privato, cui Pontifex gratificari voluerit, cum tunc dicatur etiam pura gratia facta per personam Pontificis, ad cuius commodum re vera cedit, & à quo potius gratiatus obtinere dicitur. Ad instar eorum, quæ sub tit. de dote disc. 30. & 154. & alibi, habentur de dote, quæ uni contemplatione alterius detur, ut dotata non à dotante, sed à contemplato potius obtinere dicatur, cum similibus.

MELEVITANA DEPREDATIONIS.

Responsum pro veritate ad petitionem incerti recurrentis.

De præfalsis, vel depredatione bonorum, quæ jure bellifant contra subditos infidelium, vel inimicorum, quamvis ipsi bonorum Domini sint fideles, vel respectivè bellum non exercent. Et quod inter subditos Principum Christianorum, inter quos vigeat bellum.

SUMMARIUM.

- 1. **C**ausa controversa.
- 2. De materia text. in c. 6. de Judæis, super Christianis, qui opem ferunt infidelibus.
- 3. De dominio bonorum, quæ occupantur jure belli.
- 4. Quod ista non sint quæstiones Juristarum.
- 5. In hac materia non attenditur diversitas Religionis, sed alia ratio.
- 6. De publica, & generali inimicitia cum Turcis, & prohibito cum eis commercio.
- 7. Quare eorum commercium habeatur in portibus, & emporiis, & quomodo permittendum.
- 8. Quod quandoque inimicorum subditis prohibeatur commercium, & quare.
- 9. An liceat depredari personas, & bona subditorum Principis inimici.
- 10. De modo intelligendi dubia Doctorum, vel legum.
- 11. De eodem, de quo nu. 9. & quid si non sit subditus, sed abhærens.

- 12. **Q**uod in hac materia non debeat procedi cum legibus civilibus Digestorum, & Codicis, & de ratione.
- 13. Et cum quibus legibus procedi debeat.
- 14. De legibus Maris, vel navigationis.
- 15. Distinguuntur species inimicitie.
- 16. De depredationibus inter Christianos inimicos jure publico.
- 17. De eisdem jure privato.
- 18. De depredationibus infidelium, vel eorum subditorum.
- 19. Quid de Christianis subditis Turcarum.
- 20. Quod etiam in pugna inter singulas naves intrat ratio belli.
- 21. An depredatione, vel præfalsis in Mari obset ratio violationis libertatis naturalis.
- 22. Quando laici concedere cognoscere de statu personarum an sint fideles, vel infideles, vel Schismatici.

D I S C. CLXX.

Cum, ultra Sac. Religionis Hierosolymitanæ trimium classem, quæ contra, infideles, ad eos coercendum, ne fideles infestent, atque in servitutum redigant, mare cursitare solet, quamplures adfint in eadem Insula Melevitana belligeræ naves, quæ ad differentiam aliarum, quæ gratia mercium vehendarum tenentur, piraticæ dicuntur, eandem facientes cursitationem, incertæ belli alæ expostæ, quod scilicet cum Turcarum navibus maritimum inuentem bellum, capiunt, vel capiuntur. Contingat autem, aliquas, ex Græciæ, & Armeniæ, aliarumque partium, Turcarum imperio subiectarum, naves Schismaticorum, vel Catholicorum Christianorum Mercatorum reperiri, cum quibus, utpote fidelium amicorum non ferentibus vexillum, sive ob vexillum suspicatum simulationem, pati volentibus illam visitationem, sui recognitionem, quam leges, vel consuetudines navigationis permittunt ad effectum recognoscendi, an verè fidelium, vel infidelium sit. Et quatenus etiam sit fidelium, an in eis infidelium hostium personæ, vel bona adfint pro eorum depredatione, ac respectivè servitute, ideòque contingat haberi pugnam, dictæque naves in propriam reduci potestatem, ac depredationem, atque ad eam impediendam obiecti solet de ipsorum fidelium qualitate, quodque tanquam Christiani subiacere non debeant illis depredationis legibus, quibus infideles hostes subiacent. Hinc proinde ad eas dirimendas quæstiones, quæ desuper oriri solent, plurimum Curia Advocatorum consilium pro veritate expetitur sicut super quatuor dubiis, per hæc præfisa verba conceptis.

Primò, ad depredari possint per trimes, vel pyratice naves Insule Melevitanæ personæ, & bona Christianorum Schismaticorum, quæ reperiuntur in tremibus, vel navibus Turcarum, quorum sint subditi, vel etiam in navibus ipsorum Christianorum subditorum. Tyranni Turcarum.

Secundò, ad quem Judicem pertineat cognoscere de Schismate.

Tertio, an Christiani, etiam Catholici, Turcarum subditi, qui voluntariè arma sumunt contra Christianos, possint in persona, & bonis depredari.

Et quartò super modo probandi dict. voluntariam assumptionem armorum.

Cumque in eadem notula in dubiis data, insinaretur Textus in c. ita quarundam 6. de Judæis, quasi quod ab ejuis dispositione, vel intelligentia penderet dubiorum resolutio. Hinc inter alios Ego consului, prius quam ad daborum examen descenderem, præmittendam, extraneos esse à casu quæstionis terminos dictæ decretalis, ac propterea, superfluum, inanemque laborem remanere illum aliquorum desuper respondentium, qui cum perpetuo mandanda, & contemptibili chartarum inutili repetitione, deducebant ea quæ ad ejuisdem Textus materiam plenè colligit, elaboratus modernus Gonz. in repet. generalem Textus, recensendo decreta quamplurimum generalium, vel nationalium conciliorum, pluresque Summorum Pontificum antiquas, medias, ac etiam modernas Constitutiones.

Omnes etenim percipiunt casum longè diversum, ubi scilicet illi Christiani, qui sub Principum Christianorum dominio vivunt, ab avaritia excæcati, turpis lucri gratia, mercando, sive ex odio, vel æmulatione, cum altero Christiano Principe, communibus hostibus infidelibus, opem præstent cum armis, vel navibus, aut vicibus, adeo ut actus sit ex sui natura criminofus, ideòque subiectus tot pœnis, quæ in conciliaribus, vel Pontificis decre-

decretis, & legibus continentur, inter quas ista est, ut in servitutum redigi valeant, atque naves, & bona depredari. Ad praxim deduci non solita dicta pœna personalis servituti. Non quidem ratione consuetudinis, ut Christianum Christianum servum non faciat, ut aliqui putant, sed potius ratione pœne majoris, cui per dictas leges, ac etiam per illas Principum secularium subiacent etiam capitali. Verum id nil commune habet cum casu quæstionis, dum hujusmodi orientales Catholici, vel Schismatici Christiani. Turcarum imperio, vel Tyrannidibus subditi, cum eis necessarium habent commercium, atque non gratia præstandi opem infidelibus; sed gratia negotiationis, & mercaturæ, in propriis, vel in illis infidelium navibus navigationem inveniunt.

His autem, pro æquivocis tollendis, ita prænotatis. Quatenus ad præmissa pertinet dubia, ut oportune in casu præficio quæstionis resolvenda essent, observabam, ea quoque malè concepta videri, sive quod tria posteriora essent superflua, & præsertim, tertium, & quartum, cum tunc respectu bonorum, etiam inter nos, qui pacifici commercii Catholici, jus, vel ratio belli, id concedat ex iis, quæ in hac materia dominil, vel acquisitionis bonorum in conspectu belli, habentur deducta sub tit. de feud. disc. 58. quoties ejusdem belli iustitia verificetur, adeo ut iusta addit causa pugnæ. Secus autem, ubi potentioris navis pugna, contra aliam excitata, iniusta, & illicita sit, adeo ut pyratium potius crimen redoleat, ut in iis contingit navibus, quæ sint subditorum ejusdem Principis, vel alterius ejus amici, adeo ut, liberum inter Provincias, vel nationes adfint commercium, dam ad effectum, ut jus, vel præmissa belli ratio intret, istius requiritur iustitia, cujus illud est principale requisitum, ut sit publicum, ab eo indictum, qui hoc regale jus habeat publicum indiciendi bellum.

Et quamvis istud solum requisitum non sufficiat, nisi etiam alteram iustæ causæ accedat, ne alias tyrannidis potius motivum habeat. Attamen, ut advertitur de. disc. 58. de feudis, ista inspectio cadit respectu ipsiusmet Principis, vel alterius belli auctoris. Et nihilominus etiam isto casu nulla, vel nimium rara est praxis, ut in iis, quæ ad extemporem pertinent forum, juridicæ regulæ, vel propositiones hujusmodi quæstiones decident, cum ea, quæ ultima dicitur ratio rerum, earum potius Judex, ac decisor sit, ut alibi quoque advertitur præsertim sub tit. de dote disc. 146. n. 17.

Prout incongruum advertebam esse secundum dubium, vel quæsitum super competentia cognoscendi de qualitate Schismatici, sive de ejusdem justificatione, quoniam in hac materia sola diversitas religionis abque publicæ inimicitie qualitate, non attendatur, nihilque operetur, & per consequens ubi etiam notoriè Schismatici, quin mò Hæretici sint, & quod magis est etiam infideles, qui sub Christiani Principis amici dominio vivunt, atque pacificum habeant commercium. Quinimò, & ipsimet Turcæ, seu alii Mahometanæ Sectæ sequaces ad pacificum admittunt commercium, hujusmodi non subiacent licitis depredationibus, adeo ut illæ, quæ sequuntur illicitæ, & pyratice potius censendæ sint, ex iis, quæ apud inferius allegandis communiter firmantur, & per consequens non videbatur ad quid hujusmodi jurisdictionis, vel competentie assumeretur quæsitio, quam unicè ad primum mihi videbatur quæsitum restringi.

Quatenus itaque ad illud pertinet, cum publici pertractandum esse inspectione, observabam. Primò nempe pragmatico, seu legaleico stylo per doctrinas, & auctoritates. Et secundò, cum altero magis geniali, longèque meliori ratiocinatio.

Primò itaque pragmatico, seu doctrinali stylo attento, tanquam absoluta, & notoria præsuppositio est publica inimicitia, quæ generaliter viget inter Christianos, & Turcas, magis verò quoad istam Religionem, cujus peculiare institutum est, militandi contra hujusmodi infideles, cum quibus, eorumque, Principe generaliter inter Christianos prohibuitur est commercium, juxta decreta conciliaria, & canones, ac pontificias Constitutiones, de quibus supra, & plenè habetur apud Borell. de præstantia Regis Catholicæ cap. 32. n. 178. & seqq. ubi generaliter de iustitia belli cum Turcis.

Et quamvis in aliquibus portibus, vel emporiis hujusmodi infidelium commercium habeatur, non tamen id præmissam tollit genericam inimicitiam, seu hostilitatem. Tum quia commercii libertas non provenit ab amicitia, vel qualitate personarum, quoties specialis conven-

tio non accedat, sed provenit à qualitate loci, ut scilicet tanquam in quodam asilo omnes tui sint, juxta ea, quæ de publicis portibus, eorumque securitate habentur supra disc. 129. Tum etiam quia interditi commercii est, ne Christiani infidelibus opem ferant, atque fruges, vel merces, & arma eis tribuant, & ne ita potentiores fiant, non autem, ut ipsi infideles pro nostro servitio, & commoditate ad nostras deferunt regiones ea, quibus caremus, juxta ea, quæ habentur sub tit. de dote disc. 23. & 143. nu. 31. & 38. cum seqq. Quoties tamen personale commercium aliquam in fide, vel moribus labem inferre non possit, sive quod politica ratio status non prohibita, etiam in portibus commercium ratione explorationis propriarum virium, & status rerum, vel ratione exhauriendi à principatu pecunias, cum venditionibus mercium, juxta ea, quæ generaliter etiam inter ipsosmet Christianos Catholicos de prohibitione commercii in propriis portibus, vel emporiis, alii quoque locis subditorum Principis inimici, habentur apud Larr. alleg. ff. 17. & seqq. & alios pluries in præcedentibus recentibus, hoc eod. tit. & præsertim disc. 159. ubi de dictis allegationibus Larræe, occasione agendi de materia defalcata, quod per dohanarum & vestigialium Appaltatorum præterendi solet, hujusmodi commercii interdictionem.

Posito itaque inimicitia, seu hostilitate inter Principes, abque distinctione fidelium, vel infidelium, disputant DD. an liceat repræfalsari, seu depredari personas, & bona subditorum Principis inimici, etiam extra aciem Castorum, vel conspectum belli. Atque in hoc omnes agnoscere videntur in primum auctorem, seu antesignanum Innocentium in c. olim il primo n. 9. de restit. spol. ubi proposita quaestione, affirmativam ponit, deindeque subjungit, quod aliqui dubitant, seu negant, quoties id sequatur extra Castorum aciem, & belli conspectum. Atque exinde nostri, pro consuetudine legaleica, verèque contemptibili incepta disparant, quam ex his hujusmodi opinionibus ipse Innocentius tenet. Aliqui etenim opinantur, ut teneat posteriorum, ex magis communiter recepta propositione pluries insinuatâ, quod Doctores censetur tenere eam opinionem, quam ultimo loco refert. Alii verò volunt, quod ipse pro suo sensu in prima parte id affirmet, solumque deinde referat dubitantes abque eo, quod ad adhesionem inferri possit, quæ quod ageretur de lege inducente auctoritatem necessariam, quodque ab uno, vel altero dicto, vel sensu unius Doctoris, pendere debeat veritas, & iustitia rerum, quo nil ineptius. Unde propterea, juxta dictum Concilii Horatii, rium, ac bitem, eodem tempore promovent hujusmodi simplicitatis, quæ nimium frequentes dignoscuntur in magnis quæstionibus, quas nostri assumere solent super interpretatione ambigui dicti alicujus Doctoris, qui subsecrè loquutus fuerit, ut præsertim apud Regnicolas fœditas dignoscitur super doctrinis, vel traditionibus Andr. de Ifern. de quo dicti solet, quod non disputatur, an bene, vel malè dixerint, sed an dixerint.

Utenim advertitur sub tit. de judic. disc. 35. & alibi, in authenticis, & obligatoris legibus, quæ necessariam faciunt auctoritatem, ubi ambiguae sint, atque plurimum intellectum sint capaces, tunc tolerabiles videntur hujusmodi quæstiones, non tamen commendabiles, quoniam stante quæstione adeo controversa, præsertim inter interio fori professores, an lex sit solus effectus potestatis legislatoris, non curata ratione, vel potius sit effectus mixtus potestatis, & rationis, ut propterea sit utriusque requisitum copulativus accedere debeat concursus. Quando etiam ea tenenda sit opinio, quam meritò exterius foris magis recipit, ut sit effectus potestatis, quodque propterea legis virtus, vel operatio sit, ut quamvis dura servari debeat, cum subditis tribuenda non veniat licentia, inquirendi de rationabilitate, vel irrationabilitate legum proprii Principis, vel Superioris, atque ita Judices se constituendo, sub prætextu irrationabilitatis, eas perferre, vel non servare. Attamen in Doctorum non necessariis, sed probabilibus traditionibus, stultitiæ, vel bestialitatis species videntur, adeo mordicus in littera, vel in una, sive altera eorum dicti interpretatione ad limites verborum, vel ordinis scribendi insistero, & an ex duabus relatis opinionibus unam, vel alteram teneat, dum isto casu, in quo necessaria deficit legis auctoritas, rationes, & principia juris potius attendi debeant, ut d. disc. 45. de judic. advertitur.

Et nihilominus, ubi etiam cum ista ineptia procedendum esset, advertebam, quod magis communiter receptum est, ut sensus Innocentii sit juxta primam partem affir-

adrix conqueratur, dum reo sufficit vincere per non jus actoris, eumque percellere, ex defectu probationis suae intentionis, non curando, an à casu, vel ab alio accidenti proveniat probationum impotentia, ex deductis disc. 2. & 22. de iudiciis.

73 Præterea circa dictam auctoritatem Spadæ conf. 27. Ultra responsionem superius datam, quod scilicet est scriptura Advocati fiscalis, ex officio scribentis ad causas opportunitatem, quæ non consistit quod decimum filii, unde propterea remanet auctoritas minus legitima, cui deferendum non venit; Potissimum dum more scribentis, pro Cliente, non autem ad veritatem, admittit omnino reprobam assumptionem, ut sententia Iudicis laici attendenda veniet in causa hæretica.

Advertebam quod, quando agatur de causa fidei, in qua proderit sententia condemnatoria alicuius Inquisitoris, vel alterius Ecclesiastici Iudicis competentis, tunc ad effectum executionis, in altero loco contra eundem condemnatum, vel ejus hæredem, non adeo necessaria reputatur actorum iustificatio, non solum ex dicta ratione, quæ non adeo urget in isto crimine prophano, ob stylum scilicet Inquisitionis non publicandi acta; Sed etiam ob magnam præsumptionem, quæ assitit, quoniam Inquisitores Ecclesiastici, procedunt cum magna circumspectione, ac præsupponendi sunt viri religiosi, & probatissimi; Ac etiam frequentius, prævia participatione negotii Sacræ Congregationis, ejusque oraculo expectato; Et (quod magis est) quoniam, ut supra dictum est, in isto crimine non datur discretio Iudicium, & territoriorum, vel principatum, sed unus est forus Ecclesiasticus in toto mundo; Locales autem Inquisitores sunt tot Iudices, & ministri ejusdem Tribunalis.

Concludendum itaque; Ad convincendum, quod ista præterita confiscatio non intraret, (sufficeret, quod unum ex his tribus fundamentis, vel paucis, juxta præmissa subsisteret, vel quia sententia sine actis non probaret crimen, vel quia non detur confiscatio bonorum diversi principatus indifferenter, vel quia obfaret fideicommissum, dum unum solum etiam motivorum sufficit; Multo magis, dum omnia firma esse videntur.

Super aliis autem in eodem voto contentis, concernentibus jus familiaræ Ahalia, in exclusionem hujus familiaræ Frangipaniæ, sive jus illorum de Mattheis, ex fideicommissio; Ego, ex aliquibus iustis motivis, non scripsi; Potissimum quia, quoad jura familiaræ Ahalia, judicabam non necessariam, dum constanter credebam, quod ista confiscatio non intraret.

ROMANA QUINDENNORUM

PRO CAPITULO S. EUSTACHII, ET HOSPITALE S. SPIRITUS, ALIISQUE LOCIS PIIS,

CUM DATARIA.

Casus pendet.

An pro officiis venalibus, quæ ex concessionibus Apostolicis possidentur per Ecclesias, & pia loca, aliasque similes manus mortuas, debeantur quindennia, eo modo, quo debentur pro beneficiis unitis:

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 De introductione quindenniorum in beneficiis unitis.
3 De ratione, ob quam non procedant in officiis venalibus.
4 Quando, neque in beneficiis quindennia debeantur.
5 De aliis quindennis in materia emphyteotica.
6 An bene isti termini pariter.
7 Quando pariter intret.
8 De alia diversitate inter beneficia, & officia.
9 An temporis lapsus obstat in hac materia quindenniorum.
10 De observantia interpretativa.

D I S C. CLXII.

Ab antiquo tempore ann. 134. & 132. respectivè, præfatis Capitulo, & Hospitali, ex concessionibus Apostolicis possidentibus duos secretariatus Apostolicos, aliique piis locis pariter ab antiquo supra centesimum possidentibus consimilia, vel alia officia venalia; Per Datarie officiales excitata fuit præteritio super solutione quindenniorum, ad instar beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ

penes Ecclesias, vel Monasteria, & Collegia, aliasve manus mortuas unita sint; Quare ex parte priorum locorum desuper consultus, cum præsupposito observantia, quod scilicet nunquam hujusmodi quindennia soluta fuerint, etiam cum aliquo sensu veritatis, non tamen omnino maturo, ob non visa jura, seu fundamenta dictorum officialium; Respondi, improbabilem videri hujusmodi præteritionem.

Introductio etenim quindenniorum, juxta ea, quæ in hac materia habentur deducta sub tit. de benef. disc. 89. illam habet rationem, quod cum annata, & alique Officialis Cancellariæ, annatarum, aliorumque emolumentorum, quæ per noviter provisos de beneficiis solvuntur pro expeditione literarum, participationem habeant ex causa dupliciter onerosa; Et secundò, quod pretio mediante, hujusmodi officia obtinentur, juxta ea, quæ habentur supra disc. 2. Hinc proinde injustum esset, quod per gratias unionum, quæ sunt de beneficiis penes manus mortuas, ita hujusmodi officialibus præjudicaretur.

Illaque quoque consideratione accedente, quæ habetur in eodem disc. 89. de benef. circa solutionem ipsarum annatarum, quod scilicet cum provisi de beneficiis, vel commendatis, totum obtineant ex gratia, & liberalitate Papæ, causam merè lucrativam idcirco foventes, conquiri non possunt, quod eorum benefactori, & largitori, aliquam præbeant participationem illorum fructuum, quos ex gratia obtinent & quæ concedens poterat eis non concedere.

Hujusmodi verò rationes non intrant in hac facti specie dum hæc officia per alia Ecclesias, vel pia loca obtinentur, ex causa merè onerosa, & respectiva; loco quorundam casualium, & bonorum; Et per consequens nulla justitiae ratio exigit, quod cum ipsomet Papæ, non tanquam Princeps benefactor, sed tanquam privatus venditor ex privato contractu respectivo, hujusmodi concessionem fecerit, atque rem tanquam liberam pleno jure vendiderit possit servitutum ad sui, vel fuorum officialium favorem imponere, vel præterire, dum ita esset obtinere duplex ejusdem rei pretium; vel emolumentum.

Atque sic etiam in beneficiis unitis Hospitalibus, quæ actu hospitalitatem exercent, vel aliis locis piis, quæ in opera pietatis integrum redditum erogant, adeo ut non agatur de commodo, & utilitate possessorum, quindennia non debentur, ex deductis apud Vermiglioli conf. 476. & seqq. (Quod tamen respectu unionum, quæ factæ sint, puerorum & Adolescentum Collegiis, moderno tempore per Congregationem particulariter deputatam sub Clemente X. in executionem suæ Constitutionis, vel Motus proprii admittimus non fuit, ut in annot. ad d. disc. 89. de benef.) Multo magis non est solvendum in isto casu, in quo agitur de causa verè onerosa, & respectiva cum ipsomet Principe, qui istud onus, vel emolumentum in effectu exigit mediaticibus ejus officialibus, adeo ut transitus ad manum mortuam, non proveniat à facto tertii, quo casu dicere potest, quod id sibi præjudicare non debeat, sed agitur de directa, & immediata concessione facta illi manui, quam ipse concedens rectè sciebat esse mortuam.

Ad quod comprobandum deducebam ea quæ, habentur sub tit. de Emphyt. disc. 50. Super illis quindennis, quæ ad instar præteritum, solvi debent Domino directo, qui patitur, ut bona emphyteotica remaneant penes manum mortuam, quoniam id locum habere debet, quando Dominus directus emphyteoticam concessionem fecit private personæ, bona verè, ex facto emphyteotæ transferent ad manum mortuam, unde propterea Dominus pati non debet hoc damnum ex facto alieno, sive quia potest aliis id prohibere: Secus autem ubi ab initio directè, ac immediatè ipse talem concessionem faciat, ut scribendo in eodem casu, de quo d. disc. 50. comprobatur etiam Caponius contro. 31.

Est bene verum, quod ut eod. tit. de Emphyt. d. disc. 50. in fine advertitur, non bene isti termini emphyteotici verificentur in istis beneficiis, ubi nimium diversam rationem, circa regulationem temporis, quoniam beneficia Ecclesiastica sunt personalia, & vitalicia, unde per necessè faciendæ sunt novæ provisiones, pro quibus solvi debent annatæ, aliaque emolumenta, ideoque merito, ad tollendam confusionem, quæ oriri posset, ex illa verisimili taxa vitæ hominis, quam facit textus in l. hereditatum, ff. ad l. falsam, inducta est hæc taxa uniformis, compensando vitam brevem, cum longævâ benefactorum. Id autem adaptabile non est ad rem, quoniam dari potest, ut bona emphyteotica nunquam vendantur, vel alias transferantur ad extraneos obligatos ad solutionem laudemii, sed

sed per sæcula continent in concessionarii posterioritate, & descendencia; ideoque ratio non est æqualis.

Hinc proinde sequitur, quod ista moderna introductio, quæ in materia emphyteotica facta est ad instar, bene procedat in substantia, sive in genere, malè autem in modo, sive in taxa temporis, ut advertitur d. disc. 50. de emphyt. in fine.

Tunc autem similitudo rectè intraret, quando ageretur de illo laudemio, quod per quemlibet novum successorem, etiam si esset de filiis, & descendentibus, in investitura comprehensivum esset, juxta ponderationes, quæ in materia feudali habentur sub tit. de feud. disc. 59. Non autem in eo laudemio, quod solum solvendum est per emptorem, vel alium extraneum successorem, in investitura non comprehensivum; Id etenim continere videtur clarum æquivocum, atque unum ex consuetis legaleis simplicitatibus, quæ à ratione penitus aberrant.

Ponderalæ quoque in hoc proposito, aliam diversitatem rationis inter officia, & beneficia, quod scilicet in istis Papa egerit personam Papæ, & Principis spiritualis; In illis verò potius diversam personam Principis temporalis, contra dantis rem merè temporalem, juxta ponderationes, de quibus supra disc. 4. unde propterea non bene de uno ad aliud inferitur, ob rationis diversitatem, quæ etiam ponderatur supra disc. 6. in proposito regulæ de viginti, sive de infirmis resignantibus.

Nimium quoque considerabile esse dicebam diuturnam observantiam supra centesimum, Quamvis etenim per dictam Congregationem particularem, diuturna observantia attentata non fuerit, ob decretum irritans, contentum in Apostolicis Constitutionibus, & ob aliam rationem, quod negligentia illorum officialium, qui hujusmodi quindenniorum exactio, & administrationi præpositi sunt, præjudicium inferri non debet; Attamen id provenit, quia in illis casibus, non accedebat centenaria completa, sicuti autem ista accedente; Non quidem in ratione præscriptio, sed in altera meliori, ratione facultatis allegandi quæcumque titulum meliorem, ex iis, quæ in hoc proposito habentur deducta sub tit. de alien. & contr. prohib. disc. 3. ideoque allegari posse dicebam specialem conventionem respectivam, & sic non cadentem sub generalibus derogatoriis contentis in Constitutionibus Apostolicis, juxta ea, quæ habentur supra disc. 47. & in aliis circa Constitutiones revocatorias franchiatarum, & exemptionem non capientes illas exemptiones, quæ concessæ sunt ex causa onerosa, & respectiva.

Ac demum quia, cum ex præmissis saltem dubitabile sit an Apostolicæ Constitutiones, quæ de hujusmodi quindennis agunt, atque santeditæ super unionibus beneficiorum, complectantur nec ne hujusmodi officia, juxta ea, quæ habentur supra disc. 6. ad materiam regulæ de viginti, sive de infirmis resignantibus. Ita hæc diuturna observantia attendenda veniret, potius in ratione interpretativa, cui non obstant decretum irritans, nec clausulæ derogatoriæ, procedentes in illa observantia, quæ deducerentur tanquam præscriptiva, qualis datur in casu claro in quo non intrant termini interpretationis. Ideoque ex his omnibus credebam, probabiliter tunc parti assidere. Casus autem adhuc pendet indecisus.

ROMANA LOCORUM MONTIUM DE JUSTINIANIS.

PRO HEREDIBUS LUCÆ JUSTINIANI, CUM BARONE PATRIARCHA, ET ALIIS.

Casus variè decisus per Rotam.

De libertate locorum Montium penes novum emptorem, an procedat etiam à dominio tertii, qui indubitè fuerit eis spoliatus per substationem, seu aliam cum Iudicis auctoritate, vel potius libertas intelligatur de libertate ab hypothecis, aliisque vinculis adjectis per eorum Dominum, & possessorem.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series cum resolutionibus.
2 Montium super auctoritate consensuum, & que propriè dicantur consilia.
3 De errore procedendi cum generalitatibus, non bene distinguendo.
4 De possessore ex directo Iudicis factio.
Carà. de Luca Lib. II.

- 5 De possessore sequente principaliter fidem venditoris.
6 De libertate locorum Montium ab hypothecis venditoris, qui esset Dominus.
7 De acquirenti loca Montium ex causa lucrativa.
8 De casu præciso questionis emptoris locorum Montium per organum Secretarii à non Domino.
9 Ubi non habetur decisio particularis, oportet procedere cum similibus.
10 Loca Montium exequata sunt officiis venalibus.
11 De exteris loquentibus de materia.
12 De ratione libertatis locorum Montium.
13 De præci aliorum locorum in materia.
14 Assimilantur territoriis feudales.
15 Quod sit in hoc respectu ad bonam, vel malam fidem, & quomodo ista probetur.
16 Quod sit procedendum rigorosè cum Secretario.
17 De alio casu simili.
18 De inconvenientium ratione.
19 An in resignatione, vel alia alienatione locorum Montium per minores, vel mulieres, requirantur solemnitates statutarie.

D I S C. CLXIII.

Cum Alceides, Scrinium, seu Armarium (ut supponeretur) per ipsum emptum pretio scut. 1700. cum jure redimendi vendidisset pro scut. 400. Vincentio Justiniano, in Curia præiato, atque hujus defuncti hæres Lucas, illud transfulerit ad Civitatem Januæ patriam; Eodem Luca quoque defuncto, ad plures annos post mortem, contra ipsum tanquam adhuc viventem, Alceides Iudicium instituit coram A. C. cum citationibus per edita in consensibus Status Ecclesiastici, juxta stylum enunciatum sub tit. de jud. disc. 8. contra eos, qui morantur in locis, in quibus non sit liber, & tutus accessus, pro citationum mandatione, obtentaque condemnatione, ac successivè mandato exequutivo contra hereditatem Vincentii, pro scut. 1300. pro residuali pretio disc. scut. 1700. ac etiam exequatur in persona, & bonis propriis Lucæ hæredis, processum fuit ad substationem tresdecim locorum Montium hereditariorum ejusdem Lucæ, de quo etiam habetur sub tit. de fideic. disc. 253. Eique deliberatis Ludovico majori oblatori, iste una, vel pluribus diebus proximè sequentibus, in cuius faciem, vel personam de mandato Iudicis dicta loca translata fuerunt, ea resignavit Baroni Patriarchæ, & aliis; Quare de his habita notitia per hæredes Lucæ, occasione eis denegatæ consuetæ solutionis fructuum, Iudicium instituerunt contra possessores per dictorum locorum recuperationem, introductaque causa in Rota coram Ottalora, & dato dubio, an substatio substatetur sub die 14. Decemb. 1665. negativa prodit resolutio, quæ habetur impressa p. 14. rec. dec. 281. in cuius fine respondendo privilegio libertatis locorum Montium, de quo agitur etiam supra disc. 26. cum pluribus seqq. firmatur id procedere in venditionibus, vel resignationibus privatis, & conventionalibus, non autem in alienationibus sequentis judiciali auctoritate, ut etiam advertitur supra locis citatis; Obvoluta verò per tertios possessores nova audientia, & reposita causa coram Taja, & subrogato in locum Ottaloræ ad præfatum Granaten. interim assumpti. Aliis pro hac parte in causa scribentibus, dilata fuit resolutio, ob difficultates adversus decisionem habitas; Cùmque in hoc statu præfatis aliis defensoribus Ego adiunctus essem, atque difficultates promovissem, hinc juxta laudabilem Curia stylum habitus fuit congressus, in quo mea sententia fuit, quod resolutio, respectu possessorum, non esset sustentabilis, nisi quatenus in facto eorum mala fides iustificaretur, quodque probabilis competeret aliqua actio contra Secretarium, qui adeo celeriter, non absque aliqua suspitione dictam resignationem admisit, ideoque etiam in voto, ut idem Secretarius, vel ejus hæres ad causam quoque evocandus esset, edito desuper dicturum super promotis difficultatibus; Sed quoniam antiquis defensoribus, concorditer vitam est disputationem in eo statu prosequi, quodque decisionis supradictum fundamentum esset sustentabile, utpotè munitione tot decisionibus, & auctoritatibus, in eadem decisione recentis, idcirco decidendo, (ut decet) voto majoris partis, scripsi quoque ad causæ opportunitatem tanquam Advocatus, sed resolutio prodit 22. Junii 1671. juxta votum, confiscando scilicet decisionem contra Ludovicum deliberatarium, cum nullitas iudicij esset indubitata; Illam autem revocando quoad emptores, ac tertios possessores,

ob libertatem locorum Montium, & ex eisdem fundamentis jam à me prævisis, & excitatis, unde propterea, mihi quamvis in contrarium forsitan acrius, magisque elaboratè scribenti, resolutio probabilis, benèque fundata visa est.

Atque hic moneri debemus, de eo, quod aded frequenter infirmatum est, quantum scilicet defendendum veniat illis consulentibus, (qui damnabiliter quidem) publicè lucri profuerit sub nomine consiliorum, illas reformationes, quas more Advocati, conductitio more occasio dedit facere ad causæ, & clientis opportunitatem, cum verè, & propriè illa dici debeant consilia, quorum auctoritatè defendendum est, quæ data sint ad veritatem, illam scire cupientis, sive in figura Affectuoris data illiterato Judici, per modum voti consulti, ad effectum sententiandi, non autem more simplicis Advocati frequenter scribendo, etiam contra proprium sensum.

Quatenus itaque pertinet ad hunc punctum libertatis locorum Montium penes tertios emptores; Reassumendo à me scripta super hujusmodi materia in hoc volumine jam edito, & cum quibus, penè in omnibus processerunt scribentes in contrarium, ac etiam Rota, ut patet ex ultima decisione desuper edita coram Taja, dicebam id, quod frequenter mea est consuetudo dicendi, clarum scilicet esse errorem, in hac materia procedere cum solis generalitatibus sive auctoritatibus, & decisiones editas occasione aliorum casuum, quibuscumque aliis indefinite applicare, cum vera, & germana, benè judicandi, & consulendi forma sit, reflectere ad distinctiones casuum, eorumque singularium particularium, ac individuas circumstantias, ex quibus metienda est congrua doctrinarum, & legum applicatio, dum applicandum non est factum legi, sed lex applicanda est factò; Itaque aded clarus, sed nimium frequens, & communis error donec corrigatur, magis, ac magis semper replebit mundum æquivocis, & confusioibus.

Quare plus casus desuper distinguendo; Primus est, ubi agit de illo possessore, qui directè, ac immediate obtinuit loca Montium sibi deliberati à Judice, seu aliàs ab eo in possessionem immitti, nulliter, vel injusè, adeoq; controversia fit inter primum possessorem spoliatum, & secundum possessorem à Judice immissum; Et tunc, si actus est nullus, vel injustus, priori possessori competit manutentio, vel reintegratio, sive aliud remedium rei persequutorium, quoniam admixta non est auctoritas publica, neque intrat ratio peculiaris, quæ resultat ex hujusmodi juriæ natura; Et in his terminis loquuntur *dec. 284. part. 5. rec. decif. 70. part. 7. coram Dunozeo decif. 642. repetit. apud Rothum. de subbas. decif. 221. & decif. 407. in fine par. 12. rec.*

Secundus casus est, ubi quis ex privata conventionione, emit loca Montium ab intrusivo possessore, qui verè Dominus non est, atque venditio, seu resignatio admittitur per Secretarium, sed id provenit ex privata conventionione, inter emptorem, & venditorem, aded emptor sequatur principaliter fidem privatam possessoris, & de isto casu loquitur *dec. 650. Cavalieri, in cuius casu aderat mala fides positiva, ob inhibitionem factam emptori, ac denunciata litem, unde scire debuit, ac potuit, eum non esse Dominum; neque pariter adaptatur ratio hujus libertatis, de qua infra.*

Tertius casus est, ubi quis emit ex privata etiam conventionione à vero Domino, admitta per Secretarium, qui emptorem liberè describit in libris publicis, quæstio autem fit cum creditoribus venditoris, prætedentibus loca Montium esse eis hypothecata; Et cum resignatarius est tutus ab hypothecis, aliique vinculis, præterquam descriptis in literis patentibus, vel ex natura hujusmodi juriæ, ut verius est, vel ratione commercii, ut firmiter Gratian. *discept. 730. numer. 48. Cenc. de cons. quest. 29. nu. 13. Merlin. de pign. lib. 2. qu. 14. num. 28. & 29. num. 13. Rota dec. 14. in fine. post Fenozon. apud Merlin. dec. 533 repetit. dec. 77. num. 20. par. 6. recent. Romana locorum Montium 29. Novembr. 1660. coram Bevilacqua, ædita in casu, de quo supra *disc. 27. Et sic cum præsupposito, quod emptor sciat à quo emat, unde dici valeat, quod ejus fidem privatam sequatur, dum acquisitio provenit à privata conventionione inter eos, licet à publico officiali ad id per Papam deputato (qualis est Secretarius) auctorizata sit, atque de hoc etiam loquitur Constitutio 154. Urbani Octavi, cuius mentionem facit in dicta decisione coram Bevilacqua; Illaque non continet rem novam, dum etiam**

antea idem precedebat, sed prodiit ad majorem declarationem, ac etiam ad probationem, de qua infra.

Quartus est casus, quando tertius, ex causa lucrativa, puta legati, obtinet loca Montium à defuncto possessa, sive obtinet pecuniam, quam directè investit in loca Montium, quæ uno, vel altero modo in sui faciem intestentur, deindeque deteguntur creditores hæreditarii, quibus in subsidium de jure comparat avocatio pecuniæ solute, & tunc istud privilegium non suffragatur, sed datur etiam actio subsidiaria, & de hoc agit in Romana luci Dotis coram DD. Ghislerio, & Albergato *dec. 43. nu. 40. p. 10. & dec. 25. numer. 5. & segg. par. 1. r. rec. in casu, de quo agit à me in tit. de Dote *disc. 129. & juxta casum, de quo supra *discurs. 29.***

Quintus demum casus est noster, ubi juxta communem frequentiore usum quis, sive Civis, sive exterus, ac sive præsens, sive abiens, sed ignarus quoniam habeat loca Montium venalia, consigneret proxenetæ ordinem directum publico Banco, ut solvat pecunia in genere, eum Secretarius eidem Banquiero testetur liberè ad sui favorem resignatè loca Montium, aded emptor fit omnino incertus de persona vendentis, sed sequatur principaliter, ac omnino solam fidem Secretarii, tanquam publici officialis, per Papam ad id deputati, talemque resignationem faciat ille, qui nulliter, vel injusè à manu Judicis obtinuerit, atque de Judicis mandato, Secretarius eum describeret in libro publico.

In isto casu individuo, ac præcisò nullam habemus auctoritatem, vel decisionem, quæ loquatur de locis Montium Urbis, ideoque oportet examinare casum, cum doctrinis Doctorum, agentium de consimilibus juriæ, quæ habentur cum Principe, seu Republica, ut sunt jura Regia Hispaniarum, fiscalia, vel jura super arrendamentis Regnorum utriusque Siciliæ, & loca Montium Venetiarum, Januæ, & Florentiæ, aliarumque Civitatum Italianæ, sive juxta terminos officiorum vacabilium, cum quibus, ac etiam cum terminis resignationis beneficiorum, procedunt inferius allegandi loquentes de præfatis aliarum Civitatum locis Montium, ac juriæ hujusmodi.

Quoque ista loca Montium, vel jura exæquata sint officialis venalibus, eorumque jure regularanda veniant, expressè, ac literaliter disponitur per dictam Constitutionem 154. Urbani VIII. sæpius enunciatam.

Agit verò præterea de his locis Montium, vel juriæ Larrea *alleg. 22. ex n. 19. & segg. occasione tractandi de resolutione hypothecarum à possessore contractarum, atque adhibet eisdem terminos officiorum venalium, quæ tractantur cum terminis beneficiabilibus, vel cum terminis feudorum, & de eisdem juriæ Salgad. in laby. p. 2. c. 27. n. 39. ubi per tot. agit de officiis, ac etiam *part. 1. cap. 35. per tot. ubi ceteri.**

Ex deductis autem per dictos Auctores, constat de vera ratione libertatis hujusmodi juriæ penes tertium, in quem cum publica Principis, vel ejus officialis auctoritate transferuntur, quod scilicet istud dicitur quoddam debitum, Principis, tanquam species census redimibilis, unde quando quis resignat officium, vel jus suum in manu officialis repræsentantis ipsum Principem, tunc dictum jus, vel officium extinguitur, & annihilatur, deindeque Princeps per actum occultum, novum jus ex integro efformat, & concedit resignatario, qui sequitur fidem publicam ipsius Principis, quem in ejus directum, ac immediatum auctorem agnoscit, ut pluries advertitur supra *discurs. 26. & sequentibus.*

Igitur ille, qui cum bona fide, ignarus, ac resignatarius sit Gallus, Hispanus, vel Germanus, seu Indus, cum aliquo privato non contrahit, neque privatam fidem vult sequi, sed directè sequitur solam fidem publicam Principis, non potest, nec debet remanere elusus, sed habet in debitore ipsum Principem, cum verè, ac propriè loca Montium aliud non sint, nisi debitum Principis super ejus redditibus, tanquam per speciem census, ut supra.

An autem Princeps, vel officialis, benè, vel malè agat in extinguendo, vel supprimendo jus antiqui creditoris, & an suum debitum extinguat cum legitimo, vel cum illegitimo creditore, ipsi videant, hoc unum est tamen, quod novus acquirens rectè dicere potest, se contractasse cum Principe, eumque habere in suum debitorem, quem rectè scit habere potestatem id, quod uni concessit, et asserere, ac alteri dare, dum etiam bona alienant, vel concedere potest, atque Domino non remanet aliud jus, nisi agendi contra ipsum Principem, pro reintegracione

tione valoris, ad textum in l. benè à Zonone, C. de quadrienn. præscrip. cum ibi communiter notatis, de quibus *tit. de Donat. *disc. 43. & supra boctii. *disc. 148.***

Igitur, aut priori possessori injustè spoliato competit actio contra spoliatum, vel contra Judicem, vel contra Principem, ejuque Cameram; aut contra officialem, suum officium malè expletem, & utatur jure suo: Aut hoc etiam remediò esse desitutus, & erit casus fortuitus, qui est sequela dominii.

Talis est praxis inconcussa totius Europæ, in hujusmodi juriæ publicis, seu regalibus super gabellis, vel juriæ cum Principe, vel Republica; Idèquè dum in Curia non haberemus in his terminis casum decisum, recurrendum est ad observantiam generalem adjacentium aliorum principatum, ex deductis de *servit. *disc. 2. num. 19. & sequis.**

Sed verè habemus illum decisum per dictam Constitutionem 154. Urbani VIII. quæ expressè exegat loca Montium officii, non quidem in ratione privilegiativa, seu declarativa, qua verè eadem est ratio.

Multa enim in hujusmodi juriæ differentibus, atque in libero commercio non existentibus habentur peculiaribus, quæ exorbitant à regulis generalibus juris communis, ut videtur in feudis, & juriæ regalibus, quod ex veteri sententia, ubi Principis auctoritas non accedat, in eis non intrat titulus de separatione honorum, unde creditores hæreditas cum assensu, vincunt creditores detuncti sine assensu, ut *titul. de feud. *disc. 78. & tit. de credito *disc. 13. & 25. Et etiam non intrat titulus plus valere, quod agit, & tit. de feud. *disc. 24. & in aliis.****

Unde propterea si hæc bona emanent de pecunia aliena, cum pacto expresso, ut acquirantur dominio pecuniæ, quodque nomen acquirentis fit simulacrum; Attamen si super hoc pacto non adit assensus Principis, id non attenditur, sed dicitur officialis, vel feudatarius, sive possessor juriæ regalium, ille in cuius faciem in libris cantat, ut *dec. 100. par. 9. rec. cum similibus, de quibus *d. *disc. 24. & in aliis de feud. idèquè regulæ generales, quas habemus indifferentibus, ac existentibus in commercio, nullatenus congruunt hujusmodi bonis, ac juriæ.***

Hinc proinde advertebam, quod causæ defensionis confisteret potius in factò, quàm in jure, an scilicet ex facti circumstantiis desumi posset collusio, vel mala fides emptorum, qui rectè scientes, quomodo in resignantem loca montium obvenissent, ita resignantes potius fidem sequuti essent, juxta secundum casum, de quo supra *numer. 5. sed si cessante hujusmodi circumstantia, processum per eos esset cum bona fide, juxta modum recentium supra in quinto casu *numer. 8. & tunc omnino probabilius pro emptoribus responderi deberet, dum aliàs esset mundum revolvere, atque istud commercium impedire, ad quod considerabam etiam à simili ponderatione, de quibus supra *disc. 129. Ad id autem arguendum advertebam inspicendum esse, præsertim ad pretium, pro quo emptio facta esset, quoniam si fuisset, in summa justa, & communitè currenti, & tunc magnum refutabat bonæ fidei argumentum, sicuti conversò malæ, in casu pretii diminuti, & insoliti, quod reputatur pars periculi ex deductis supra *disc. 30. & segg. Et per consequens est quæstio potius facti, quàm juris ex singulorum casuum circumstantiis decidentia.****

Potabam tamen de collusione, & mala fide nimium suspectum videri Secretarium, qui erat in hoc munere vit nimium peritus, & diligens, verisimiliter non admittitur adeo de recenti in ignoto, vel parum idoneo deliberatario, talem resignationem liberam, absque ejus corruptela, & notabili emolumento, & experientia docente in hujusmodi Secretariis, & officialibus illa miracula, quæ alibi cernuntur in Judicibus, & Magistratibus, quod scilicet officio viva præbente emolumentum sufficiens ad sustentationem, intra breve tempus, notabiles parantur divitiæ, idèquè cum eis nimium rigorosè procedendum videtur, addicendo præsertim legem, ne hujusmodi delibetatorum, vel hæredum, & successorum resignationes admitti debeant, nisi post notabile temporis intervalum unius, vel plurium annorum, cum ita etiam posset quis falsis probationibus se probare hæredem alicujus, qui adhuc vivat, vel etiam detuncti, qui alium hæredem revera resignaverit, atque sequuta investigatione, posset hujusmodi resignationem facere, absque eo quod domino consultum remaneat.

Idem consultus pro veritate, respondi, in alio casu, in

quo loca montium habebat in corpore litterarum, vinculum fructuum ad commodum alterius, ejus vita durante, dum proprietarius cum falsis testibus deponentibus de morte reservatarii, obtinuit eum decreto Thefaurarii, vel ejus Auditoris deleri vinculum, atque ita resignationem liberam fecit, absque eo, quod reservatario consultum remaneret ob absentiam, vel inopiam resignantis, & ob affectionem resignatarii bonæ fidei, ut supra; Itaque est unus ex perniciosis effectibus, qui resultant ab usu proprietarum, de quo *tit. de Jadic. *disc. 39. quoniam aviditas proprii emolumenti pronos, ac faciles reddit Judices ad faciendum id, quod aliàs non facerent, vel nonnisi cum majori circumspectione, & maturitate.**

Et quamvis ob hujusmodi libertatem, & emptorum affectionem, plura resultare possint inconvenientia, & fraudes, præsertim in supplantationem absentium, vel hæreditatum jacentium, seu fideicommissariorum; Nihilominus ex duobus malis, vel inconvenientibus, oportet eligere minus, dum magis præjudicialia Republicæ, & libero commercio essent alia inconvenientia contra resignatarios bonæ fidei, ac propterea, ut primis inconvenientibus occurratur, danæ videtur opportuna provisiones, & ordines secretariis, atque cum eis rigorosè procedendum ad rescindendum de proprio, quando eorum officium non benè exercent.

Ex eadem verò superius insinuatâ distinctione inter illam venditionem, vel aliam alienationem, quæ fit inter partes ex privata conventionione, vel etiam subasta ex auctoritate Judicis, cujus factum dicitur etiam factum partis, & illam quæ fit mediante resignatione in manibus secretarii, frequenter consultus etiam pro veritate respondere consuevi, resultare decisionem quæstionis, de qua habetur actum *sub tit. de alien. & contract. *prohib. *disc. 12. an scilicet in alienationibus locorum montium, quæ fiant per minores, vel mulieres, requirantur solemnitates statutorum 113. & 151. Urbis, ut primo casu requiratur, non autem posteriori, quodque in hoc sensu, vel cum dicta distinctione, & cum præsupposito, quod ageretur de prima parte, intelligenda est *decif. 679. Seraph. & dec. 50. p. 13. rec. in quibus id firmatur, cum aliàs desuper allegari solitæ, loquatur obiter, vel ad alios effectus.****

Ubi etiam agit de secunda parte, intrat ratio superius assignata, quod scilicet primus possessor, qui alienat, verè non transfert suum jus in eum, cui fit alienatio, sed potius illud resutat, & exinguit in manu Principis, qui novum jus ex integro efformat favore resignatarii agnoscens in ejus auctorem ipsum Principem, & cujus publicam fidem, non autem privatam primi possessoris sequi dicitur.

Ita etiam suadente ratione libertatis commercii, ob cuius conservationem multa permittuntur, quæ alias permitienda non sunt, ut ex gr. non egrediendo hos terminos solemnitatum statutariorum, habetur, *ead. tit. de alien. & contract. *prohib. *disc. 34. in muliere, vel minore exercere mercaturam; Ac etiam receptam praxim decet in locutionibus, & conductionibus domorum, vel in emptioibus, & venditionibus victualium, & rerum observantium ad usum vestium, vel domus cum similibus, quoniam licet agatur de contractibus, absque dubio cadentibus sub statuto 151. attamen ratione subjectæ materiæ, & libertatis commercii non sunt in usu.***

Omneque difficultatem tollit observantia, quæ in omnibus dicitur optima interpres, quoniam cum ab anno 1580. prodiit *d. dec. 679. Seraph. Attamen in hoc intermedio spatio penè integri sæculi, observantia docuit, & docet contrarium, quoniam Secretarius, & Thefaurarius respectivè passim admittunt resignationes sine his solemnitatibus; quinimò ubi partes vellent eas servare, licet officiales id non admitterent, respondendo, quod eorum sufficere debet auctoritas, non indigens illam alterius Judicis in hoc inferioris, & incompetentis, in aliis Civitatibus, vel Principatibus, præsertim in Venetia, & Januensi, aded exactè id servatur, ut etiam Capucini, aliique professi incapaces in communi, & in particulari continuant descripti, & reputantur domini cum libera dispositione, ut insinuantur incidenter *sub tit. de test. *disc. 36. & alibi.***

ROMANA EVICTIONIS LOCORUM MONTIUM. PRO MARGO PAULO TYERI, CUM GASPARE ALVERO.

Causa disputata coram A.C. resoluta pro Tyeri.

Vendens loca montium vinculata, an, & quando teneatur ad evictionem, vel ad pretii restitutionem ad factum casum vinculi, si ex facto ipsius venditoris id processit.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 Sciens vitium rei non agit de evisione, neque ad restitutionem pretii.
3 Declaratur quando procedat, & quando etiam prestetur evictio de natura rei.
4 In omni conventionione nunquam venit dolus, vel factum proprium culpulosum.
5 Venditor tenetur de vitis sibi cognitis.
6 Quando cessantur pensionis pro affectu evisionem, vel restitui pretium acceptum.
7 Datis restituti principaliter spectat ad virum, & fideicommissum est species fidei-juroris.
8 Declaratur quando idem venditor locorum montium vinculatorum exercet casum vinculi.
9 De differentia inter dotem constituendam, & restituentiam.

D I S C. CLXV.

REnta facti serie, de qua supra disc. 37. super venditione locorum montium provenientium ex pretio Casalis subiecti fideicommissio, cum ejusdem fideicommissi vinculo translato in pretium; Cum uxor Gasparis venditoris, pro asservatione suarum dotium, & lucris, ob venditionem viri ad inopiam, ex beneficio Aurb. res que, C. cum de legat. loca montium ab emptoribus vendidisset, ut infirmatur in eodem disc. 37. in fine: Hinc ad aliquod tempus, exorta spe, quod molestia inferenda eidem Gasparti, inopia non obstant, parare possent emptoribus aliquam recuperationem pretii, saltem in parte, praesertim praesumti Tyeri utriusque Signaturae Praelatus, unus ex emptoribus, iudicium contra venditorem instituit pro evisione, seu restitutione pretii, atque post aliquas disputationes, obtinuit mandatum a Signatura quoque canonizatum.

In disputationibus desuper habitis, scribentes pro Gaspare reo convento, vim constituebant in disputatione textus in l. fundum sciens, C. de evic. cum concordantibus plenè deductis per Rot. dec. 432. 437. & 469. par. 9. rec. Ac etiam habetur sub tit. de feud. disc. 44. & sub tit. de empt. & vend. disc. 10. 11. & 17. & sepius in his terminis sup. disc. 31. quod scilicet cum venditor expressè denunciaverit emptori hoc vinculum fideicommissi, expressum quoque in literis patentibus, adeo ut emptor illius certam haberet scientiam, ipseque venditor processus sit vendere eadem loca, talia, qualia, & pro jure sibi competente, cum declaratione nolle teneri nisi de facto proprio, ita de plano intrare dicebant praefati textus regularem, eximentem non solum à praestatione evisionis, sed etiam à deductione pretii; Quamvis etenim plurimum sententia sit, ut praefati textus dispositio procedat solum respectu evisionis, non autem respectu restitutionis pretii, à qua venditor excusari non debeat, ob inconveniens locupletationis de alieno; Contrarium tamen, praesertim in Rota, & Curia est receptum, quando diveria conventio explicata non accedat, vel facti circumstantiae eam implicite non inducant, juxta consideraciones, de quibus supra in his terminis d. disc. 31. Et merito quidem, quoniam incerta alea, seu eventualitas; Eodem modo, quo docet quotidiana praxis in venditione, seu cessione commoditatis; Idque argui dicebant ex quantitate pretii, quoniam cum pretium intrinsecum locorum montium esset scutorum centum ultra consuetum augmentum extrinsecum, ista venditio facta erat ad rationem scutorum 25. quodque propterea intraret alia juris regula, de qua etiam locis citatis, & praesertim d. disc. 44. de feud. super exemptione venditoris à praestatione illius evisionis, quae sequatur de natura rei.

His tamen non obstantibus (etiam cum sensu veritatis) contrarium dicebam verius, scribendo pro actore, pro quo juxta prodiit solutio; Admirebam siquidem dictas theoricas, tanquam veras in genere; Dicebam tamen, eas procedere, quando à casu, seu alias citra factum, & culpam ipsius venditoris, bona vendita vacarentur ab emptore, puta quia pro ipsius venditoris morte, factus esset locus fideicommissi ad favorem alterius vocati, vel quod ex ignotis juribus, quae alias quam ex facto proprio ipsius venditoris, tertio competant super casali vendito, daretur eidem tertio actio super locis montium, tanquam in pretio subrogato; Secus autem, dum molestiae veniebant ex ejus facto proprio, quod nunquam censetur exceptatum, dum id ab omni justitia, & aequalitate profusum est alienum, ut caeteris relatis plenè habetur apud Merlin. dec. 874. nu. 5. 4. & seq. dec. 18. n. fin. par. 11. recent. & passim; semper enim in omni contractu, omni que conventionione, quantumvis ampla, exceptus censetur dolus, five aliud factum proprium in quo dolus inesse potest, ut in proximè allegatis, & apud Cels. dec. 98. n. 6. cum segg. Greg. & add. dec. 119. Unde propterea licet venditor, quando propositus est vendere rem pro tali quali, &c. atque ut vulgò dicitur come un sacco d'ossa, ad aliud non teneatur, adhuc tamen tenetur pro vitis, & defectibus latentibus sibi cognitis, quae non sufficit exprimere sub involucri generali verborum ex deductis apud Surd. decif. 146. n. 4. Gregor. & adden. d. decif. 119. & sub tit. de empt. & vendit. disc. 8.

Atque ad id bene contere dicebam, ea, quae habetur d. 6. disc. 69. de Pensionibus, quod scilicet causa commoditate pensionis, si ista cesset per mortem naturalem cedentis, vel per insufficientiam beneficii, aut per alium casum, tunc cedens ad nihil tenetur, sed si cessat ob delictum ipsius cedentis, aut ob alium ejus factum voluntarium, puta quia per matrimonium, vel per militiam, vel per professionem in Religione; aut per dimissionem Clericatus, diversum statum assumat, tunc intrat evicido, cum similibus.

In his autem terminis versari dicebam, quoniam licet emptoribus innotesceret vinculum fideicommissi, quo postea de consequenti intrabat actio praedicta uxoris in vim Aurb. res que; Attamen id principaliter provenit ex debito, & facto ipsius venditoris, quoniam nisi dotem uxoris, aliaque ejus bona dispartisset, utique iste casus non daretur; Ubi enim agitur de dote restituenda per ipsum virum, tunc id referri non potest casui, sed totum provenit ex facto, & culpa ipsius viri, dum ipse est principalis debitor, fideicommissum autem dicitur quidam legalis fidei-juror ejusdem viri, adeo ut etiam sine cessione subintret in jus mulieris, cui dos restituta est, eisque actiones exercere valeat pro reintegracione, juxta imitata apud Coccin. decif. 1681. cum aliis, de quibus sub tit. de dote disc. 145. n. 56.

Neque ad rem facere dicebam dec. 7. & 57. coram Ninot in hoc proposito expensas etiam supra disc. disc. 31. quoniam earum casus est diversus, quod scilicet idem venditor, tanquam tertius, vendidit loca montium cadentia sub portione alterius venditoris fratris, pro cuius mortem jus emptoris expiraverat ideoque evicido proveniebat de natura rei, & à casu, non autem à facto culpulo, seu aliàs voluntario ipsius venditoris, quale dicitur illud, quod ejus creditoribus provenit, dum ita haec venditio redoleret speciem furti, vel truxit, si ille venditor, qui se obstratum esse, bonaque vendita obnoxia ejus creditoribus; à quibus ad horam illa venditari possunt, etiam à pretii restitutione excusatur, ac propterea excusatio restringenda est ad solum casum.

Ex causa autem provenire diceretur, quod filiae, & descendentes ipsius venditoris ex eadem beneficio Aurb. res que, peterent dotem sibi constitui ex bonis fideicommissi, quoniam dici non potest culpulosum, quod natura ei fecunditate dederit procreando filios, minimeque dici potest culpa directa ad casum, quod ipse pariter se inopem fecerit, unde propterea ejus filiiab aperitur sit praestatum subordinarium beneficium; Ideoque ut ad veritatem cod. disc. 145. & in aliis pluribus cod. tit. magna dignoscitur differentia inter casum dotis restituendae, & illum dotis constituendae.

INTERAMNEN. JURIS COLLECTANDI, PRO CIVITATE INTRAMNÆ, CUM CASTRO PAPINÆ.

Causa pendet in Camera.

An, & quando Castra subiecta Civitati, dicantur de ejus Comitatu, vel territorio, ut propterea constituant unum corpus, atque participare debeant de juri-

juribus, & proventibus Civitatis pro supportatione onerum, vel converso an debeat Castra contribuere in oneribus majoribus, quae supportentur per ipsum Civitatem.

SUMMARIUM.

- 1 Falsi series.
2 Comitatus dicitur Civis in omni bus.
3 De eodem, & qualis dicitur propriè districtus, vel Comitatus.
4 De unico territorio constituto ex tota Diocesi.
5 Dismembratio jurisdictionis non tollit unitatem territorii.
6 De distinctione inter districtum, agrum.
7 De alia distinctione inter Comitatum, vel districtum improprium, & generalem, & proprium, & particularem.
8 An Civitas possit acquirere id, quod sit de ejus Comitatu.
9 Sicut simul, quod Civitas sit de dominio anius, & Castra sui de dominio alterius.
10 De eodem de quo nu. 5.
11 De montio, quod causarum decisiones pendet à circumstantiis facti.

D I S C. CLXV.

DE anno 1525. Civitas Interamnae emit à quibusdam Domicellis Castrum ibi proximum Papiinae, cumque postmodum sub Paulo III. & Paulo IV. impositum esset subsidium triennale, à quo proveniunt onera Camerae, atque pro istius rigorosa exactione Civitas cavalcata ad praedictum Castrum transmississet, adeo ut Pius V. jurisdictionem illi abstrulerit, cum Gregor. XIII. successore reintergravit, hinc penes continuè sequatè fuerunt controversae inter Civitatem, & Castrum, & praesertim super modo contribuendi in solutione dictorum onerum Camerae, atque per Sacr. Congregationem boni Regiminis resolutum fuit, Castrum teneri contribuere pro octava parte, sed resumpta causa in Camera, ubi prius introducta erat, excitata fuit per idem Castrum praesentio, quod onera prius impleri deberent cum proventibus gabellarum respectu totum Comitatum, quoque propterea ad id, quod opus esset pro supplatione, concurrere deberet in dicta octava parte; Datoque desuper dubio coram Bichio, An, & qui proventus proveniant ex gabellis respectu totum Comitatum, sub die 19. Junii 1673. prodiit solutio utriusque parti respectivè favorabilis, quod scilicet Castro praetendente, omnes gabellae in notula deductas venire, Civitate autem nullas, dictum fuit venire quaedam, & non alias.

In disputatione autem desuper habita, scribentes pro Castro, episcopo Communitate, cum praesupposito, quod illud esset de Comitatu, dicebant ejus institutionem fundatam esse in juris regula, quod Comitatus dicitur civis, omnibusque privilegiis, & favoribus civium potiri debent, eodem modo, quod subiacent oneribus, dum Civitas, & Comitatus formant unum, & idem corpus, ut definit Bald. cons. 419. n. 11. Aret. cons. 67. n. 4. Hieron. de Mont. de finib. c. 7. numer. 3. & 5. Cravett. in terminis onerum cons. 972. Galeot. l. 2. contro. 20. cum concord. re-latis per modern. de Luc. ad Franch. dec. 316. nu. 7. Rot. dec. 400. par. 9. rec. & dec. 199. p. 12. atque super hoc assumpto immorabatur, illud exornando de more scriptorum cum aliis generalitatibus; Reliqua enim consistebant potius in facto, super natura, seu qualitate gabellarum, dum scribentes pro Civitate nimium insitebant in dicta qualitate, & quoniam esset illae gabellae, quae in Civitate solvebantur ab antiquo, priusquam istius Castrum acquisitio facta esset, & quoniam posteriores, quasi quod de antiquo priusquam idem Castrum acquireretur, atque efficeretur de hoc corpore, non deberet participare, sed solum de aliis postea impositis scribentibus pro Civitate, in hac ultima disputatione, adhibendo styllum Advocatorum Urbis, curabam exornare, five in jure probare ea, quae in facto deducebantur cum solitis generalitatibus.

Reflectendo autem ad veritatem, mihi videretur, quod revera quaesio esset potius facti, & applicationis, quam juris; Admirebam siquidem, tanquam veram dictam juris propositionem pluries supra infirmatam, & praesertim disc. 72. & 94. & sub tit. de praem. agendo de civitate, quod scilicet Civitas, & Comitatus constituant unum territorium, atque unum, & idem corpus politicum, seu communitativum, eodem modo, quo plura membra unum constituant corpus humanum, quasi quod Civitas sit ca-

put, & venter, seu reliqua majori pars corporis, Castra verò, seu Villae sint brachia, & manus, & crura, & pedes; Sive juxta exemplum finium spirituum unius Diocesis, quoniam licet intra ejus fines, ultra locum residentiae Episcopi, & situationis materialis Ecclesiae Cathedralis, quamplura existunt Oppida, Castra, & loca inter se omnino distincta, ac etiam sub diversis Provinciis, vel dominis temporalibus, omnia tamen constituant unum, & idem corpus, five unum, & idem territorium spirituale; Vel eo modo, quo sequitur, quod Civitas, vel alter locus divisus sit per quarteria, aut per pagos, & Villas, juxta aliquarum Regionum usum infinuatum sub tit. de jurisd. disc. 24.

Idque verum non obstante, quod singula Castra, seu Villae, & loca intra ambitum districtus, seu Comitatus, habeant inter se fines destitutos, & quondam speciem territorii contradistincti, etiam ab illo Civitatis, & cum Comae situatione propriarum subalternarum communitatum, quoniam id non tollit unitatem territorii, seu corporis in universum, sed solum continet quandam divisionem subalternam respectu usus, & commoditatis, ad tollendas confusiones, pro paucis, & pro cultura praediorum, & pro aliis effectibus, eo modo quo si pro aliquo magno Ovili diviso in plures tarmas, vel greges, destinatum sit praedium, seu tenuta, ut ad tollendas contentiones inter Pastores, singulis tarmis, vel gregibus, aut brachiis distribuuntur partes, vel fines ejusdem tenentae, seu praedii, quoniam id non tollit unitatem, tam ovilis, quam praedii; Unde propterea, ut in eisdem disc. 72. & 94. advertitur, pro ista contradistinctione, relictus propriis Civitatis, contra distinctus à finibus singulorum locorum Comitatus, appellari solet, sub vocabulo agris, potius quam territorii, ac etiam advertitur infra in Fanen. Molendani disc. 167.

His itaque constitutis, inter scribentes hinc inde in genere, five in abstracto; Disputatio restringebatur ad factum, five ad applicationem, juxta pene generalem hodiernam naturam omnium quaestionum forensium, an scilicet illud Castrum, dicendum esset de illa specie Comitatu, de qua superius allegati, & alii DD. loquuntur, quod scilicet importet idem territorium constitutum cum ejusdem corporis, vel potius esset de illo Comitatu improprio, qui redoleret solum jurisdictionem vel superioritatem, ut dominium accidentale, aut quoddam jus metropoliticum, juxta exemplum antiquae Romae, quae juxta relictum, de qua disc. 32. de praem. in fi. & alibi pluries, vi bellica effecta est domina magnae partis Orbis, adeo ut diceretur caput, & Metropolis Mundi, ideoque omnes Civitates, & Provinciae dicerentur de ejus imperio, & territorio, seu Comitatu in universum, ratione licet jurisdictionis, vel juris terrendi; Et tamen non inde inferri poterat ad verum Comitatum, vel territorium, dum habebat suum districtum particularem centum milliarium, qui nunc est quadraginta.

Sive quod, juxta hodiernam praxim, Praefectura, vel Praesidatus Civitatis, complectatur vel se gubernium, & administrationem quamplurimum Civitatum, Oppidorum, vel locorum adjacentium, quae ita quondam speciem Comitatus praesertim videantur, sed iste est Comitatus improprie ratione jurisdictionis, & juris Metropolitici, non autem verè constitutus unius corporis, & territorii, ut (ex. gr.) docet praxis Civitatis Perusii, cum similibus, quod scilicet alia sunt Castra Comitatus, idest districtus, vel territorii particularis ipsius Civitatis, & alia sunt Castra, & loca existentia sub eo gubernio.

Applicando itaque ad rem, punctus videtur, an istud Castrum esset de una, vel altera specie, atque scribendo more Advocati, dicebam, quod esset solum de Comitatu improprio, idest jurisdictionali, quoniam cum ante praedictum annum 1525. esset de diverso dominio, diversumque corpus constitueret, dum ex titulo particulari emptiois obvenit in hanc Civitatem, tanquam penes extraneum, ac privatam emptorem, hinc proinde dicebam, ita clarum resultare probationem, quod non esset de ejus territorio, & pertinentiis, sed quod esset quid distinctum, ex jure certo principio, quod nemo emit, vel acquirit rem suam, quodque res mea non potest alieni effici mea, unde propterea nova acquisitio probat, quod prius res non esset sua.

Verum id non videbatur argumentum, quod concluderet, quoniam, aliud est iusterritoriale pro civis praerogativa, ac oneribus respectivè, & aliud est jus territoriale, pro exercitio jurisdictionis, ut docet nimium frequens, ac notoria praxis, praesertim in Regno Neapolitano, pro cuius

ejus misera conditio; omnia penè loca sunt infeudata, ut insinuat d. disc. 32. de pœniti. Et alibi plures, quoniam frequenter datur casus, quod Civitas sit unius Domini, vel sit demanialis, & Castra, quæ ibi Cafalia dicuntur, sint diversorum Baronum, ut de aliquibus Cafaliibus ipsimet Regis Civitatis Neapolis, habetur apud Franc. disc. 129. Gizzar. disc. 24. ubi add. Galeott. lib. 2. contro. 20. Kovit. disc. 17. & alios, apud quos disputatur quæstio, an concessio alicujus Castri, seu Cafalis in feudum, importet quandam implicitam dimembrationem territorii ad alios effectus jurisdictionales, illum presertim, an prohibitio, quæ fit bannitis, quibus conceditur saluconducibus sub lege de non conversando in loco delicti, neq; in dicta Regia Civitate residentiali Principis, ejusq; territorio, complectatur hujusmodi Cafalia infeudata, sed hoc non tollit alios effectus civicos, neque unitatem territorii communitatis, tam favorabile, quam onerosos, ideòq; possunt simul stare; quod istud Castrum esset de eodem Comitatu, & territorio, sed quod ex Apostolica concessione, sive ex antiqua usurpatione, aliqui Dominicelli haberet ejus dominium jurisdictionale, seu Baronale, quod Civitas acquirere potuit, tanquam per restitutionem antiqui status, atque per quandam speciem recuperationis; Secus autem ubi ista circumstantia cessante, fuisset omnino nova acquisitio, quodque illud esset extra suum ambitum, seu comitatum proprium, quoniam tunc Civitas consideratur potius in ratione Baronis, vel domicelli, ita administrantis hanc subditam communitatem, atque pro meliori administratione, jure ejusdem communione exigendo, & respectu solvendo ejus onera, dum isto casu contributio sine dubio faciendâ esse ad limites ejus juris, & honorum absque participatione juris Civitatis.

Hinc itaque edocetur, quod causæ decisio non pendet à generalitatibus juris, vel à formalitate verborum, sed semper à circumstantiis facti, ex quibus pendet applicatio legum, & conclusio, quoniam ista verba, Comitatus, Districtus, Territorium, & similia, sunt æquivaoca, eaque promiscue, sive improprie adhiberi solent, ut præsertim advertitur supra disc. 72. & infra in Fanen. disc. 167. & alibi plures; Ideòque rota vis est in applicatione defumenda ex circumstantiis facti, sive ex effectibus, ad quos de hoc agitur, semperque error est immorari in solis generalitatibus, vel in formalitate verborum, & sic quod videndum esset, an reuera ab antiquo istud Castrum esset de hujus Civitatis Comitatu, seu territorio proprio, ut cum ipsa Civitate, aliisque Castris, unum constitueret corpus, neque.

ROMANA

GABELLE CADAVERIS.

Discursus pro veritate.

An debeatur Gabella, seu aliud vestigial pro extractione, vel introductione, sive transitu cadaveris.

SUMMARIUM.

- 1. Casus controversus.
- 2. Reprobatur traditio super solutione gabelle pro cadavere.
- 3. De auctoritatibus id reprobantibus.
- 4. De errore aliquorum, super legibus, quæ in id allegantur.
- 5. An, & quando juxta leges civiles cadaveris translatio fieri possit.
- 6. Quod cadaveribus impedimenta præstari non debeant.
- 7. De rationibus, ob quas gabella solvi non debeat pro cadaveribus.
- 8. An gabella pro animalibus debeatur, si ea sunt mortua.
- 9. De rationibus, ob quas sunt fuerat, & exequia.
- 10. Quare apud Gentiles aliquid solvatur pro sepulchro.
- 11. Et quare hodie Parochis, & Clericis solvantur emolumenta, pro sepultura, & funeribus.
- 12. Damnatur quidam abusus circa hoc.
- 13. Unde provocat opinio, vel traditio, de qua n. 2.
- 14. De exitu controversæ, aliæque decisio.

DISC. CLXVI.

Equata immutata morte, nunquam fatis laudati Cardinalis Giberti Borromei, in Oppido Neptuni, ad quod pro maritimi aeris salubritate, opportuno tempore fecerant, ita expertus lyrici Poeta dictum, quod in medio Tyberi, quandoque Sardinia est, Ejusque cadave-

re diligenter ad Urbem translato, duplex excitata fuit præsentio super ejusdem cada veris vestigial, vel dohana; Appalatoris scilicet dohanæ, aliorumque iurium Cameralium Neptuni, pro extractione, & Dohanerij Urbis pro ejus introductione in Urbem; Cùmque id bene totius Curia excitallet curiositatem, ac eam ejusdem Cardinalis hæredes, veritatem inquirere cura verint, Hinc proinde, quæstione ad forum adhuc non deducta à pluribus meum iudicium pro veritate delibet expectari fuit.

Respondi itaque, quod licet ferè per univèrsam Orbem nostri commercii, ista vigere videatur opinio, sive publicarum præsentio, ut pro cada veribus de loco ad locum evahendis, quod in illis Principum, & magnatum, aliorumque potentium, frequentius, quàm hominum privata fortunæ contingere solet, vestigial, seu passagium debeatur; Nihilominus, vana est opinio, nulli juris, vel rationis fundamento innixa, sive auctoritates legales, sive rationes attentamus.

Auctoritates etenim attentis, ita inter alios firmant Florian. in l. ne corpora, ff. de Relig. & sumpt. fun. Ferrer. de Gabell. numer. 96. Cuiac. lib. 2. observ. c. 21. Faber. in l. funeris 37. ff. eod. tit. in fin. Lara de Anniverf. & Capell. lib. 1. c. 25. præsertim numer. 44. Moles in dec. §. 14. qu. 4. in princ. Irandis de profess. in apparat. nu. 100. cum seqq. apud quos concordantes.

Omnes autem in id allegare solent text. in l. fin. c. de Relig. & sumpt. fuer. per quem asserunt correctam juris antiqui dispositionem; Verùm iste videtur quidam communis error, qui derivat à consueto legitimum vitio, quod scilicet unus alterum inconsideratè transcribat, tum quia ille text. de hoc non agit, tum etiam quia nulla est antiquior lex, quæ ita disponat.

Ad rem potius facere videntur text. in l. 1. & l. si nec dum 10. & l. penul. Cod. eod. tit. dum in earum prima disponitur ex iusta, vel necessaria causa, permittendum esse translationem cada veris de loco ad locum, quæ permittitur etiam in l. si nec dum, ubi econverso prohibetur; quod perperetæ sepultura corpus traditum est; Unde propteræ movi inolevit, quando in animo habeatur corpus sepeliendi provisionaliter, atque ut vulgò dicitur in forma depositi, text. autem in l. penul. hanc translationem quoadmodum de Regalibus constituit, dum eam sine Augusti licentia fieri prohibet, nulla facta mentione alicujus solutionis vestigialis, vel alterius oneris.

Magis verò id probare videtur text. in d. l. ne corpora, ff. eod. tit. de Relig. & sumpt. fun. per quod generaliter disponitur, ne ossa, aut corpora mortuorum detineantur, aut vexarentur, nevé prohiberentur, quo minus via publica transferrentur, quod propriè quæstionem decidere videtur, dum ita præsupponitur impedimentum, quod à vestigialium, & pedagiolorum exactoribus forè in vis publicis præstatur; Atque hinc Doctores communiter inferunt, ut corpora mortuorum, pro ære alieno, sive ex alia causa detineri non valeant, vel lequestrari, aut aliàs impediri, quo minus sepultura tradantur.

Idem dicendum venit, attenda ratione, cui pro genio semper dignior locus tribuitur; Ex duplici etenim causa, vestigial, sed aliud onus solvi debet, vel respectu exigi potest. Primò, scilicet, ratione oneris merè personalis, vel tributari, quod juxta frequentiore Juristarum loquendum usum, capitationem dicimus, plures hoc tit. insinuatam, & præsertim supra disc. 102. & hæc species utique convenire non potest homini mortuo, qui non est amplius homo; Adde ut nostri consuetis frigiditatibus, inferre soleant, quod gabella imposita pro quolibet animali, intelligitur de animali vivente, non autem de mortuo Moles dec. d. §. 14. qu. 4. num. 4. cum aliis sup. disc. 62. & 71. num. 13. ubi tamen advertitur, quod in hoc attendi magis debet substantia veritatis, quàm formalitas verborum, quibus ita inhæret, semper est error.

Aut verò vestigial, seu dohana exigi præterditur ratione mercimonii, sive introductionis, vel extractionis mercium, & honorum, juxta ea, quæ de isto onere vestigialis, seu dohanæ, aut portorii, habentur supra disc. 65. 67. 68. & in aliis; Et tunc pariter nulla ratio suadet hanc solutionem, cum cadaver sit res omnino inutilis, nulliusque existimationis, unde propteræ est motivo Religionis, & pietatis, vel ex altero honorificentia, ut consuetudini satisfieret, sive ob vivendum consolationem, aut deum pro illa majori pietate, qua Christiana Religio suggerit pro aliquo animæ defuncti suffragio, sicut ea, quæ cum tanto sumptu, & quandoque cum excessivo, ac dam-

nabili

SUMMARIUM.

- 1. Fidei serles.
- 2. Quilibet potest construere Molendina, neque alter, qui jam habeat, id prohibet, & quando competat prohibitio.
- 3. De verbo territorium, an complectatur solum territorium particulare Civitatis, vel etiam totum districtum.
- 4. In flumine publico non possunt constitui Molendina sine licentia Principis.
- 5. Quod decisiones causarum hodie pendant ex facto, & de probatione situationis Castrorum in territorio, seu Comitatu.
- 6. Jus privativum, seu prohibendi est de regalibus.
- 7. De eodem, de quo n. 5. an Castra sint de Comitatu.
- 8. Observantia est interpres.
- 9. An aliqua divisio tollat unitatem territorii.
- 10. De ratione, ob quam gabelle, & collectæ diversimodè extinguntur in Civitate, & in Castris, seu Villis.
- 11. Declaratur conclusio, de qua n. 2.
- 12. De eodem, & in quibus territoriis loquantur auctoritates, de quibus eodem n. 2.
- 13. Declaratur conclusio, de qua n. 4. circa usum fluminum, quæ sint de regalibus.
- 14. Flumina non navigabilia, an sint Civitatis, vel Baronis.

DISC. CLXVII.

Posidente Civitate Fani quædam Molendina ad usum irrigationis tritici, aliarumque frugum redigendum ad farinam in fluminibus Metauri, & Arsilæ, impositaque quodam onere super frumento molendo, in univèrsam, Cùm id produxisset controversiam, cum aliquibus particularibus possidentibus etia molendina in istem fluminibus, hinc Civitas, ista molendina emit, ac propteræ obtinuit à Clemente VIII. circa finem decursi sæculi, approbationem dicti oneris impositi super frumento, donec solveretur pretium dictorum trium molendinorum, necnon concessionem juris prohibendi constructionem novorum molendinorum, tam in dictis fluminibus, quàm alibi in toto territorio, sine tamen præjudicio refectionis jam existentium, approbando quoque in eisdem literis quasdam capitulationes ininitas inter Civitatem, & Comitantes atque ad presens, spatio circiter annorum octuaginta servatum fuit, quod scilicet alia molendinorum constructio sequi non esset; Cùm autem Corbelli habentes aquas in prædio privato existente in Castro Cartoceri, molendinum construere vellent; hinc Civitas obtinuit ab A. C. inhibitionem, pro observantia dictarum literarum Apostolicarum Clementis, super cuius moderatione assumpta desuper disputatur.

Scribentes pro construere volentibus, totum penè defumendo, ex jam deductis supra disc. 144. & 145. ex Capry. Lat. conf. 106. aliisque ibi relatis, insistebant super naturali libertate construendi in suo, non obstante præscriptione, vel possessione prohibendi præterita per Civitatem, ex vulgari regula desumpta, ex dispositione text. in l. alterius, c. de serv. & aqu. de qua in histerminis locis citatis, & generaliter sub tit. de serv. disc. 1. cum plur. seqq. & de molendinis eod. tit. de serv. disc. 30. quod scil. in facultativis non datur præscriptio, neque possessio manutenibilis, non præcedente prohibitione, cum subsequata acquiescentia.

Respondendo autem ad prædictam Apostolicam concessionem dicebant; Primò, quod illa intelligenda esse de territorio in stricta significatione, idest proprio, & particulari ipsius Civitatis, contradistincto ab illo Castrorum, non autem de toto Comitatu complexivo territorij Castrorum; Potissimè dum adest formalis contradistinctio inter Civitatem, & Castra, cum distinctis finibus, inde propteræ pro bonis existentibus intra eorum limites contradistinctis ab illis Civitatis, solvantur onera Cameralia, & alia cum quadam diversâ forma collectandi, & cum formali communitate diversa; Atque exinde inferebant, quod Castra dicerentur de Comitatu, seu districtu Civitatis improprie, ac remore in sola ratione jurisdictionali, objectionem eidem Governatori, non autem de Comitatu proprio, denotante unum, & idem territorium, atque unum, & idem corpus juxta distinctiones, de quibus supra in Interam. juris collectandi disc. 165.

Et secundò, quod concessio intelligenda de constructionibus in dictis fluminibus, tanquam publicis, à quibus non licet divertere aquam sine licentia Principis, cum sint

nabili solito luxu, pro Regionum moribus practicantur in defunctorum cada veribus tumulandis, non autem, quod illi jam annihilato viro id congruat, & per consequens nulla subest ratio, ob quam pro sepultura aliquid solvi debeat.

Eatenus etenim, apud antiquos Gentiles aliquam solutionem fieri scriptum invenitur, quatenus juxta gentilitatis leges, ac mores, ille ager, vel locus, in quem cada ver illarum esset, ex puro, vel prophano, fieret religiosus, unde propteræ in commercio esse prohibebatur ex deductis per Franc. de Ecclesia Cathedrali c. 26. nu. 136. & 153. Ideòque invito, vel ignorante domino in alieno prædio cada ver inferri prohibebatur, per text. in l. 2. c. eod. tit. de Relig. & sumpt. fun. & sic ob istud præjudicium, reudè de ejusdem possessionis pretio, vel de estimatione illius diminutionis, quam ita patiebatur, conveniri poterat.

Et quamvis hodie apud Catholicos, sepulchrorum, vel funerum emolumenta habeantur, etiam necessaria, favore Parochorum, aliorumque Clericorum secularium, vel Regularium, ex his, quæ in materia juris sepeliendi, & habentur pluries sub tit. de Paroch. & præsertim disc. 22. cum plur. seq. disc. 27. cum seq. & disc. 38. ac alibi; Attamen id provenit, non ex directa ratione funerum, vel sepulture, sed ex indirecta subrogatione istorum emolumentorum loco decimarum, quæ in loco ex consuetudine non solvantur, vel si solvantur, non sufficient ad congruam sustentationem eorum, qui curæ animarum, aliisque divinis, pro populi servitio, ac salute sunt addicti, ex ea ratione, ut qui altari servit, de altare vivat, & ne bovi trituranti os claudatur, Et ob quam rationem in aliorum etiam Sacramentorum, aliorumque divinorum administratione, aliqua persolvi emolumenta, moribus probabiliter est indudum, dummodò tamen moderatè, atque ad limites dictæ rationis id sequatur.

Atque hinc liquet, quom detestabile, quinimò se vera punitione digni sint illi abusus, qui recententur lib. 9. tit. de testam. disc. 24. & alibi, præsertim in aliquibus Apulicæ, aliarumque Provinciarum Regni Neapolitani partibus, quod scilicet moriente aliquo extero, vel etiam civis divite, sub hoc pretextu decimarum personalium, vel industrialium, per parochos, & forsitan etiam per Episcopos, & per Capitula, magnè sunt extorsum, & extorsum, faciendò circa ipsa cadavera, iisque alias sepulcrum retar dando, vel denegando, quo nil turpius, magisque scandalosum, dum etiam Gentilium, ac Ethnicorum legibus adversum est, ut de pietate Gentilium in sepeliendo, & late Franc. ubi sup. c. 26. ex n. 110. & generaliter c. 17. & 26. per tot. ubi de materia cada verum, & sepulture, meritoque S. Cong. pluries improbat.

Predicte autem traditionis, vel communis opinionis rationem, vel originem, diversam scriptores allegant; Puri etiam Juristæ id referunt errori, Gl. in l. funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. fun. verbo Vestiaria, quod explicat pro vestigialibus, sed malè, ut advertit præsertim Cuiac. cum quo pertranfit Fab. ubi supra; Alii verò historice, seu eruditè id referunt antiquorum Romanorum moribus, ut per Beold. Petr. Greg. Guid. Pancirol. Cuiac. & alios relatores per Irand. in d. tr. de profess. in præf. sui appar. n. 98.

Quidquid anrem lit, atque, sive una, sive altera opinio teneatur, nil ad præxim id refert, cum neutra concludat super hujusmodi præsentionis subsistentia, ut etiam iidem gabellarii agnoverunt, qui à præsentionis fomento, seu prosecutione abstinerunt, eamque amplius prosequuti non fuerunt; Idemque ex Alexandro VII. vivæ vocis oraculo, nostra ætate decemum fuit, occasione consimilis præsentionis, quæ habebatur per plurimum locorum gabellariorum, & dohanerios, pro translatione cadaveris Infantis Margherite de Sabaudia, nimum exemplaris vitæ, quæ in Urbe decedens, Assisi sepulcrum elegit.

FANEN. MOLENDINI, PRO CIVITATE, CUM CORBELLIS.

Causa pendet coram A. C.

De eadem materia, de qua supra disc. 144. & 145. juris prohibendi constructionem novi Molendini; Et incidenter de iidem, de quibus disc. 165. An scilicet Castra existentia in districtu, veniant sub nomine territorii.

de Regalibus, in id allegando Mandell. conf. 505. num. 2. Capyc. Lat. d. conf. 116. nu. 17. Buccier. de Reg. c. 2. nu. 165. cum seqq. Arnil. de jure Majest. l. 3. c. 3. n. 5. & seqq. non autem ubi agitur de aqua existente in pradio privato, quae dicitur de dominio privato Domini praedii, qui prohibito illa uti potest, ex iis, quae ad istam materiam aquae nascentis, vel existentis in fundis privatis, pluries habentur eodem tit. de servit. disc. 25. cum plur. seqq.

His tamen non obstantibus, scribens pro Civitate (etiam cum sensu veritatis) contrarium dicebam videri probabilius; Non negabam siquidem dictas propositiones, seu regulas in suis casibus, sed negabam earum applicationem, juxta hodiernam frequentiore contingentiam in omnibus penes forensibus controversiis; Imprimis autem insistebam in facti praesupposito, quod videbatur bases, & fundamentum totius causae, quod scilicet fuit Castrum, prout pleneque alia adjacentia, essent sine dubio de vero districtu, & Comitatu Civitatis, ex pluribus claris demonstrationibus; & praesertim ex publico instrumento, per quod, mediante opera Commissarii Apostolici, ista Castra, quae se rebellaverant à Civitate, denuo, illam agnoscent in superiorem, & matrem, cum expressa declaratione, quod essent de ejus territorio, & Comitatu, ac etiam ex alio instrumento transactionis super modo distributionis onerum, & collectandis, atque capitalibus approbatis in iisdem literis; Accidentibus etiam, allibratione omnium bonorum existentium intra fines istorum Castrorum in catastro Civitatis, & aliis probationibus, & enunciativis; & praesertim, quod Civitas specialiter in isto Castro Cartoceti deputat potestatem, cum sola confirmatione Gubernatoris Apostolici, ex quibus imò minoribus probari istam qualitatem, aliis relatis firmatur in Celenat, feu Sarcinat. Emphyteusis 10. Junii 1642. Ghislerio, approbata in eadem causa dec. 400. p. 9. & 199. p. 12. rev.

Isto igitur verò certo, & incontrovertibili praesupposito sic stante, quod scilicet ista Castra essent de vero, & proprio Comitatu, non esset sola ratione jurisdictionis, & subjectionis eidem gubernio, sed in ratione unitatis territorii, & constitutionis unius corporis juxta distinctiones, de quibus supra disc. 72. 94. & 165. adeo ut Papa loquente de universo territorio, de jure veniant etiam Castra, ex deductis in proximè citatis locis; Ita dicebam fundatam esse intentionem Civitatis in praedicta concessione Apostolica quae tamquam expressa, & literalis, non admittat quaestiones, & argumenta ad vulgarem regulam textus in ille, aut ille, ff. de legat. 3.

Quamvis enim verum sit, juxta deducta disc. 144. & 145. & alibi pluries hoc eod. tit. & tit. de feud. disc. 3. ubi etiam in specie molendinorum, quod istud jus privativum, seu prohibens fit de regalibus, non obtinendum, nisi ex concessione Principis supremi, adeo ut Civitas subdita sit stare non valeat, nisi cum propriis subditis de illorum consensu, tamquam per speciem voluntariae collectae, ex deductis d. disc. 144. Attamen ista difficultas de plano sublata remanebat ex facto, ob existentiam privilegii Apostolici, quod omnem dubitandi occasionem tollit, quoties, non obstat defectus comprehensionis.

Quatenus itaque pertinet ad punctum comprehensionis, ad quem te vera causa restringebatur, an scilicet illa verba, in toto territorio, intelligenda veniret de territorio particulari Civitatis, vel de illo totius Comitatus complexivo Castrorum, quorum territorium esset unum indivisibile; Dicebam probabilius videri hanc secundam partem, pro comprehensione totius Comitatus, tum ex regula juris, de qua in d. disc. 72. 94. & 165. tum etiam, & clarior ob duplicem facti circumstantiam; Primò, nempe ob amplitudinem, & universalitatem hujus verbi, territorii, dum dicitur in toto; Et secundò, quoniam occasione enunciandi situationem molendinorum emptorum, ut supra, fit mentio de agro Civitatis, sub cuius vocabulo explicari solet rectus Civitatis, contrafructus à finibus particularibus Castrorum, unde propter adiecta clara discretiva, inter agrum, & territorium, & per consequens dici non potest, quod sub nomine territorii, iuncto cum dicto verbo denotata universalitatem fuit totalitatem, veniret solum ager, juxta ea, quae circa hanc discretivam loquutionem in jure habemus in omni penè materia, & praesertim sub tit. de fidei. in ea quaestione an sub nomine filiorum veniant descendentes, & cum similibus.

Omneque difficultatem in hoc proposito tolli dicebam, ob sequentem observantiam, quae dicitur optima interpretis, ubi praesertim habeat verisimilitudinis fomentum,

ex iis, quae in terminis interpretationis Indulti Apostolici habetur dec. 59. n. 12. p. 10. rec. & frequenter; Improbabile etenim est, quod tam diuturno tempore, alterius molendini constructio neglecta fuisset, nisi istud privilegium coarctasset, ut ponderatur quoque supra disc. 145.

Neque hanc territorii unitatem tollit diversitas communitatis, seu modi collectandis, & solvendi onera, quoniam ut advertitur quoque supra in Interam. disc. 163. hujusmodi accidentales divisiones ad certos effectus, non tollunt substantiam unitatis; Adinfractum eorum, quae habentur in materia jurispatronatus, seu feudi individui sub tit. de feud. disc. 8. & alibi, ac etiam sub tit. de praem. disc. 3. cum duob. seqq. in uno corpore formaliter individuo Capituli, quod sit materialiter divivum, seu distributum in pluries Ecclesias, quae diversis iuribus, diversoque modo vivendi, atque passim exemplificant DD. in una, eademque Civitate diversa per contractas, vel quarteria, quod una pars supportet aliam onera, quae non supportentur per alteram, puta pro constructione, vel refectione pontis, pro usu, & commoditate unius partis, quae solum contribuat, non autem altera, quae tali ponte non indigeat, cum similibus.

Atque frequens videtur iste usus, quod Civitas supportet onera uno modo, & Castra supportet altero; Ut praesertim occasione gabrae carnis, & exemptionis religiosorum, pro ea carne, quam extra Civitatem in ejus Castris, & Villis elemolytally obineant, de Reatina Civitate habetur supra disc. 57. ob congruam rationem, quod in Civitate, quae muris recincta est, atque cum portis, specie clausurae habet, unde propter fraudibus magis occurri potest, atque personae nobiles, & civiles vivunt, publica onera communi supportantur, medianteibus gabellis super pane, vino, caribus, aliisque victualibus, dum ita cum majori facilitate, mediante victualium usu, à sponte dantibus insensibiliter exiguntur, nimium vero incommodum, & difficile est practicare collectas & contributiones; E conversò autem, in Castris, & Villis, fuit rusticianis domibus sparsis per Comitatum, vel territorium, idest penè impracticabile; Tum ob locorum aperturam, ob quam fraudibus occurri non potest; Tum etiam quia, ob qualitates Incolarum, magis practicable, & oportunitate esse vivere per collectas, seu taxas, & contributiones; Non per hoc tamen cesset unitas corporis, & territorii; Quinimò in eadem Civitate dignoscitur iste discretivus modus supportandi publicae onera, inter nobiles, & plebeos, ut illi ea supportent per collectas super bonis per aes, & libram, isti autem per collectam personale, quae capatio dicitur, cum similibus.

His autem sic stantibus, atque respondendo ad assumptum, de quo supra, quod scilicet in facultativis non datur praescriptio, vel possessio, sine prohibitione, cum subsequata patientia; Dicebam id rectè procedere, quando possessor, soli possessioni, vel temporis beneficio innititur; Secus autem, dum accedit titulus explicitus, qui solus, & de per se sufficit, ilique evitari praetendatur ratione non comprehensionis, quoniam tunc possessio temporis considerabilis, attendenda venit in ratione interpretationis magis, quam in ratione possessionis, atque alias est de facto cludere, vel circumscribere omnia hujusmodi privilegia, sub hoc praetextu, & consequenter, quando ex observantia, vel possessione, ita constat de privilegii effectuatione, tunc accedere debet res iudicata in petitorio, quae illud declarat, atque interim habens privilegium conservati debet in eo statu, qui fit uniformis privilegio.

Hinc proinde resultat, extraneas remanere auctoritates, quae in hac materia habentur, de quibus praesertim apud Capyc. Latr. d. conf. 116. cum aliis d. disc. 144. & 145. cum procedant in dicto altero casu longè diverso, quod scilicet ille, qui praetendit istud jus privativum, seu prohibens, innititur soli possessioni, & observantiae, potius praescriptivae, quam interpretativae; Secus autem ubi titulus explicitus ad id habili accedit, possessio autem deducatur, tanquam effectivatio, & observantia interpretativa, ad elidendam exceptionem non comprehensionis.

Nullius quoque momenti videbatur differentia constituta inter aquas privatas, & illas fluminum; Tum quia concessio Apostolica in verbis dirimit quaestionem, dum facta mentione fluminum, Metauri, & Arsilae, existentium in hoc territorio, subjungitur verbum universale, & alibi, complexivum omnium aliarum aquarum; Tum etiam quia, ut patet ex eodem textu in c. unic. quae sunt regalia, ea flumina, verè, & propriè dicuntur publica, ex illa publicitate, quae redolet regaliam, unde propter ea constructi non possunt molendina, & alia aedificia, quae causant

causent diversionem aquae, vel impedimentum navigationis, quando sint navigabilia, five sint etiam parva, sed quod eis constituitur flumen navigabile, ratione publicae utilitatis, ob quam, etiam extra navigationem, pro aliis publicis usibus cessat illa facultas, quae de jure, dominis praediorum conceditur, divertendi aquas privatas in eis existentibus, ex deductis sub tit. de servit. disc. 37. Secus autem ubi agitur de fluminibus non navigabilibus, quae dicuntur etiam publica impropria, vel scilicet ad denotandum usum publicum Civium, & Incolarum, tam pro irrigationibus, quam etiam pro usu molendinorum, a liorumque aedificiorum, juxta casus, de quibus d. tit. de serv. disc. 28. & 30. Sive dicuntur publica ad excludendum dominium merè privatum, atque ad denotandum dominium publicum habituale, quod sine praedictio usum Civium, & Incolarum, residere dicitur, vel penes Communitates locorum, vel penes Barones, & Domicellos, juxta quaestionem insinuatam, occasione Montium, & forestarum sub tit. de feud. disc. 2.

14 & alibi; Et super quo puncto certa regula statui non potest, ac propter aedificiorum consuetus error procedendi cum generalitatibus, vel cum traditionibus DD. in sola litera, non distinguendo regiones, quoniam in aliquibus regionibus, vel principatibus, ex consuetudine regula assistit Baronibus, ut ipsorum sint flumina, ut apud Franch. & add. dec. 183. & aliis plenè apud Prat. disc. 47. lib. 1. E conversò autem in aliis regionibus, vel principatibus esse solent Communitatis, ut praesertim patet d. disc. 30. de serv.

Clarius vero in hac facti specie id comprobari dicebam, ex eisdem litteris, ipsaque facti serie, dum plures particulares actus possident molendina antiquiora, quae per privilegium praeservata fuerunt, ac etiam possidebantur per tres alios, à quibus ipsa Civitas emit, unde propter concessio Apostolica non fuit pro facultate construendi molendina, quae requiritur in illis fluminibus publicis, quae sint de regalibus, sed solum pro jure privativò, & prohibendi.

PLACENTINA INTRODUCTIO-
NIS SALIS
PRO MARCHIONE MALVICINO FONTANA
CUM FISCO, SEU CAMERA DUCALI.

Responsum.

De facultate introducendi salem, illumque vendendi privative, An sit de Regalibus, adeo ut competeret non valeat feudatarius, & Domicellis inferioribus; Et quatenus competat, an concessio inferius juris in appaltum sub aliqua pensione, vel mercede, importet novam impositionem gabellae, vel abusuam ejusdem juris.

S U M M A R I U M.

- 1 Ad i. sorter.
- 2 Salaria est de regalibus, & non competit Baronibus, & Domicellis subditis.
- 3 De distinctione inter salinas, & salarias, & de jure privativò furnorum, & molendinorum.
- 4 Quod in hoc jure privativò insse dicitur vestigial, seu gabella, & quomodo.
- 5 Quando id procedat, vel potius jus privativum importet bonam administrationem.
- 6 Quando possessio alicujus regalia importet potius passivam exemptionem, seu franchitiam ab onere.
- 7 Quod regalia minoria, seu media quandoque obtineantur per Barones, & Domicellos.
- 8 De eodem, & quando haec jura congruant etiam Domicellis.
- 9 Quod importet jus introducendi, & distribuendi salem, pro certo pretio inalterabili, & non nimium alterato.
- 10 Quod officia, vel appaltus portarum, vel novis sint de regalibus.
- 11 Unde proveniant emolumenta, quae resultare solent à dictis jure privativò, absque eo, quod importent vestigial.
- 12 An Dominus ignoatur de fraudibus, & culpis appaltatorum, & quando.

D I S C. CLXVIII.

Existente ab immemorabili tempore Dominio Castrum Nibiani in possessione privativa, introducendi in Castrum, pro usu Civium, & Incolarum, ac aliorum in territorio existentium, saltem, ut ibi dicitur, grossum. Cum modernus Marchio tale ejus concessisset in appaltum quibusdam negotiatoribus, sub annua pensione librarum 300. sub lege non alterandi consuetum pretium. Hinc fiscales praetendere coeperunt; quod Marchio dicta facultate abusus fuerit, atque ita quod jura regalia Principis usurparet, implicite imponendo novum datum, vel gabellam subditis, five ita dando praefatis appaltatoribus occasionem fraudandi Camera Ducalem in datio salis, ob distributionem, quae fieri posset extra territorium. Ac propter ea desuper ex parte ejusdem Marchionis responsum petitum fuit. Sed quia communicata non fuerunt jura, seu fundamenta, quibus fiscales innitebantur, idcirco maturum iudicium pro veritate non defacili efformare potui. Cum praesuppositis autem contentis in notula transmissa, loquendo potius in abstracto, quam in concreto, tres efformabam inspectiones. Primò nempe super ipso jure, vel ipsa facultate hujus introductionis, & privativae distributionis, pro certo pretio ab antiqua consuetudine taxato. Secundo super adhuc non praedictato modo, concedendi in appaltum istud jus producendi, & distribuendi pro annua recognitione, an importaret, necne dicta facultatis abusus, vel implicitam impositionem novi oneris, & gabellae. Et tertio, quatenus aliqua exinde innovatio subditis, ac Incolis non sequeretur, sed quod Appaltatores ista occasione fraudes committerent, distribuendo salem extra Castrum territorium in praedictum appaltus generalis Camera Ducalis, an id importaret aliquod ipsius Marchionis delictum punibile.

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum, dicebam, quod licet istud jus introducendi salem in loco, illamque vendendi, vel distribuendi privativè ad alios, ex quodam communi omnium principiarum usu, fit de regalibus, atque registretur in c. unic. quae sunt regalia, idè quae denegetur Baronibus, vel Domicellis subditis, ut docet notoria praxis forte omnium principiarum nostri Orbis communicabilis, ut patet ex deductis supra à disc. 105. cum plur. seqq. ad 125. & disc. 158. & 159. in quibus de ista materia salis, & salinarum agitur, ibique allegantur concordantes, & praesertim Decius conf. 291. alias 293. quod in hac materia circumferri solet.

Attamen juxta ibi recentissimas distinctiones, inter salinas, & salarias, regalia proprie non consistat in salinis materialibus, in quibus sal fabricatur, nisi ista quoque ex legibus, vel consuetudine principatus effectus sint juris regalis, seu privativè Principis, dum pro regula magis generalis, regalia consistit in salaria, idest in jure privativò introducendi, aut distribuendi salem, pro pretio alterato, ex eo quod ista alteratio in effectu continet sub se vestigial, seu collectam, quae ita à subditis insensibiliter mediante usu hujus victualis exigitur, eodem modo quo sequi dicitur in quocumque alio jure privativò vendendi victualia, vel alia humano usui necessaria, ut occasione juris privativè aperiendi furnos, seu vendendi panem, & similia, habetur supra in Veliterna disc. 61. & alibi.

Et per consequens id procedit, quando verificatur dicta ratio alterationis pretii intrinseci materiae, quoniam in illo extrinseco pretio altero, vestigial seu onus consistere dicitur, exinde inferri dicebam, quod ubi in hac facti specie, consuetum antiquum pretium, pro quo distributio fieri consuevit, dicendum veniret locum intrinsecum, & naturale, idest proportionatum expensis, quae fiunt in fabricatione, vel emptione materiae, ejusque vectura, & conservatione, aliisque expensis, tunc verè, & propriè nulla adeo dicitur regalia, cum id solum importet quandam providam economicam administrationem, & curam favore subditorum.

Neque qualitas juris privativè, sola, & de per se redolent per necesse regulam (ut aliqui male opinantur) quoniam, ut praemissum est, eatenus illa id importat, quatenus sub se continet dictum implicitum vestigial, quod inest in pretio extrinseco, & alterato, cum in his, vel in similibus materiis, cessante ista circumstantia, jus privativum referendum veniat potius rectè administrationi, quod congruit fieri per unam manum, seu unam personam ad tollendas confusiones, five quod ita non possent bene consulti publicae necessitati, vel commoditati, juxta ponderationes de quibus occasione curatationum, seu portus literarum, ac etiam occasione provisionis, vel appaltus niveris, habentur supra disc. 46. Ac etiam occasione refectionis agraum, vel expurgationis locustarum, & similium, habetur pariter infra disc. 59. & sub tit. de serv. disc. 46. cum similibus.

Sive quod isto casu, verè, & propriè, non esset exercere jus

ius regale, sed potius cum prudenti, & œconomica administratione consulere indemnitati subditorum eo modo, quo supra disc. 44. & 45. & 125. habetur de anno.

Aut quod ista facultas non importaret ius regale activum, sed potius quandam franchitiam, seu passivam exemptionem ab eadem regia, sive ab illo onere, quod sub ea inesse dicitur, quod longè differt à iure activo, dum istud sine privilegio explicito supremi Principis, vel illo implicito, quod in vim immemorabilis, vel centenariæ est allegabile obtineri non potest, & tamen de iure, præscriptio exemptionis per solam longissimam possessionem acquiritur, ut supra, hoc eodem titulo advertitur.

Et nihilominus, ubi etiam ius regale activum inesset, ratione impliciti vestigialis, vel gabelle, quæ inest in pretio extrinseco alterato. Adhuc tamen istud non de illis regalibus maioribus quæ per necesse infunt supremo principati, à quo divelli non possunt, sed videtur potius ius regale medium, seu inferioris ordinis, quod non implicat obtineri etiam per Barones, & Domicellos, juxta dec. 56. Franch. cum aliis relatis sub tit. de feud. disc. 63. Et seqq. ubi de iure collectandis competentibus Baronibus, & Domicellis inferioribus. Verum non videbatur opus assumere hanc provinciam, quoniam dum ex hac innovatione pro admodum emolumento Camerales id motivaverant, signum est, quod prius nullum exinde reportaretur lucrum, seu emolumentum extrinsecum, sed verè, & propriè id redoleret dictam prudentem œconomiam administrationem, cum implicita exemptione, vel franchitia à vestigiali, seu gabella generali principatus, ita obtinendo quodammodo francum, & pro solo pretio intrinseco illud vituale, quod alii subditi erant coguntur, pro pretio alterato, in quo inest vestigial.

Ad istius autem juris, vel facultatis comprobationem ponderabam adamusim conferre ea, quæ habentur d. disc. 63. de feud. quod scilicet talis facultas non proveniret à nova concessione Principis, sed à retentione facultatis antiquæ, non obstante deditione, dum istud dominium præsupponebatur antiquis, quam esset erectio Ducatus Placentini, eodem modo, quo ponderatur per scribentes in celebri causa status Palavicini relatos cod. tit. de feud. disc. 74. in prin. Unde propterea quoad dictum ius, seu facultatem introducendi, & distribuendi videbatur, quod nulla caderet ratio dubitandi, quæ (ut supponebatur) tota consistebat in secundo puncto innovationis, dandi scilicet hoc ius in appaltum negotiationibus, pro dicta annua recognitione, seu responsione libarum 300.

Quatenus itaque ad hunc secundum punctum pertinet, dicebam (etiam in sententiâ veritatis) quod cum ista concessio in appaltum, non importaret alterationem pretii consueti, nullum exinde resularet subditorum gravamen, sive alieni juris usurpatio, hinc proinde non videbatur, ubi nam fundari posset delictum usurpationis, vel exercitii iuris regalis. Cum etenim id potius importaret prudentem œconomiam administrationem, ex quo etiam implicito quasi contractu inter dominum, & subditos, ita eos providendi de hoc vituali cum uniformi, & non alterato pretio, ita intrare dicebam ea, quæ habentur in eisdem terminis pretii salis supra disc. 110. quod scilicet ista esset quædam species partiti, quod fieri solet cum illis negotiationibus, qui vivanderii appellari solent, manutentendæ exercitium, vel milites prædicatorios, aut classem maritimam, de vitualibus, aliisque necessariis, pro certo uniformi inalateralis pretio. Sive, juxta illam speciem appaltum, furnorum, qui fieri solent in aliquibus Civitatibus, cum obligatione manutentendi in toto anno pretium uniforme panis venalis, sive juxta casum, de quo sub tit. de Canonis & Cap. disc. 7. cum similibus, dum ita emi, ac respectivè vendi dicitur incerta alea, quæ potest hinc inde se habere ad lucrum, & ad damnum, quoniam dari potest bona occasio emptionis salis in magna quantitate, ut vulgo dicitur all'ingressa, quodque nullum in eo contingat infortunium, unde propterea iste provisor vendendo ad minutum in aliquibus annis, possit esse in lucro. Et è converso in aliis annis in damno, quia ob sterilitatem salinarum, aliav accidentia supra in hujus materie discursibus pluries enunciata, compellatur carior pretio falis emere, vel quia ille ex aliquo accidenti percat, vel aliud patitur infortunium, ac propterea nil prohibet, quin ista administratio, quæ habet huiusmodi incertam aleam, & quam viro nobili non expedit facere se ipsum, committatur negotiatoribus in materia magis periculis, qui huiusmodi aleam, seu eventualitatem in

se assumant, dando, vel respectivè recipiendo aliquam recognitionem. Adamusim juxta introductionem cursationum, & postquam, sive appaltus nivi, & similia, ex ponderatis supra discurs. 46. & alibi.

Et quoniam, ex planè disputatis in Romana census coram Bich. inter suas dec. 571. & 606. pateat, quod officio vel appaltus sint de regalibus, supremo Principi reservatis, idque procedere etiam in appaltu nivi, latè comprobare conetur Ganav. dec. 16. cuius contrarium probabilius videri in hoc ultimo præsertim casu appaltus nivi ostenditur d. disc. 46. Attamen quidquid sit de hoc puncto in genere, sive in abstracto, admittique etiam opinione, quod concessionibus huiusmodi officiorum, vel appaltuum sint de regalibus, ista regalia consistere dicitur in ipso iure privato, quod scilicet dum Princeps supremus, ex originario motivo publicæ commoditatis, vel utilitatis, rectèque administrationis Reipublicæ, istam curam, administrationem in se suscepit, excedendum per eos, quibus ipse committat, non possunt alii in hoc se ingerere. Ac propterea admittetiam, quod in hoc iure privato, seu prohibendi consistere regalia, sed ista in præsertim casu hic Domicellus jam habebat, ut supra in prima inspectione. Et per consequens, an illam exercere per famulos, & ministros, vel per appaltatores id non facit differre speciem, neque aliquam innovationem, seu alterius juris regalis usurpationem continet, ut contineret quando exinde resularet aliqua alteratio illius pretii intrinseco, & naturalis, quod antiqua consuetudo, per supra enunciatum implicitum contractum, vel quasi inter Dominum, & subditos, taxavit, dum illud extrinsecum, seu accidentale pretium alteratum, quod ab hoc iure privato oritur, redolet aliam regalia implicitè collectæ, seu gabelle, ut supra.

Neque vim facere videtur, quod exinde notabile emolumentum Princeps, ejusque fiscum, vel Camera penè in omnibus principatibus hodie reportare solet, ut docet praxis postquam, seu cursationum, ac etiam appaltus nivi, vel appaltus fiscalis, cum similibus, quoniam id provenit potius à casu, quod scilicet illa introductio, quæ de ejus tempore, vel initio, potius damnosa erat, ob excretem hominum luxum sive ob industriam administrationum pro tempore, effecta sit lucrosa, sed non per hoc inesse dicitur vestigial, seu gabella, dum alias, si ita esset, sequeretur, quod pretium portus literarum, vel pretium nivi, vel impressionis illarum scripturarum, quæ per alium imprimi non possunt, non deberet esse uniformis in exemptis, & immunitis, sicuti est in subditis, & tamen praxis penè universalis docet contrarium, ex præmissa ratione, quod revera est potius lucrum industriæ, vel excrementæ hujus usus, quod ista effecta sit lucrosa illa introductio, quæ in ejus initio erat damnosa, ut ponderatur d. disc. 46. Quosies (ut præmissum est, non adit innovatio alterativa pretii majoris, quod subditi, & alii, quamvis initio, solveret cogantur, ex sola ratione juris privati, sui prohibendi.

Demum quoad tertiam inspectionem suspicatur, vel possibilibus fraudis, quæ resularet appaltu Ducali, ob distributionem, quæ ita fieri potest, ex industria appaltatorum in aliis locis convinctis. Observabam adamusim congruere ea ex celebri conf. 156. Soc. l. 2. & ex conf. 414. Anchar. & aliis, in specie salis habentur superius ponderata discurs. 159. quod scilicet ista possibilitas apra esse potest parere in appaltatoribus actionem, vel exceptionem defalschis, quoties immutatio proveniat à facto ipsius Locatoris, vel etiam tertii, quem ipse prohibere potest, & non prohibet. Non autem, quod exercente aliquo ius sum, eo modo, quo exercere potest, atque concedente solum hanc administrationem in proprio territorio, si ille, cui administratio datur, malè agat, atque sibi præmissis fines egredietur, ut ad aliud teneri debeat ipse dominus, dum iste solum cogi potest prohibere ejus conductori, vel ministro, ne id agat, ejusque culpa adesse dignoscitur, quando possit prohibere, & non prohibet. Juxta dictas auctoritates Soc. & Anchar. cum aliis d. disc. 159.

Ad quod comprobandum, congruit prædictum exemplum illius, qui sit solitus colere, & administrare propriam vineam per se ipsum, ejusque famulos, & operarios, quoniam si mutato consilio, illam concedat alteri, sub nomine locationis, vel colonæ, istev conductor, vel colonus, qui sit fur, dampnum inferat in vineis vicinis, huic furto committatur sibi præbente vineæ, quam habet condendam, non exinde inferri poterit, quod locatur in aliquo delinquerit, sed solum poterit ipse cogi, ut puniat, & prohi-

prohibeat, & quatenus cum prohibitione, vel punitione non confusatur cogi potest, ut illum removeat, non autem, ut exinde ipse dicendus veniat criminosus, & punibilis, per solum actum locationis, istev videbatur casus præcisus. Et per consequens concludendo, nisi aliæ adesse ignotæ facti circumstantiæ, mihi videbatur, quod molestia essent indebitæ. Incertum tamen est, quid sequutum sit.

ROMANA PORTÆ SANCTI PAULI PRO JULIANO, CUM CAROLO, ET IGNATIO DE CAPRANIA.

Casus decisus per Rotam pro Juliano.

De eadem materia, de qua supra discurs. 5. an officia sint ad vitam, vel transmissibilia ad successores. Et quando omnia mentio liti obstat gratiæ, & aliquid de Constitutionibus revocatoris.

S U M M A R I U M.

- 1 Solent in Vrbe nobiles habere officia mechanica ad utilitatem.
- 2 Super officiis solent etiam imponi census.
- 3 Facti series.
- 4 Resolutio.
- 5 De generalitatibus super executione litterarum Apostolicarum, & quod debeant præsupponi.
- 6 De stylo interlineari in supplicationibus ea, que concedi solent.
- 7 Officia de curam natura sunt personalia, & ad vitam.
- 8 Habens pro se regulam, dicitur habere intentionem fundatam.
- 9 De administris factis, quod concessio esset personalis.
- 10 Quando omnia mentio liti non præjudicat gratiæ.
- 11 De Constitutionibus revocatoris concessionum officiorum.
- 12 Quando concessio dicitur ex causa onerosa.

D I S C. CLXIX.

Cum ex Urbis consuetudine enunciata supra disc. 2. & disc. 21. & in aliis, etiam viri nobiles quædam officia mechanica acquirere, ac retinere solent ad solum emolumentum, exercitio penes famulos, vel conductores residente, illaque solent etiam esse perpetua, ut propterea super eis imponitur census, ut disc. 10. de Cens. Hinc Angelus nobilis Romanus de familia Caprancia, de qua agitur disc. 106. de fidei. de anno 1563. ex causa resignationis onerosæ ad favorem à possessore, tanquam per speciem illius emptionis, de qua in præcedentibus pluries obtinuit à Pio IV. concessionem officii Custodis Portæ S. Pauli ad ejus vitam, ut concedi in præteritum conueverat, deindeque de anno 1565. in gratiam familiaris ejusdem Papæ, intuitu cuiusdam summe eidem familiari solutæ, obtinuit prorogationem ad vitam Dominici, sed in supplicatione signata per concessum, pro quodam stylo tunc corrente, adjecta fuerunt verba denotantia perpetuitatem pro omnibus ejus filiis, & descendentibus.

Defuncto verò Angelo, Dominicus officii possessor à Greg. XIII. de anno 1577. obtinuit aliam prorogationem ad vitam Andree filii, contra quem post mortem patris, alii filii, & nepotes respectivè, prætendentes in vim dictæ secundæ concessionis Pii, coequalis jus habere, litem desuper introduxerunt in Camera, qua pendente, Andreas de mense Maii 1611. facta liti mentione obtinuit à Greg. XV. prorogationem in persona Hyacinti filii primogeniti, cum facultate, ut emolumentorum participationem alii filii concedere posset, ut in testamento fecit, atque de mense Junii sequentis ejusdem anni proposita causa in Camera, prodiit resolutio, ut dicta concessio Pii esset ad vitam non autem perpetua, neque ulteriore progressum liti habuit. Sed de anno 1613. Hyacinthus prole carens obtinuit ab Innoc. X. aliam prorogationem in persona Juliani filii Bartholomæi unius ex dictis colligantibus. Quare sequuto ejus obitu, dicto Juliano petenti coram Viagerente literarum Apostolicarum executionem, pro ademptione possessionis officii, Carolus, & Ignatius Hyacinti fratres, ægrè ferentes amissionem dictæ participationis, se opposuerunt excitando dictam præntensionem perpetuitatis, eorum tamen præntensione non obstante, prodiit sententia super executione. Commisitque per Signaturam Justitiæ causa in Rota coram Taja, cum clausula translativa executionis, parito litteris arbitrio, sub die 15.

Card. de Luca Lib. II.

Martii 1675. Juliano favorabilis prodiit resolutio, pro exclusionem arbitrii.

Præsuppositis itaque consuetis generalitatibus super quibus, pro corrupto, inepro quidem stylo moderno, fieri solet inanis chartarum repletio, quod scilicet Apostolicæ justificate, habent executionem paratam, non retardandam, per exceptiones dubias, & altioris indaginis, quodque arbitrium reguletur à iure, idcoque non interponendum, nisi quando incontinenti constat de vitio gratiæ, cum similibus cautionibus, quas, ut porè nororias, & quotidie decamari solitas, sufficere debere breviter indicare, ac præsupponere, nulla penitus allegationum dote eis attributa. Punctus erat in objectis, que duo erant. Unum scilicet dictæ præntensionis perpetuitatis, & concessionis æqualis favore omnium, & alterum in valdè diratis ob non factam mentionem liti pendentes in Camera. Neutrum tamen in utraque instantia scribens pro Juliano, subsistentiam aliquam habere dicebam.

Quatenus enim pertinet ad primum. Quamvis inter causa patronos, alioque scribentes hinc inde, nimium certaretur super formalitate verborum supplicationis, quod scilicet in aliquibus partibus diceretur pro Dominico ad ejus vitam tantum, in aliis verò diceretur generaliter pro filiis, & descendentibus, an scilicet ista posteriora verba censerentur delata per quædam signa in forma crucis, cum nolita cassari, seu interlineari, aut alias signari leant, juxta stylium, de quo fit mentio disc. 65. de testament. & disc. 36. de benef. ac etiam discurs. 9. in relat. Cur. & alibi, ut probabilius videbatur.

Dicebam tamen, opus non esse in hoc principaliter consistere, cum negari non posset, cum ex hujusmodi contrarietate, dubietas resularet, idque sufficiens esset, ut pro consueta vitalitæ qualitate, ac restrictione ad vitam Dominici, respondendum esset, tam ex iure, quam ex facto, ejusque administris, & argumentis.

Ex iure scilicet, quoniam regulariter officia illa præsertim, quæ aliquod indultivæ, vel fiduciæ personalis ministerium annexum habent, sunt personalia, & ad summum, ad vitam, cum quandoque etiam manualia esse soleant, ex plenè deductis per Barbol. in l. quidam tale n. 78. ff. solut. matrim. Cyriac. contror. 298. n. 1. & 2. cum aliis, de quibus supra disc. 5. in prin. ubi ampliat, id procedere quamvis adesset dicitio, in perpetuum, super quo pro consueto collectorio more multa colliguntur per ibidem allegatum Prat. discurs. 18. n. 72. vol. 2. Et in individuo hujus casus Spad. conf. 146. lib. 1. qui tanquam Advocatus Cameræ scripsit in dicta causa de anno 1621.

Illa verò est regulæ legalis frequenter enunciata operatio, præsertim disc. 22. de jud. ut fundet intentionem ejus, cui assistit donec probeatur limitatio, atque non præsumitur, sed per allegantem probanda est. Multo igitur magis, ubi eadem regula comprobata remanet à praxi, vel observantia generali Curiæ, de qua supra disc. 1. cum plur. seqq. ac etiam à particularibus hujus officii, quod de præterito ita conferri consuevit, ita quoque ejus qualitate, seu ministerio exigente, cum quædam administrationis speciem habeat, ut distinguendo ad vertitur d. disc. 5.

Ex facto quoque idem comprobari observabam. Primò nempe, quoniam in mandato de observando, quod illico de anno 1565. expeditum fuit per Camerarium, cum prorogatione ad solum vitam Dominici, ideoque tanquam observantia valdè proxima, nimium attendenda est.

Secundò in idem, quoniam in annotatione libris Cameræ pariter ad solum personam Dominici fit restrictio. Tertio, quia de tempore recenti intra spatium scilicet duodecim annorum, & minus idem Dominicus redè conficius qualis esset gratia sibi concessa, prorogationem ad vitam Andree obtinuit à Gregorio Decimotertio contra omnem verisimilitudinem, præjudicando aliis filiis, & descendentibus propriis.

Quartò, ob dictam resolutionem huius Tribunalis, & Cameræ, cum subsequuta acquiescentia. Quintò in idem, quia idem Bartholomæus, qui cum aliis litem in Camera subsistebat, ut supra, curavit obtinere dictam prorogationem ad favorem ejus filii tunc infantis, quibus omnibus simul junctis, tam in facto, quam in iure iter videbatur omnino plana. Adeoq sufficere hæc observantia, quamvis non esset temporis valdè considerabilis, ut potè interpretativa, ex deductis discurs. 21. de jud. multo magis, dum erat per seculum, & ultra, adeoq intrarent etiam termini observantia præscriptivæ, atque ad hunc effectum sufficiebat ultimus status, juxta ducta.

T

dicta disc. 103. de feud. disc. 113. de iurepatr. & sepius sub tit. de benef.

Quo vero ad alterum obiectum non facta mentionis litis, tres adhibebam responsiones. Primò nempe, quod ipsi non essent legitimi contradictores, utpote nullum interesse habentes, dum eorum jus non aderat ex dicta concessione, ut supra, minisque aliquid jus prætendi poterat ex dicta participatione emolumentorum, cum illa non tangat substantiam officii, neque aliquid jus in re, vel ad rem tribuat, aut liberam vacationem impediatur, sed solum contineat gravamen ipsius officialis, ut emolumentorum participationem alteri tribuere debeat, ex iis, quæ pluries habentur in præcedentibus, respectu eorum, qui pecunias tribuant ad emptionem officii in persona alterius pro commodo emolumentorum, ac etiam in proposito participationis appaltuum, habetur disc. 27. de locato, & alibi pluries.

Secundò, quod his per silentium triginta annorum, & ultra, stante præsertim malo iure, tanquam habita pro derelicta de tempore huius gratiæ, dici poterat deserta, ideòque illius mentio facienda non erat, ex iis, quæ habentur disc. 92. de benef. & alibi.

Et tertio, quoniam iuxta plenè firmata apud Bich. de. 286. & 301. & disc. 66. de feud. & alibi pluries, tunc omnia licet mentio subreptionem causat, quando per illam, aliquid jus alteri quaesitum sit cui gratia præiudicet, secus autem ubi per novam gratiam in nihilo colligantur præiudicetur.

Fortius verò, pro exclusione oppositorum procedere debet revocatio superventa de anno 1624. Constat. 30. Urb. VII. revocatio huiusmodi concessionem officiorum in perpetuum. Et quamvis in contrarium nimium insisteretur in eo, quod Constitutio revocat concessionem, ex gratia, non autem illas, quæ sint ex causa onerosa, & respectiva, cum tunc iustitiam potius redoleant, ex iis, quæ in proposito consimilium Constitutionum revocatoriarum habentur disc. 4. de feud. & supra hoc tit. disc. 47. & 56. & alibi. Ac etiam sub tit. de iurepatr. disc. 10. & 69. & alibi. Attamen erat leve fundamentum, quoniam ad rectè procedit, quando onus, vel correctivitas sit ad favorem ipsius Cameræ, iuxta casum, de quo d. disc. 4. de feud. ac etiam supra disc. 47. & 56. cum similibus, cum ita esset violare iustitiam, & æquitatem, obtinendo rem, & pretium. Secus autem, ubi ex parte Cameræ concessio sit gratuita, quamvis ex parte concessionarii sit onerosa, ob pretium solum privato, cui Pontifex gratificari voluerit, cum tunc dicatur etiam pura gratia facta per personam Pontificis, ad cuius commodum re vera cedit, & à quo potius gratiatus obtinere dicitur. Ad instar eorum, quæ sub tit. de dote disc. 30. & 154. & alibi, habentur de dote, quæ uni contemplatione alterius detur, ut dotata non à dotante, sed à contemplato potius obtinere dicatur, cum similibus.

MELEVITANA DEPREDATIONIS.

Responsum pro veritate ad petitionem incerti recurrentis.

De præfalsis, vel depredatione bonorum, quæ jure bellifant contra subditos infidelium, vel inimicorum, quamvis ipsi bonorum Domini sint fideles, vel respectivè bellum non exercent. Et quod inter subditos Principum Christianorum, inter quos vigeat bellum.

SUMMARIUM.

- 1. **C**ausa controversa.
- 2. De materia text. in c. 6. de Judæis, super Christianis, qui opem ferunt infidelibus.
- 3. De dominio bonorum, quæ occupantur jure belli.
- 4. Quod ista non sint quæstiones Juristarum.
- 5. In hac materia non attenditur diversitas Religionis, sed alia ratio.
- 6. De publica, & generali inimicitia cum Turcis, & prohibito cum eis commercio.
- 7. Quare eorum commercium habeatur in portibus, & emporiis, & quomodo permittendum.
- 8. Quod quandoque inimicorum subditis prohibeatur commercium, & quare.
- 9. An liceat depredari personas, & bona subditorum Principis inimici.
- 10. De modo intelligendi dubia Doctorum, vel legum.
- 11. De eodem, de quo nu. 9. & quid si non sit subditus, sed abæterni.

- 12. **Q**uod in hac materia non debeat procedi cum legibus civilibus Digestorum, & Codicis, & de ratione.
- 13. Et cum quibus legibus procedi debeat.
- 14. De legibus Maris, vel navigationis.
- 15. Distinguuntur species inimicitie.
- 16. De depredationibus inter Christianos inimicos jure publico.
- 17. De eisdem jure privato.
- 18. De depredationibus infidelium, vel eorum subditorum.
- 19. Quid de Christianis subditis Turcarum.
- 20. Quod etiam in pugna inter singulas naves intrat ratio belli.
- 21. An depredatione, vel præfalsis in Mari obset ratio violationis libertatis naturalis.
- 22. Quando laici concedere cognoscere de statu personarum an sint fideles, vel infideles, vel Schismatici.

D I S C. CLXX.

Cum, ultra Sac. Religionis Hierosolymitanæ trimium classem, quæ contra, infideles, ad eos coercendum, ne fideles infestent, atque in servitutum redigant, mare cursitare solet, quamplures adfint in eadem Insula Melevitana belligere naves, quæ ad differentiam aliarum, quæ gratia mercium vehendarum tenentur, piraticæ dicuntur, eandem facientes cursitationem, incertæ belli alæ expostæ, quod scilicet cum Turcarum navibus maritimum inuentis bellum, capiunt, vel capiuntur. Contingat autem, aliquas, ex Græciæ, & Armeniæ, aliarumque partium, Turcarum imperio subiectarum, naves Schismaticorum, vel Catholicorum Christianorum Mercatorum reperiri, cum quibus, utpote fidelium amicorum non ferentibus vexillum, sive ob vexillum suspicatum simulationem, pati volentibus illam visitationem, sui recognitionem, quam leges, vel consuetudines navigationis permittunt ad effectum recognoscendi, an verè fidelium, vel infidelium sit. Et quatenus etiam sit fidelium, an in eis infidelium hostium persona, vel bona adfint pro eorum depredatione, ac respectivè servitute, ideòque contingat haberi pugnam, dictæque naves in propriam reduci potestatem, ac depredationem, atque ad eam impediendam obijci solet ad ipsorum fideli qualitate, quodque tanquam Christiani subiacere non debeant illis depredationis legibus, quibus infideles hostes subiacent. Hinc proinde ad eas dirimendas quæstiones, quæ desuper oriri solent, plurimum Curia Advocatorum consilium pro veritate expetitur sicut super quatuor dubiis, per hæc præfata verba conceptis.

Primò, ad depredari possint per trimes, vel pyratice naves Insule Melevitanæ persone, & bona Christianorum Schismaticorum, quæ reperiuntur in tremibus, vel navibus Turcarum, quorum sint subditi, vel etiam in navibus ipsorum Christianorum subditorum. Tyranni Turcarum.

Secundò, ad quem Judicem pertineat cognoscere de Schismate.

Tertio, an Christiani, etiam Catholici, Turcarum subditi, qui voluntariè arma sumunt contra Christianos, possint in persona, & bonis depredari.

Et quartò super modo probandi dict. voluntariam assumptionem armorum.

Cumque in eadem notula in dubiis data, insinaretur Textus in c. ita quarundam 6. de Judæis, quasi quod ab ejus dispositione, vel intelligentia penderet dubiorum resolutio. Hinc inter alios Ego consului, prius quam ad daborum examen descenderem, præmittendam, extraneos esse à casu quæstionis terminos dictæ decretalis, ac propterea, superfluum, inanemque laborem remanere illum aliquorum desuper respondentium, qui cum perpetuo mandanda, & contemptibili chartarum inutili repetitione, deducebant ea quæ ad ejusdem Textus materiam plenè colligit, elaboratus modernus Gonz. in repet. generalium, recensendo decreta quamplurimum generalem, vel nationalium conciliorum, pluresque Summorum Pontificum antiquas, medias, ac etiam modernas Constitutiones.

Omnes etenim percutiunt casum longè diversum, ubi scilicet illi Christiani, qui sub Principum Christianorum dominio vivunt, ab avaritia excæcati, turpis lucri gratia, mercando, sive ex odio, vel æmulatione, cum altero Christiano Principe, communibus hostibus infidelibus, opem præstent cum armis, vel navibus, aut vicibus, adeo ut actus sit ex sui natura criminofus, ideòque subiectus tot pœnis, quæ in conciliaribus, vel Pontificis decre-

decretis, & legibus continentur, inter quas ista est, ut in servitutum redigi valeant, atque naves, & bona depredari. Ad praxim deduci non solita dicta pœna personalis servituti. Non quidem ratione consuetudinis, ut Christianum Christianum servum non faciat, ut aliqui putant, sed potius ratione pœne majoris, cui per dictas leges, ac etiam per illas Principum secularium subiacent etiam capitali. Verum id nil commune habet cum casu quæstionis, dum hujusmodi orientales Catholici, vel Schismatici Christiani. Turcarum imperio, vel Tyrannidibus subditi, cum eis necessarium habent commercium, atque non gratia præstandi opem infidelibus; sed gratia negotiationis, & mercaturæ, in propriis, vel in illis infidelium navibus navigationem inveniunt.

His autem, pro æquivocis tollendis, ita prænotatis. Quatenus ad præmissa pertinet dubia, ut oportune in casu præfatio quæstionis resolvenda essent, observabam, ea quoque malè concepta videri, sive quod tria posteriora essent superflua, & præsertim, tertium, & quartum, cum tunc respectu bonorum, etiam inter nos, qui pacifici commercii Catholici, jus, vel ratio belli, id concedat ex iis, quæ in hac materia dominil, vel acquisitionis bonorum in conspectu belli, habentur deducta sub tit. de feud. disc. 58. quoties ejusdem belli iustitia verificetur, adeo ut iusta adfit causa pugnæ. Secus autem, ubi potentioris navis pugna, contra aliam excitata, iniusta, & illicita sit, adeo ut pyratium potius crimen redoleat, ut in iis contingit navibus, quæ sint subditorum ejusdem Principis, vel alterius ejus amici, adeo ut, liberum inter Provincias, vel nationes adfint commercium, dam ad effectum, ut jus, vel præmissa belli ratio intret, istius requiritur iustitia, cujus illud est principale requisitum, ut sit publicum, ab eo indictum, qui hoc regale jus habeat publicum indiciendi bellum.

Et quamvis istud solum requisitum non sufficiat, nisi etiam alteram iustæ causæ accedat, ne alias tyrannidis potius motivum habeat. Attamen, ut advertitur de. disc. 58. de feudis, ista inspectio cadit respectu ipsiusmet Principis, vel alterius belli auctoris. Et nihilominus etiam isto casu nulla, vel nimium rara est praxis, ut in iis, quæ ad extemporem pertinent forum, juridicæ regulæ, vel propositiones hujusmodi quæstiones decident, cum ea, quæ ultima dicitur ratio rerum, earum potius Judex, ac decisor sit, ut alibi quoque advertitur præsertim sub tit. de dote disc. 146. n. 17.

Prout incongruum advertebam esse secundum dubium, vel quæsitum super competentia cognoscendi de qualitate Schismatici, sive de ejusdem justificatione, quoniam in hac materia sola diversitas religionis abque publicæ inimicitie qualitate, non attendatur, nihilque operetur, & per consequens ubi etiam notoriè Schismatici, quin mò Hæretici sint, & quod magis est etiam infideles, qui sub Christiani Principis amici dominio vivunt, atque pacificum habeant commercium. Quinimò, & ipsimet Turcæ, seu alii Mahometanæ Sæctæ sequaces ad pacificum admittunt commercium, hujusmodi non subiacent licitis depredationibus, adeo ut illæ, quæ sequuntur illicitæ, & pyratice potius censendæ sint, ex iis, quæ apud inferius allegandas communiter firmantur, & per consequens non videbatur ad quid hujusmodi jurisdictionis, vel competentie assumeretur quæsitio, quam unicè ad primum mihi videbatur quæsitum restringi.

Quatenus itaque ad illud pertinet, cum publici pertractandum esse inspectione, observabam. Primò nempe pragmatico, seu legaleico stylo per doctrinas, & auctoritates. Et secundò, cum altero magis geniali, longèque meliori ratiocinatio.

Primò itaque pragmatico, seu doctrinali stylo attento, tanquam absoluta, & notoria præsupposita est publica inimicitia, quæ generaliter viget inter Christianos, & Turcas, magis verò quoad istam Religionem, cujus peculiare institutum est, militandi contra hujusmodi infideles, cum quibus, eorumque, Principe generaliter inter Christianis prohibuitur est commercium, juxta decreta conciliaria, & canones, ac pontificias Constitutiones, de quibus supra, & plenè habetur apud Borell. de præstantia Regis Catholicæ cap. 32. n. 178. & seqq. ubi generaliter de iustitia belli cum Turcis.

Et quamvis in aliquibus portibus, vel emporiis hujusmodi infidelium commercium habeatur, non tamen id præmissam tollit genericam inimicitiam, seu hostilitatem. Tum quia commercii libertas non provenit ab amicitia, vel qualitate personarum, quoties specialis conven-

tio non accedat, sed provenit à qualitate loci, ut scilicet tanquam in quodam asilo omnes tui sint, juxta ea, quæ de publicis portibus, eorumque securitate habentur supra disc. 129. Tum etiam quia interditi commercii est, ne Christiani infidelibus opem ferant, atque fruges, vel merces, & arma eis tribuant, & ne ita potentiores fiant, non autem, ut ipsi infideles pro nostro servitio, & commoditate ad nostras deferunt regiones ea, quibus caremus, juxta ea, quæ habentur sub tit. de dote disc. 23. & 143. nu. 31. & 38. cum seqq. Quoties tamen personale commercium aliquam in fide, vel moribus labem inferre non possit, sive quod politica ratio status non prohibita, etiam in portibus commercium ratione explorationis propriarum virium, & status rerum, vel ratione exhauriendi à principatu pecunias, cum venditionibus mercium, juxta ea, quæ generaliter etiam inter ipsosmet Christianos Catholicos de prohibitione commercii in propriis portibus, vel emporiis, alii quoque locis subditorum Principis inimici, habentur apud Larr. alleg. ff. 17. & seqq. & alios pluries in præcedentibus recentibus, hoc eod. tit. & præsertim disc. 159. ubi de dictis allegationibus Larræ, occasione agendi de materia defalcata, quod per dohanarum & vestigialium Appaltatorum prætendi solet, hujusmodi commercii interdictionem.

Posito itaque inimicitia, seu hostilitate inter Principes, abque distinctione fidelium, vel infidelium, disputant DD. an liceat repræfalsari, seu depredari personas, & bona subditorum Principis inimici, etiam extra aciem Castorum, vel conspectum belli. Atque in hoc omnes agnoscere videntur in primum auctorem, seu antesignanum Innocentium in c. olim il primo n. 9. de restit. spol. ubi proposita quaestione, affirmativam ponit, deindeque subjungit, quod aliqui dubitant, seu negant, quoties id sequatur extra Castorum aciem, & belli conspectum. Atque exinde nostri, pro consuetudine legaleica, verèque contemptibili incepta disparant, quam ex his hujusmodi opinionibus ipse Innocentius tenet. Aliqui etenim opinantur, ut teneat posteriorum, ex magis communiter recepta propositione pluries insinuatâ, quod Doctores censetur tenere eam opinionem, quam ultimo loco refert. Alii verò volunt, quod ipse pro suo sensu abque eo, quod ad adhesionem deinde referat dubitantes abque eo, quod ad adhesionem inferri possit, quæ quod ageretur de lege inducente auctoritatem necessariam, quodque ab uno, vel altero dicto, vel sensu unius Doctoris, pendere debeat veritas, & iustitia rerum, quo nil ineptius. Unde propterea, juxta dictum Concilii Horatii, rium, ac bitem, eodem tempore promovent hujusmodi simplicitatis, quæ nimium frequentes dignoscuntur in magnis quæstionibus, quas nostri assumere solent super interpretatione ambigui dicti alicujus Doctoris, qui subsecrè loquutus fuerit, ut præsertim apud Regnicolas funditus dignoscitur super doctrinis, vel traditionibus Andr. de Ifern. de quo dicti solet, quod non disputatur, an bene, vel malè dixerint, sed an dixerint.

Utenim advertitur sub tit. de judic. disc. 35. & alibi, in authenticis, & obligatoris legibus, quæ necessariam faciunt auctoritatem, ubi ambiguae sint, atque plurium intellectum sint capaces, tunc tolerabiles videntur hujusmodi quæstiones, non tamen commendabiles, quoniam stante quæstione adeo controversa, præsertim inter interio fori professores, an lex sit solus effectus potestatis legislatoris, non curata ratione, vel potius sit effectus mixtus potestatis, & rationis, ut propterea sit utriusque requisitum copulativus accedere debeat concursus. Quando etiam ea tenenda sit opinio, quam meritò exterius foris magis recipit, ut sit effectus potestatis, quodque propterea legis virtus, vel operatio sit, ut quamvis dura servari debeat, cum subditis tribuenda non veniat licentia, inquirendi de rationabilitate, vel irrationabilitate legum proprii Principis, vel Superioris, atque ita Judices se constituendo, sub prætextu irrationabilitatis, eas perferre, vel non servare. Attamen in Doctorum non necessariis, sed probabilibus traditionibus, stultitiæ, vel bestialitatis species videntur, adeo mordicus in littera, vel in una, sive altera eorum dicti interpretatione ad limites verborum, vel ordinis scribendi insistero, & an ex duabus relatis opinionibus unam, vel alteram teneat, dum isto casu, in quo necessaria deficit legis auctoritas, rationes, & principia juris potius attendi debeant, ut d. disc. 45. de judic. advertitur.

Et nihilominus, ubi etiam cum ista ineptia procedendum esset, advertebam, quod magis communiter receptum est, ut sensus Innocentii sit juxta Primum partem affir-